Arad, XXXVIII. évf. 284. szám. Ara 8 lei. 1923. december 25. Kedd.

Szerkesztőség
Arad, Acsev-palota
Kiadóhivatal
Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-út.)
(Aradi Nyomda Vállalat.)
Sürgönycim: Közlöny, Arad
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF.

ELOFIZETES
HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
Egész évre ... ... 480 Lei.
Fél évre ... ... 240 Lei.
Negyed évre ... ... 120 Lei.
Havonta ... ... 40 Lei.
Hirdetések díjszabás szerint
Megjelenik naponta reggel.

Egyes szám ára 2 lei, vasárnap 3 lei. Bucurestiben 50 bani val több.

A mi karácsonyunk.

Irta: Dr. BARABÁS BÉLA.

Nem hittem valamikor, régen, hogy esztendők multán milyen nehéz lesz egy karácsonyi cikket megirni, amelynek az volna hivatása, hogy ünnepi gondolatainal felemelő hatást keltsen az olvasó lelkében.

Ebben a sivár, tülekedő, nyomoruságos s az erkölcsökben meg lazult világban, a karácsony már nem a békének, nem a szeretetnek ünnepe, — talán csak pihenő órái az ujabb gyötrelemnek.

Mit irjak és miről irjak? Ugy nem irhatok, amint érzek. Amit pedig megirhatok, az, a tojástáncot járó szavaknak egymás mellé rakása s óvatos keresése a kifejezéseknek s igy a megfogamzott ünnepi gondolatok szárnyaszegetten vergődnek a nyomtatott sorok között.

És mégis irok, mert nem a saját hangulatom az irányadó, nem a saját érzéseim vezetnek, hanem a nagy közérdek a magasabb szempontok. Nem zugolódom az adott helyzet ellen, de a legkevesebb emberi jogunk az, hogy mi magyarok ezen a földön ahol születtünk, ahol élnünk kell s ahol egykoron sirjaink domborulnak, — mi is itthon tudjuk magunkat és mi is jól érezzük magunkat. Ne nézzen reánk senki görbe szemmel, gyanakvó ábrázattal, lekicsinylő mosolylyal s ne nevezzen senki minket magyarokat idegennek.

Távol legyen tőlem, hogy ma az emberi megváltás világünnepén megnyissam a mi magyar szivünk keserüségének zsilipjeit. Nem panaszkodom, csak a türelemnek szelid hangján a méltányos és egyenlő elbánást kérem. A háboru gonosz szelleme még nem vitte el magával az ellenséges érzéseket, még itt tombol közöttünk a gyanakodás, a bizalmatlanság, a békének áldást váró napjai helyett. Miért kell velünk éreztetni a rideg elbizakodást, az öntelt modort, azt az indokolatlan semmibevevést, amikor uj alkotmányunk értelmében, mi magyarok is egyen jogu gyermekei vagyunk ennek a hazának. És miért kell lenézni, mellőzni és félretenni a magyar erényeket, tudást, szorgalmat, hűséget és becsületes munkát, amikor erre szüksége van az egész országnak, amikor e nélkül nincsen béke, nincsen haladás, nincsen fejlődés. De ellenkezőleg, ezek felhasználásával és igénybevételével megindul az élet, gyarapodik a termelés, gyorssá lesz a forgalom, javulnak az erkölcsök, enyhül a drágaság s elkövetkeznek az örömteljes, boldog karácsonyi ünnepek. Miért és miért?

Gondolkozzunk csak. Nemde lehetne, ebben az anyagi és szellemi kincsekben bővelkedő szép országunkban megteremteni a lelkek harmoniáját, a dolgozó kezek együttműködését, az okos fejek tudásának összeölelkezését? És miért ne lehetne egymásra találni a becsületes szándékoknak, az erkölcsi megtisztulás bátor harcosainak? És végül miért ne lehetne letompitani az elnyomásra törtetők gőgjét s miért ne lehetne enyhiteni, sőt megszüntetni az elnyomottak fájdalmát? Lehet, csak akarni kell.

Nézzük csak. A mi az anyagi világban a tüz, ugyanaz, a lelki és szellemi végtelenségben a — szeretet. A tüznek két hivatása van: világitani és melegiteni. De mert a tüz féktelen elem, csak ugy tölti be együttes és különkülön szolgálatát az emberiség javára, ha a tudás korlátok közé szoritja. Ellenkezőleg vagyunk a szeretettel. A szeretetnek kicsinyi fészke otthona az emberi szivben van. Ne korlátozzuk ennek kisugárzását s emberi gyarlóságunkkal ne szabjunk határt a szeretet megnyilatkozásának. A szivekben élő szeretet ne tegyen megkülönböztetést ember és ember között, román és magyar között. Mert ennek a Krisztusi érzésnek fölemelőleg kell hatni mindenkire és mindenfelé, hogy az emberszeretet is világitson és melegitsen.

Az államhatalom lobogó tüzének is, nemcsak világitani, de melegiteni is kell. Az ország sorsát intéző nagy emberek lelke,

Jámbor József karácsonya

vagy

a pénzhiány hatása a család életre.

Élt pedig a boldogságos 1923-as pénzhiányos esztendőben fehérialu szép Aradnak városában egy jámborságáról és szorgalmáról igen hires ember, akit is neveztek Jámbor Józsefnek. Nem voltak merész vágyai és álmai, nem kivánt vezérigazgató lenni valamilyen nagybankban, nagyobbiata panamák sem fészkelődtek be kissé kopaszodni készülő fejébe és nem kivánt magának három vagon fát sem az Urnak ebben a fainséges esztendejében, hanem mint afféle szerény ember, megelégedett volna két öllel is. Szerénységét még az is jellemezte, hogy egyáltalán nem óhajtotta, hogy az adókivető bizottság adóját felemelje, megelégedett a tavalyi kivetéssel is és ezt az alázatos szerénységet még a házbér emelésnél is kifejezésre juttatta, amikor nyiltan hangoztatta, hogy nem vágyakozik magasabb házbér után.

Most már az elmondottakból mindenki láthatja, hogy Jámbor József tényleg jámbor életet élt, nem is kivánta felebarátja feleségét, se vagyonát, se semmi egyebét, amiről a biblia még említést tesz. Szép erényei miatt tisztelte is szeretett szülővárosának mindkét nembeli lakossága és az égben a fehér angyalok már rezerváltak számára egy diszhelyet alig pár száz lépésnyi távolban a Magas Tróntól.

Amint azt a sors olyan bölcsen elrendezni szokta, Jámbor Józsefet az ég már kevésbé jámbor feleséggel áldotta meg, ami egyébként rendjén is van, mert az emberek ugy gondolják, hogy követendő mintaképből untig elég egy is egy városban. A feleség ellentétben a férjjel, kivánt magának karácsonyra alaskai rókabundát, de kivánt még majomszőrrel szegélyezett fekete szövetruhát, meg fekete cilinderbársonykalapot, meg őzbetétes magas lakkcipőt és hozzá kivágott fél lakkcipőt, meg tizenkét pár selyemharisnyát, meg világoskék selyem estélyi ruhát, ezenkivül brilliáns butont, kolliét, meg nagy bőrretikült és kivánta még, hogy mindezeket meg is kapja, de ugyanakkor azt is kivánta, hogy barátnője ne kapja meg, mert különben öröme nem lenne teljes. Kivánta még felebarátnője férjét és házibarátját, házát és ékszerét, de felebarátnője értéktelen dolgai nem érdekelték.

Most már az elmondottakból mindenki láthatja, hogy Jámbor Józsefné felette rossz feleség volt akiről a város asszonyai még tévedésből se mondtak jót, de aki után a város ifjai és vénei mindenkoron megfordultak, ha a korzón végigment. A fekete ördögök már rezerváltak is számára egy diszkatlant a tüzes pokolban, alig pár száz lépésnyi távolban Lucifer trónjától.

Talán kissé hiányos lenne ez az egyébként igaz történet, ha emlités nem történnék Jámbor József hat gyermekéről, akik közül mindössze öt volt leány és csak egy fiu. A legnagyobb leány már közeledett a tizenhathoz és estenkint mindössze egy fess had nagy kisérgette haza, kettő helyett. A fiu ellenben alig négy éves és csak egyszer akarta felgyujtani a házat, amikor általa feltalált uj tüzijátékkal kisérletezett. Jámbor József ugyan eredetileg tizenkét gyermekre tervezte házaséletét, de közismert szerénységénél fogva megállt a hatos számnál. Mondogata is felebarátainak:

— Még mindig jobb. Ha egy feleség és hat gyermek miatt sikkasztok és jutok előbb-utóbb a börtönbe, mintha hat feleség és egy gyermek miatt tenném azt.

Ez a nagy igazság teljesen megnyugtatta és csendes derültségben várta minden nap, mikor fedezik fel a részvénytársaságnál hirtelen rovancsolás alkalmával az évek óta elsikkasztott hiányokat. Igy élte le életét Jámbor József és amikor karácsony előtt egy héttel felesége figyelmeztette a szent ünnepre, szeliden csak ennyit felelt:

— Azt hiszem, idén a Jézuska elkerüli házunkat, én legalább nem kalauzolom ide.

A feleség erre kevésbé szeliden csak ennyit mondott:

— Ez talán annyit jelentene, hogy az idén nem kapom meg a bundát és a többi holmit, amit igértél.

— Az Isten igen világos agyagyal áldott meg én szelid feleségem, tehát már ki is találtad szavaim értelmét.

— Na és a gyerekek?

— A gyerekek egész szépen serdülnek a Jézuska nélkül is. Különben is a Jézuska, ha jól emlékszem a biblára, a szerénységet, szegénységet és az alázatosságot hirdette.

Az asszony, mikénti minden asszony igy karácsony előtt, dühös lett és kipirult arccal ord[illegible]

Lapunk mai száma 40 oldal.

tudása, ereje és intézkedései csak ugy vezethetik és kormányozhatják az alattvalók millióit a béke, a megelégedés, a boldogság felé, ha nemcsak hatalmi tüzük világit, de emberi szivük is melegit. Ez a magas világitás és elsőrendü melegség áradjon szét az egész országban, a tartományokban, a megyékben, a városokban, községekben, falukban. Ezeknek vezetői is értsék meg és tanulják meg, hogy ők nem gazdái, nem urai, hanem csak sáfárjai és szolgái a széles Közéletnek s az ebben mozgó embereknek. A nagy nemzeti többségnek magas és alacsonyrendü hatalom kezelői menjenek jó példával előre a más nyelvü és más vallásu kisebbségek emberi és állampolgári jogaik tiszteletében, megbecsülésében, védelmében. Erényeiknek, igazságszeretetüknek és egyéni tisztességüknek tüze világitsa és melegitse az emberek agyát és lelkét — ne pedig az emberi gyarlóság és elfogult szenvedély, mert ez sem nem világit, sem nem melegit.

Egyik nagy román publicista, az ő nemes érzéseivel beletudja magát képzelni a mi mostoha helyzetünkbe s az ő okos gondolkozásával s emberszerető szivével oktatja ki olvasóit az együttmüködés országboldogitó hatására. Nekünk nemcsak jól esik, de biztató is a felénk nyuló testvéri köznek, a hozzánk jutó baráti hangnak világossága, melegsége. Mi romániai magyarok eddig is teljesitettük s ezután is be fogjuk tölteni a reánk háruló kötelességeket. Sőt ezt nem is tartjuk elégnek. Mi minden áldozatot meghozunk uj hazánknak, anyagiakban is szellemi téren is és az érzések melegségében, ha békét hagynak templomainknak, ha nem zárják be iskoláinkat. [illegible] ha nem korlátozzák nyelvünk használatát még ott is, ahol ezen tilalomra szükség nincsen.

Legyen a mai ünnep nyugalmas s az eljövendő magyar karácsonyokra legyen világosság és melegség, legyen Krisztusi szeretet.

Pénz Őfelsége.

(Konjunkturák konjunkturája. — A gazdasági élet érdekes uj fordulata. — Ma mindenki — elad.)

Irta: **Lakatos Aladár.**

A legutóbbi tiz évben a konjunkturák éveit éltük. Ami leleményesség, tudás, ész, szellem, valamint jellemtelenség és szeny összehalmozódott, az mind konjunkturákban élte ki magát. A háboru, az azt követő forradalmak és nyomor, a tönkrezüllött gazdasági élet és a bizonytalan jövő alkalmas levegője volt a konjunkturának. A konjunkturák konjunkturája volt ez az elmult évtized, amelybe akarva-akaratlanul mindenkinek bele kellett magát vetnie, ha a létért való küzdelemben nem akart teljesen tünkremenni, avagy egészen alulmaradni.

Konjunktura volt a hadseregszállitónak, a gyárosnak, kereskedőnek és iparosnak, a spekulánsnak, a felmentettnek, az untauglicinak és sok esetben a harctéren levőnek is. A sibernek, a valutázónak, az árufelhalmozónak, a politikusoknak és magasrangu katonáknak ugyancsak konjunktura volt és ez sok esetben helyezett előtérbe oly társadalmi osztályt, vagy egyént, akinek érvényesülése normális körülmények között igen kétséges lett volna. A konjunktura végigszánkázott a háborus pártiakon, a pacifistákon, a royalistákon és republikánusokon és kinálkozó lehetőségeket adott a szociálistáknak, kommunistáknak, a bolsevizmusnak és fascizmusnak.

A konjunktura cikkei voltak a háboru, a béke, a hadsereg, felszerelési anyag, a dollár, az arany, az ezüst, a bőr, a bor, a só és cukor, a petroleum és benzin, a fa és szén, a butor és szőnyeg, a cipő és harisnya, a vászon és szövet, a liszt és zsir, szóval minden, amit emberi kéz a természet nagy konyhájából termelt, avagy gépek segitségével iparcikké feldolgozott. „Mindent venni" ez volt egyidőben a jelszó és hivatásosak és nem hivatásosak olyat vettek és adtak, amit sohasem láttak és amiről sohasem hallottak.

És amint a konjunktura hatalmas vágtatással repült országok és világrészek felett, gazdagitva százezreket és nyomorba döntve milliókat, azonképen sülyedt le mindjobban a pénz arról a piedesztáljáról, amelyre az emberek valamikor állitották. A pénz egyidőre elvesztette hatalmát, mint valami trónról letaszitott uralkodó és helyébe bitorlók léptek: az áru, az összeköttetés és hatalom. Ezek uralkodtak, az övéké volt minden kulcs, amely az örömök és gazdagságok zárait megnyitotta. Csak a pénz boldogtalan birtokosa roppant össze és egyidőben az emberiség komolyan sajnálta azokat a „szegény milliomosokat", akiknek csak pénzük volt. A pénznek nem volt konjunkturája. Mindenki csak azért törte magát urána, hogy azon hamar tuladjon és helyébe házakat, drágaköveket, aranyakat, árukat, avagy millió örömöket vásároljon. A szegény, konjunkturától elmaradt emberek pedig forrón fohászkodtak olyan korszak után, amelyben a pénz ismét elfoglalja vezető szerepét és ezzel a nyugodt megélhetés korszaka jön el.

Az óhaj teljesedett: A pénz konjunkturája megérkezett. Akik erre vártak, jól kivárták, hisz hatalmasabban és gyorsabban jött, mint várták. De sok köszönet nincs benne. Ha az elmult évtized gazdasági nyomoruságát még lokozni lehet, ugy azt a pénz konjunkturája magával hozta. A gazdasági életnek egyik utolsó oxigén-belélegzése a pénz konjunkturája, de kérdés, mi lesz ezután? Németországban házakat és gyárakat hirdetnek potom pénzért, Ausztriában virágzó régi vállalatokhoz tőkeerős társakat keresnek, Magyarországon a tőzsdeüzleteknél már nem is kérdik menynyi a kosztpénz, nálunk pedig — de általában egész Középeurópában és Balkánon — a termelő és vállalkozó őrült iramban szalad a pénz után, amelynek kamatja minden képzeletet felülmulóan igen magas. Ma mindenki leveszi kalapját a pénz előtt és ép ugy körültömjénezik, mint rövid idővel ezelőtt más konjunkturális cikket. És e konjunkturához ezer magyarázatot fűznek. Magyarázzák a bankjegyinflációval ép Románia példájára hivatkozva, amit azonban rögtön megcáfol más államok példája, ahol defláció van. Értelmezik a valuta ingadozásával, amit Ausztria stabil valutája cáfol meg. Magyarázzák a konjunktura létrejöttét a pénz vásárló ereiének csökkenésével, de magyarázzák annak emelkedésével is. De akárhogy is magyarázzák, egy tény tagadhatatlan, hogy a pénzt erősen keresik, jobban, mint valaha és ez ma mindenütt minden formában megnyilatkozik. Még rövid idővel ezelőtt mindenki vevő volt minden árucikkre és a világvárosi lapok tele voltak olv hirdetésekkel, hogy veszek legmagasabb áron stb. stb. Ma pedig minden törekvés és hirdetés a mérsékelt áron való eladást hirdeti. Ma eladni kell, mert pénzre szükség van, igen nagy szükség van, mert a pénznek konjunkturája van. Mi ennek az oka? Kutatni kár és magyarázni még kevésbbé, mert egy beteg gazdasági életben minden magyarázatot el lehet fogadni és meg lehet cáfolni. Pénz őfelsége eljött, hogy ujra átvegye uralkodását. De mivel más viszonyokat talált, mint amidőn elhagyta trónját, békesség, szeretet, megértés és gyógyulás helyett: zsarnokságot hozott. A zsarnok uralma pedig nem tarthat soká.

---

rá férjére?

— Kikérem magamnak, hogy a bibliát igy félremagyarázd. Én vallásos nő vagyok és éppen ezért nem akarom megsérteni a Jézuskát azzal, hogy nem reflektálok az ajándékára, ami idén csakis egy bunda lehet. Nekem legyen karácsonyfa idén is. Értetted!

A férj, miként minden férj, igy karácsony előtt, lehajtotta fejét és csendesen csak ennyit válaszolt:

— Legyen meg a te akaratod, bár nem hiszem, hogy sikkasztathatnék még valamit a pénztárból, mert az ellenőrre is tekintettel kell lennem, szegénynek feleségén kivül még nyolc gyermeke, anyósa és özvegy sógornője is van. Az elsőbbséget neki kell átengednem. Talán a bankokban lehet valamit csinálni.

Jámbor József karácsony előtt egy héttel azzal az érzéssel hajtotta álomra fejét, hogy a boldog családi életet semmi sem pótolhatja és a házasság intézménye tényleg a legtökéletesebb valami ezen a szép világon.

Másnap délelőtt felvette zsakettjét és felment az egyik nagybankba. Nem várakozott többet négy és fél óránál, amig a vezér elé jutott. A zöld kárpittal bevont vezéri szobában hatalmas tábla függött a falon: „Az idő pénz!" Ez kéjes érzéssel töltötte el, mert egyszerre tudatára ébredt milliomos voltának.

— Idő tekintetében Stinnesnek érzem magam — gondolta magában megelégedetten.

A vezér nagy fekete pápaszeme mögül kedvesen mosolygott rá és amikor meghallotta, hogy egy kis huszezer lejes kölcsönkéről lenne szó, szinte elolvadt a nyájasságtól. Felöltötte arcára első számu mosolyát és gyermeki naivitással kérdezte:

— Csak ennyi?

— Azt hiszem, elég lesz ennyi is, nagyon szerény ember vagyok — válaszolta Jámbor József

— Akkor rendben van. Szabadna látnom a papirosokat?

— Milyen papirosokat?

— Na hát a biztositékokat. Le kell kötnie teljes lakásberendezését, a varrótütől a zongoráig, nem felejtve ki belőle az ékszereket sem. Le kell kötnie apjának és apósának házát, vagy ingatlanát legalább egy millió értékben. Kell egy váltó prima zsirónsokkal, mindegyik jótállónak legalább is többszörös háztulajdonosnak kell lennie. A pénzt egy havi időre kapja, fizet havi öt százalék kamatot, két és fél százalékot kezelési költség cimén, kettő és felet pedig részesedési jutalék fejében. Huszezer után ez kétezer, levonva előre, tizennyolcezer lej. Ennyit felvehet a pénztárnál, ha minden rendben van.

— Köszönöm, minden rendben van, csak éppen a kölcsön nem — válaszolta a kölcsönt kereső és lefelé menet a lépcsőn beleütközött a bankszolgába, aki három milliót vitt fel a bankba, mert ott most éppen pénzhiány volt.

A másik nagybankban a vezér már csöppet sem volt udvarias. Amikor meghallotta, hogy huszezer lejes személyi kölcsönről lenne szó, megnyomott a falon egy gombot, mire belépett két fehér köpnyes markos ember. Szó nélkül megmarkolták Jámbor Józsefet és szép csendesen bevitték egy mellékszobába. Itt fehérszakállu, pápaszemes komoly orvosprofesszor hirtelen megvizsgálta elmebeli állapotát, receptet irt és háromszáz lejt kért a vizitért. Jóakaratulag ezzel bocsátotta el a pácienst:

— Betegsége még kezdődő stádiumban van, táplálkozzék jól, igyék vörösbort és kerülje a bankokat. Kölcsönkérési fixa-ideája talán elmulik. Ha nem fogadja meg tanácsomat, menthetetlen.

A harmadik nagybankban a vezér ajtaján kis aranytábla lógott: „Kölcsönért fordulókat naponta délelőtt 11—12 között utasitunk el."

A negyedik nagybank ajtaján hatalmas tábla figyelmeztette a feleket: „Pénzhiány miatt a bank zárva!" Jámbor József kivánesian benézett a kulcslyukon és látta, amint négy izmos ember hatalmas lapáttal szüntelenül lapátolja a pénzt a nagy Wertheim-szekrénybe.

Még öt bankban kisérletezett, kapott is mindegyikben biztatást, igéretet, rideg elutasitást és barátságos kitérő választ, de pénzt egyikben sem. Véletlenül éppen akkor mindegyik bankban „pillanatnyi pénzhiány" volt. Megpróbálkozott még nyolc közismert uzsorással is, ezek közül a legelőnyösebb ajánlat az volt, amikor egy hétre akartak pénzt adni 75 százalék kamatra, de akadt olyan uzsorás is, amelyik a kivánt huszezer lejt forgalomból kiment germán lejekben, lebélyegzett ma-

Mozart dédunokája Aradon.

(A zseniális zeneszerző zseniális ivadéka. — Az utolsó Mozart.)

Dr. Mezey Zsigmond.

Feketébe öltözött, tisztes, ősz matróna keresett fel a minap. Nem egyedül jött. Mint igazi nagymamához illik: magával hozta kis unokáját: egy szöszke, kékszemü, vidámképü leánykát. Hellyel kinálom őket. Nagymama veszi fel a szó fonalát. Ahogy beszél, ahogy elmondja jövetele célját: szelid muzsikáju szava olyan jólesően, olyan ismerősen cseng: hajdani spinét, régi zenélőóra muzsikál benne. Kicsi a fénye, kevés az ereje ennek a csengésnek-bongásnak, de az öregkor minden szine, minden illata, a régmult idők romantikájának egész bája sugárzik belőle.

Természetesen kis unokájáról van szó. A kis Jung Margitkáról, akinek — sajnos — nincsen apja, mivelhogy elesett a harctéren, a szörnyü világégésnek mindjárt a legelején. Őt, a korán eltávozott családfentartót: fiát, Jung Károlyt ma is gyászolja özv. Jung Péterné, a tiszteskoru matróna. Szerény aradi lakásban lakik a család és eltartásának gondja most menyére nehezedik. A kis Margitka nevelése igy nagymamára maradt, aki hozzám azzal a kéréssel jött: vegyem gondjaimba a tehetséges gyermeket.

Vendégem kiejtése kissé idegenszerü. Néha németre fordítja a szót. Magyarázatul hozzáfüzi, hogy salzburgi származásu és csak akkor tanult meg magyarul, amikor férjét Magyarországba kö vette. Férje aradi ember volt és évekkel ezelőtt itt halt meg Aradon. Jobb iparosember volt és annak idején előbb Bécsbe, majd Salzburgba került.

Özv. Jung Péterné már másodizben emliti Salzburgot, ezt a csodálatos várost. Magam is jártam Salzburgban és azóta is mondhatatlan sóvárgás fog el ez után a páratlanul szépfekvésü vá ros után, amely csodálatosan egyesiti magában a délolasz városok pittoreszk, napfényes báját a hófödte osztrák alpesek komor zordságával, ünnepélyes fönségével.

Most a zenére terelődik a szó. Özv. Jung Péterné fölemliti, hogy fiatalabb korában ő is jól zongorázott. Ez a körülmény és főleg vendégem salzburgi származása nem hagy bennem nyugtot. Végre is leánykori neve után tudakozódom.

Delejes ütés ér, amint hallom: — Özv. Jung Péterné, született Mozart Anna.

özv. Jung Péterné
szül. Mozart Anna

Hallom a nagy nevet és megkérdem: talán névrokonságról van szó? De meglepetésem csak akkor lesz teljes, amikor megdönthetetlen adatokkal bizonyitja, hogy vérszerinti rokona az ugyan csak salzburgi születésü nagy zeneszerzőnek. Ma az egész világon már csak ő viseli a nagy zeneköltő apjának fivéréig: Monevet és származását a nagy zart Willibaldig vezeti vissza, aki kiváló muzsikus, nagyon becsült egyházi zeneszerző volt. Mozart Willibald dédnagyapja volt özv. Jung Péternének, akinek apja és nagyapja is muzsikus volt: a salzburgi szinház zenésze. A nagy Mozart apja — Lipót — is kitünő muzsikus és az ő alapos oktatásának igen sokat köszönhettek csodálatos talentumu gyermekei: Nannerl és Wolfgang Amadeus. Ők ketten maradtak meg a szülőknek hét gyermek közül, de ritka nagy tehetségük kárpótolta őket a korán elhaltakért is. A kis leányka már 11 éves korában egyik legpompásabb zongoravirtuóza, a fiucska pedig már 6 éves korában felülmulhatatlan lángelméjü rögtönző zeneszerzője volt a világnak és velük a boldog apa óriási sikereket aratott a müncheni, bécsi, stb. fejedelmi udvaroknál.

„Grossartigster klassischer Meister" (a legnagyszerübb klasszikus zeneköltő) — özv. Jung Péterné született Mozart Anna ezzel a jelzővel illeti minden idők és minden kulturnép legnagyobb zenei lángelméjét, a tipikus zenei zsenit és a tipikus klasszikus zeneköltőt. Elmondja, hogy a családban legendák keringtek a nagy mester csodálatos alkotókedvéről. Minden hangulata dalba olvadt és számára az élet és a zeneköltés egy fogalom volt. Minden müve zenévé vált angyali báj. Operái muzsikáit is jól ismeri és azokat igy jellemzi: rendkivül változatosak és a szereplők jellemét kifejező bensőséggel ábrázolják.

Özv. Jung Péterné sokszor hallotta családja körében, hogy a nagy mester és nővére nem örökölte szülei szépségét. Mozart Lipót és Mozart Lipótné, ez a mosolygó, kékszemü, vidám kedélyü salzburgi asszonyka, a legszebb házaspár volt Salzburgban. Arcuk ritka harmonikus bája nem maradt örökül gyermekeiknek. De az apa mély vallásossága, jellemessége, — az anya élet öröme, határtalan jósága a nagy zeneköltő lelkének is örök diszessége.

Vendégeim bucsuznak. Hosszan elnézem nagymama arcának komoly, értelmes vonásait, a kis unoka mindig vidám mosolyát. És belenézek mindkettőjük kék szemébe. A klasszikus zene komoly szeretete, a halhatatlan zeneköltő imádata csillan meg ezekben a mozarti szemekben.

A kis Jung Margitka, a nagy zeneköltőnek ez a késő rokona, kétségtelenül született zenei talentum és vére ritmusában ott lüktet a jövő nagy virtuózának igézete.

Fölösleges.

Irta: Dálnoki Nagy Lajos.

A szivnek mily bús érzése,
Mikor már azt veszi észre,
Hogy az elszállt évek mellett
Alkonya is már közelget.
Ha multán a szép napoknak
Szeretteink egyre fogynak.
S csak egy sirhant, fájó emlék
Mi a multból megmaradt még.
...Mikor a szív szárnyaszegetten
Nem tudja, hogy mihez kezdjen:
Eltünt napja, verőfénye,
S csak felhőkben, ködben élve
Éje hosszu, álma keves,
S érzi már, hogy fölösleges.

*

S mert a remény szép ábrándja
Csüggedt lelkét még megszállja:
Azt a kevés napsugarat,
Mi multjából még megmaradt,
Mint késő ősz tünő napja
Magából mind kiárasztja,
... Hát hogyha még borus lelke
Egy megértő szivre lelne,
...Hátha csüggedt szive vágya
Egy visszhangra még találna —
De, kialvó tüze mellett
Sem megértést már nem lelhet,
Sem visszhangja nincs szavának
És közömbös arcot lát csak,
— Mikor szive, szivet keres —
Az, aki már fölösleges.

E fájdalmas, bus tudatban
Egy vigaszom mégis csak van
Hogy én, aki életemben
Senkin sebet nem ejtettem
S osztozva a más bajában,
Mindig fájt, ha könnyet láttam —
— Ha megunva, elfeledve,
Örök álom száll szememre:
Nem fog fájni a gondolat,
Hogy utánam könny is fakadt;
Hisz, ha borus napjaimban
Egy mosolyhoz sem juthattam,
Megkönnyezni sem érdemes,
Azt, aki már fölösleges.

---

gyar koronákban, esetleg fiadiköl csön kötvényekben akarta hiánytalanul kifizetni, kikötve, hogy va donatuj száz lejesekben kell egy hét mulva visszafizetni.

— Azt hiszem, mégis csak a sikkasztásnál kell maradnom — mondotta csendesen magában, amikor odahaza levetve a zsakettet, fáradtan végigdőlt a divánon. — Ez mindenesetre kényelmesebb és kamatot sem kell fizet nem az elvitt pénz után. — Elhatározta, hogy a börtönben hatalmas közgazdasági munka megirásba kezd, aminek „A pénzhiány hatása a karácsonyra és a családi életre" cimet adja.

Karácsony előtt három nappal Jámbor József értésére adta feleségének, hogy az idén nem lesz karácsonyfa, még kevésbé bunda, vagy ajándék. A feleség erre kijelentette, hogy ő a leggonoszabb férj a világon és csak most sajnálja igazán, hogy ilyen gonosz emberhez ment feleségül. Az ebédnél és vacsoránál nem szólt hozzá egy szót sem és éjjelre a szobában vettetett magának ágyat. A gyermekek is szomorúan néztek apjukra, aki az ártatlan gyermeki szemekből szörnyü vádat vélt kiolvasni. Szive összeszorult, nem birta tovább nézni családjának rettentő szenvedését. Belátta, hogy ő lenne a legszivtelenebb és legkegyetlenebb ember, akiről valaha a történelem csak említést is tett, ha karácsonyra nem lepné meg karácsonyfával és ajándékokkal övéit.

Karácsony előtt két nappal talált még a részvénytársaság pénztárában 9573 lejt, amit szó nélkül magához vett. Az ellenőr mentegetődzött, amiért három nappal előbb megelőzte és huszezret elvitt, de neki is karácsonya van, ezenkivül pedig felesége, nyolc gyermeke, anyósa és özvegy sógornője. Jámbor József belátta, hogy az ellenőrnek igaza van és megelégedett a 9573-al is. A pénzből hatalmas karácsonyfát vásárolt, mindegyik gyermek megkapta a maga ajándékát, a feleségét is kiengesztelte egy majomszőrrel szegélyezett elegáns kosztümmel, ami mindössze hatezerbe került és a cselédnek is vett egy szép selyembluzt. Magának csak egy skatulya gyufát vásárolt, mert többre már nem tellett az elsikkasztott 9573-ból.

A szent estén boldogan élvezte, amint a gyerekek szu indiánusokhoz hasonlóan percek alatt tisztára kopasztják a csillogó karácsonyfát és azt is boldogan élvezte, amint a bájos apróságok egymást véresre karmolták az ajándékok különbözősége miatt. Teljesen beleélte magát az ünnepi hangulatba, amikor látta, hogy felesége darabokra szaggatja az ajándékruhát és dühtől elkékült arccal orditja a fülébe: „Csak nem mehetek ki az uccára ebben a rongyban. A föld alá kellene süllyednem szégyenemben, mert ezen a ruhán a majomszőrszegély gorilla majomé, pedig a legujabb divat szerint orangutang majom szőre kell a sötét kosztümre." Melegség járta át a tagjait akkor is, amikor a cseléd ajkbigyesztve vette el a selyembluzt és kijelentette, hogy elsején elmegy, mert ilyen smucig gazdánál nem szolgál. Jámbor Józsefnek pillanatnyilag agyába ötlött, hogy 1923-ban az emberiség karácsonyt tényleg a szeretet, béke és megértés ünnepévé avatta, de azután nem gondolt többé erre.

Karácsony első napján délután hat órakor két diszkrét detektiv letartóztatta és elvitte az ügyészség fogházába. Mindössze annyi történt, hogy a részvénytársaság vezérigazgatója szintén nagyobb összeget akart kivenni a kasszából és amikor tapasztalta, hogy megelőzték, letartóztatta Jámbor Józsefet.

Amikor a hüs cellában végigfeküdt a deszkapriccsen, boldogan felsóhajtott:

— Itt legalább nincsen karácsonyfa, feleség, gyermek, cseléd, bankdirektor és pénzhiány, nem kell ajándékot vennem senkinek. Nagyon tökéletes intézmény a fogház. Áldott legyen az Ur, aki hü szolgáját kihozá a rabszolgaság országából és elhozta a csendesség birodalmába.

Gyerünk a bárba!

Milyen is az a bárélet Aradon? — Világváros vagyunk-e vagy nem? — A Teddy... Járás az aradi éjszakai életről, a nemzetközi művészekről. a tango-milongáról és a Jávától, meg a főurról, azonkívül a drága palackos borokról és még sok egyébről.

(A Közlöny eredeti riportja.) Tiszteletttel van szerencsém a mt. Európa m. b. tudomására hozni, hogy már mi is világváros méltóztatunk lenni. Tetszik tudni amig nem volt bárunk, nyomorult falunak éreztük magunkat és szemlesütve szégyenkeztünk, ha idegen vetődött városunkba. De most? . . . Most csillog a szemünk, liheg a keblünk, kéj tölti el valónk, van már bárunk, nem kell pirulnunk az idegen előtt és nem vethet szemünkre semmit Bécs, Berlin, Páris, Newyork, vagy akár London is. Már csak igazán rövid idő kérdése, hogy szeretett városunk szeretett tanácsa hivatalosan is városi nevezetességnek minősitse bárjainkat. Adófizető polgártársak! Cserélnénk-e más várossal? Azt hiszem, kihirdethetem az egyöntetű határozatot: Nem! és ezerszer nem!

Egy kis történelmi visszapillantás.

Arad szabad királyi város egészen 1923 nyaráig csendben élte le kis életét. Az adózók nyugodtan nem fizették adóikat, az emberek nyugodtan csaltak, sikkasztottak és loptak, a feleségek nyugodtan törték a házasságot és a férjek is nyugodtan csalták meg feleségüket. Tespedt unalom feküdt a városra és mindenkinek jogában állt akkor meg halni, amikor csak éppen akart. Aztán egyszerre, forró, sejtelmes nyáron jött a bécsi zenekar és jött a „Ich wohl schwarz-braunes Mägdelein", jött a „Josef, oh Josef", meg a „On Marianka, komm auf die Banka", meg „Ein bischen langsamm, ein bischen schnell." Ez lázba hozta a várost. A bécsi zenekart nyomon követte a bárzongora, a bár-ital (nem bájital)' a parkettáncos, a tompitott fényü asztali villanylámpa, jött a hegyesceruzáju főur és jött a hamisitatlan hangulat. Ez már izzásba hozta a mindkétnembeli összlakosság vérét. Arad nem volt, hanem lesz! A hervadhatatlan érdem Lovasberényi Árpád és Kun-Szabó József vendéglősöké, akiket az Isten sokáig éltessen és akiket diszpolgárrá kell megválasztani és szülőházukat emléktáblával megjelölni.

Ma már szállóigévé vált a „Gyerünk a bárba." Hát gyerünk! Üritsük ki fenékig azt a bizonyos „élvezetek kelyhét." Szólaljon meg a jazz-band, lépjenek ki bármüvészek és müvésznők a parkettre és ajzza fel hegyes fegyverét a gyors vadra a főur! Elhangzott a tompa gongütés. Gyerünk!

A Fehér Kereszt-bár.

(Ide legközelebb már csak Szilveszterkor lehet menni. Én voltam itt utóljára. Utánam becsukják az ajtót. Két hétig nagytakaritás miatt zárva!)

A szélesség 46°8'12" és a hosszuság 21°20'8" foka alatt fekszik. lakói az osztják (fosztják) és árja (megjárja) nyelvcsaládhoz tartoznak. Főként emberhussal (pali) táplálkoznak. Ha belepünk az ajtón, egy férfi és egy női benszülött „Ruhatár" kiáltással leszedi rólunk kabátunk és kalapunk. Igy megkopasztva, bejutunk a bárterembe. Ez hosszukás helyiség, a fal mellett asztalok, ezek mellett székek, a székeken vendégek. Hétköznap mérsékelten, szombat, vasárnap sokan. Ha 31-ike vagy 1-seje hétköznapra esik, akkor ezeken a napokon is sokan. A világitás tompitott, a hangulat emelkedett, a zongoraszó diszkrét, a pincérek zajtalanok. Az ember mintha Párisban érezné magát, de lehet, hogy téved. Leüléskor azonnal odarohan egy pincér és diszkréten csak ennyit mond:

— Feketét?

Gondolkozásra nincs idő: a fekete ott van. A pincér ujra megszólal:

— Utána?

Ajánlatos nem kérdően nézni a pincérre, mert akkor kijár a megvető másodosztályu pillantás. Tehát bort kell rendelni. Két egész öt tized másodperc alatt felsorolja a borfajtákat, árak nélkül, természetesen csak a drágábbakat emliti. Hosszas kérdezősködésre unottan és bosszusan felsorol pár olcsóbb fajtát is. Ezek: Ranshurg-féle 30 lej, Nagyenyedi 60 lej, Palugyai 60—70. Ringató és báró Kemény-féle „Plébános" 70 lei. Ezek az olcsóbbak, de vannak 100—200 lejes 7 decis butelliás borok is, meg ennél drágább pezsgők. Kimért bor nem létezik. Hogy miért, senki sem tudja. A Pallas- és Révai-lexikonok nem tesznek róla emlitést. Állitólag a titok az Oceania-sziget elsülvedésekor a tengerbe veszett. Akinek a bor nem kell, kaphat likört is, Cordial Medoc Scherry-Brandy, Unicum és egyéb jófélék kis pohárkával kimérve mind össze 10—15 lejek. Ugyanez flippben majdnem háromszor ennyi. A flipposet megmagyarázni nem lehet. Brillat-Savarin halálakor a sirba vitte a titkot. Vannak még coctailek a legfantasztikusabb nevekkel, puncsok, amelyeknek olyan szép nevük van, hogy öröm megtanulni. Kapni még bőlére eresztett bólét. Ez az ital különféle levek összeszüréséből keletkezik és az ilyen lészürés nem is olyan rossz. Külön nevezetesség Fried József a bármester és mixter, ő keveri a bájitalokat és gondoskodik a vendégek kényelméről. Elegáns ember, multja: Palais de danse, Jardin d'Hiver, Casino de Paris Budapest, Union Palais Berlin és Hollandia.

A szőke csoda.

Alig hajtott fel a vendég ur egy pohárkával, már kijön Kieti Carst kisasszony, aki született porosz és szépen énekel sanzonokat és szépen is táncol. Azután kilibben a parkettre a Müvésznő. Klasszikus arcu szép szőke nő. Elisa Carson, a berlini opera volt táncosnője. Formái finoman ivelték, mozdulatai ritmikusak, ez a nő tud táncolni. Hála a divatnak, szoknyáján hatalmas hasitás van, legalább végig lehet csodálni szép lábait. Pár pillanat mulva kilibben a partner is: Angelo mester, aki egyébként férje és szintén elsőrangu táncos. A zongoránál Wirth müvész ur ül, aki énekel is. Wirth ur medikus volt valamikor, ma: zongorás. Kezdődik a tango-milonga és a két táncos szinte összefonódik. Nagyon érzéki tánc ez és a férfiszemek szinte kimerednek. Taps, hajlongás, az Angelo-pár eltünik, a zongorás zongorázik, a vendégek isznak, a pincérek zajtalanok, a hangulat izzó. Most spanyol jelmezben jönnek vissza a müvészek és érzékingerlő spanyol táncot járnak. Carson kisasszony dereka ugy hajladozik, mint a virágszál. Angelo ur mozdulatai ellenben szögletesek. Ujabb taps, ujabb meghajlás, a vendégek isznak, stb. A kisasszony árulja a fényképét, husz lejnél senki sem ad kevesebbet.

Tizenkettő után kezdődik a tulaj donképpeni élet. A vendégek is résztvesznek a mulatozásban. Táncoló párok alakulnak ki, uriasszonyok és urileányok jáváznak, milongáznak, foxtrottoznak. Carson kisasszony kézről-kézre jár, valahol a sarokban eltörik egy pezsgős pohár,

a zongorás énekel majd bejön a cigány is és huzza hol keservesen, hol hamisan. Háromnegyed kettőkor a főur letarolja az asztaloket. „Fizetni." A fizetés szédületes gyorsan történik. Másodpercek alatt jegyzi fel a bemondottakat és csapja hozzá a husz százalékot, mert a bárban minden husz százalékkal drágább, mint az étlapon. Jobbkézzel nyujtja a számlát, balkézzel a pénz után nyul. A számlán a rendelt dolgok nincsenek tételenkint felsorolva. Csak a végösszeg. Utánaszámolni nincs idő, mert itt a zár óra. Amikor a vendég ur elhagyja a bárt és ujra az uccán van, konstatálja, hogy 500—1000 leit bennhagyott. Vacsora, ital, tánverozás, cigaretta, virág, borravaló, ruhatár. Sokszor kevés is az ezer. Kettő után vége a zenének és hazamennek a legények.

A Central-bár.

Alig négyszáz lépésnyire van kollegájától, beepitve a nagy szállodába. Lakói ugyanolyanok, mint a Kereszt-bárban. A vendéget itt is megfosztják a ruhatárnokok kabátjától és kalapjától és csak minden fölösleges földi tehertől megszabadulva, léphet a bárterembe. Saruk leoldása nem kötelező. A bárterem, a Lloyd egykori helyisége, szép nagy lokál, zsufolva asztalokkal, csak középen van egy négyszögletes hely a táncosok számára. Szombaton és vasárnap este belépési dijat fizetnek egy-egy asztalért. Az italok és ételek itt sem jobbak, vagy olcsóbbak, mint a másik bárban és a husz százalékról még soha meg nem feledkezett a főur. Az asztalokon sós mandula kinálgatja magát. Erre ugyanis jobban lehet inni. A sós manduláról még szó lesz. Most csak a müvészekről essék szó.

A müvészek.

Tiz [illegible] kezdik a müsor és elsőnek [illegible] Piri lép a parkettre [illegible] szinü balettruhában. Szép szőke molett hölgy, élvezet nézni, mint vágja a pirouetteket és meztelen lábszárai fehérségén megtörik a sárga villanyfény. Pár percig

nézni, mint vágja a pirouetteket és meztelen lábszárai fehérségén megtörik a sárga villanyfény. Pár percig táncol a müvésznő, majd kecses pukkedlivel meghajtja magát és el a balfenéken. Taps, ivás, féltizenegy felé kezdődik a hangulat. Utána feketeruhás, vörőshaju, kissé tulkarcsu hölgygyel ismerkedünk meg. Loretty kisasszonyhoz van szerencsénk, aki osztrák nő és jobban szereti a stabil osztrák pénznél a mobil lejt. Ezért is van Romániában. Bemutatja a m. t. publikumnak a stepp-táncolás fejlettségét és kopogós cipőjével driggel is. A taps nem marad el, Soretty kisasszony ellenben elmarad és helyette kijön Garret ur, a „King of truc Dancers." Szédületesen nagyszerü akrobata táncokat mutat be, a közönség lélekzetfojtva nézi. A King of truc Dancers jóképü, sovány angol fiu és tánc közben fiol a fejére, hol a kezére áll. Néha lábain is táncol. Folyton mosolyog és a legnyaktörőbb mutatványokon is mosolyogva lér napirendre, illetve táncrendre. Hosszu taps a jutalom. Garret vezér ismétel, majd tányéroz, gyülnek a husz lejesek és havi jövedelme nagyobb, mint bármelyik aradi bankigazgatóé. A tányérozást a közönség nem tapsolja meg, Garret mester sem ismétli meg. Pedig szeretné

A Teddy.

A Teddy... Aranybetükkel irta be nevét városunk történetébe. Amikor tavaly az isteni Olgával közénk jött, tömiénnel, mirrhával és 100 meg 500 lejesekkel fogadták. Táncfejedelem, király, császár lett. Belopta szivünkbe a mondain-táncokat, és Shimmyjére a fellábbal már sirban levők kihuzták lábukat a sirból. Amikor psilanderi frakkjában megjelenik, taps fogadja. És elkezdi a korcsolya-táncot. Ahogy ezt csinálja ugy nem csinálja senki. Legalább a Central-bárban nem. És az a dzsiggelés! Szédületes, káprázatos, très agréable! Az emberek boldogok, hogy megszülettek és láthatták Teddyt. Teddy derékon kap egy kissé testes francia táncosnőt és jávázik, tango-milongázik, macsics-braziliennezik. Aradon kevés olyan népszerü ember van, mint ő és meg sem lepődünk, ha a közeljövőben valamilyen cipőkrémet, vagy fogpasztát őróla neveznek el.

Bucuresti Yazz-band és dán banjomüvész.

A jazz-band külön nevezetesség. Fekete képü temperamentumos ur kezeli ezt a furcsa hangszert, amely áll nagy dobból, kis dobból és több dobhártyarepesztő alkalmatosságból. A temperamentumos fekete ur a bucurestii Alhambra-mulató jazz-bandese volt, most lerándult a provincra. Mellette muzsikál a banjomüvész (mandolinhoz hasonló hangszer) Alex. Rawson, aki dán, a zongoránál Gellért Pál az aradi szinház volt karmestere ül. Ha ugy elgondoljuk a dolgot, egész kis nemzetközi társaság verődött itt össze. Angol táncos, osztrák táncosnő, francia táncosnő, dán zenész, román jazz-bandes, magyar karmes-

ter és a világot járt nemzetközi Teddy.

A mulatirozás.

Tizenkettő után kezdődik az élet. Durrog a pezsgő, ömlik a bor, kezdődik a szerpentin csata. Akinek kedve, illetve pénze van, elszerpentinezhet száz lejt is. Egy óra felé a táncosok megbotlanak a szerpentin csomókban. A bárhangszerek mellett külön jólszervezett cigányzene is müködik, a hivatásos táncosok és táncosnők helyét uriasszonyok és urileányok foglalják el, tánvérozás jobbról-balról, de azért belépti-dij nincs. Belépti dijjal itt nem molesztálják a vendégeket. Amerre a szem ellát, mindenütt fesztelenség, hangulat, nagyvilági levegő, az emberek megismerkednek egymással és a fiatal emberek megbeszélik a hölgyekkel, hol találkozhatnak holnap. Félkettőkor már nincsen Foxtrott, Jáva, Tango-Milonga, Fox 1924. Macic-Brazilienne és másféle tánc, az emberek már össze-vissza táncolnak mindent és erősen kiütközik a jó öreg csárdás és walcer. Háromnegyed kettőkor a főurak jönnek az aratógéppel és learatják a vendégeket. És itt éri a vendégeket életük nagy csalódása. A sós mandulát, ami tulajdonképpen ivásra ingerel, vigan fogyasztották és vigan rendelték is a borokat. A fizetésnél a főurak felszámitják a mandulát, ami mindig kitesz 30—40 lejt. A sós mandula ilyenformán keserü mandulává válik. A többi világváros bárjában az ilyen mandulát ingyen adják. Arad világváros azonban lefőzi kollegáit. Ez már határozottan a fejlődésnek egyik jele. Két órakor záróra, általános távozás. Negyed háromkor csak egy villany ég már. fél három után sötétség és csend borul a bárra, a jazz-band elnémult és a táncos lábak is elpihennek.

A mulató Aradból csendes Arad lett és féltve őrzött bárunkat, szerelmetes világvárosiasságunkat nemsokára köszönti a józan reggel.

(Kár.)

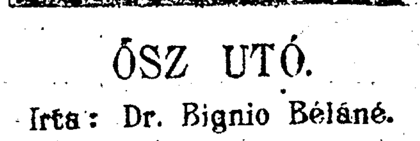

ŐSZ UTÓ.

Irta: Dr. Bignio Béláné.

Az én nyaram
Csak ezután virágzik
Nem lángoló pipacs mezőkön járok
Az én nyaram „vénasszonyok nyara"
Sáppadt levelek.. Bus hulló virágok..

Az én nyaram
Csak ezután lesz kedves
Nem fullasztanak hevés hőhullámok
Halk őszi eső zenés csepergésén
Felfrissülnek a haldokló virágok

Nincs mit siratni.
Megmaradt a nyárból:
Minden heves vágy, minden forró
álom
Még szebbnek, jobbnak, ragyogóbb-
nak látszik
Az őszi dér a nyárról itt felejtett
Sok borzas fehér hideg hónapi virágon

És megered a némák nyelve...

Amikor a béna járni kezd, a dadogó folyékonyan beszél. — A hipnotikus és szuggesziciós gyógymód érdekes aradi eredményei. — Egy hirlapiró lélekbuvár csodálatos gyógysikerei.

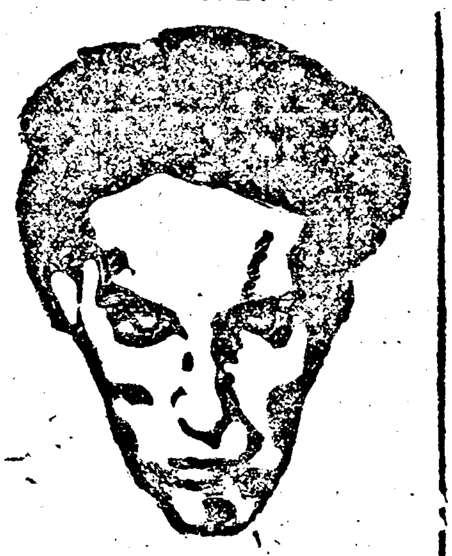

(Saját tudósitónktól.) Ne gondoljon senki mágikus büvészre, vagy hosszuszakállu, szurósszemü dervisre, pózoló reklámemberre. Inkább gondoljon könyvek hatalmas tömegére, modern tudomány ra és pszihoanalizisre, meg esztendők lelkiismeretes kutatására, buvárkodására és akkor egyszerre megérti az itt elmondott igaz históriákat. A csodaember itt áll előttem az iróasztal mellett, markánsvonásu, hosszuhaju fiatalember, egyebekben joviális, ugynevezett jó fiu. Akarva, nem akarva idéznem kell az elkoptatott banális kávéházi humort: nappal hirlapiró, riporter, — este lélekbuvár, fanatikus kutatója egy misztikus tudománynak. Egyebekben Pilisi Géza a neve és ismert ember Aradon.

Egy kis előadás a lelki betegségről.

Ha a középkor érvágó felcserje egy pillanatra feltámadna, bizony elcsodálkozna, hogy hány ezerfajta betegséget tud ma már felmutatni az orvosi tudomány. Nem panaszkodhatunk, mindenki választhat magának olyan szépnevü betegséget, amilyent csak akar. Aztán a háboru is jött és mégjobban megszaporitotta a betegségek számát. Külön fejezetet lehet szentelni az ugynevezett lelkibetegségeknek, amelyeknek legtipikusabb tünete a hisztéria. Az idegbetegségnek ugyszólván kilencven százaléka autószuggesz ció, hipohondria. A beteg hisz valamilyen fixa ideában, vagy visszaemlékezik arra, hogy valamikor valaki megátkozta és azt hiszi, hogy az átok fogott rajta. Nagy szerepet játszik a babona is a lelki betegségekben, vegyük még a hisztériát is és akkor félig-meddig kezdünk már tiszta képet nyerni. Tévedés azt hinni, hogy csak a tanulatlan, müveletlen embereknek vannak rögeszméik, nagyon sok intelligens és müvelt ember szentül hiszi, hogy azért szenved esztendőkön át, mert megátkozták, vagy szemmel verték meg. Az orvosi tudomány eddig az ilyen betegségek gyógyitésa terén jelentős eredményeket nem igen mutatott fel. Leginkább csillapitószereket (brom, morfin, stb.) irtak elő, amik ideig-óráig enyhülést hoztak a betegnek, de károsan rongálták az amugy is tulérzékeny szervezetet, azután meg végleg ugy sem szüntették meg a bajt. Sok orvos egyszerüen kibeszélni igyekezett a betegből a vélt betegséget, ez azonban ugyszólván sohasem sikerül, a beteg csökönyös, önfejü és szentül hiszi, hogy szenvedése az ő általa felállitott okból ered.

Másik kis előadás a lélek elemzésről és a lelki betegségek uj gyógyitásáról.

Még eddig nem esett szó Pilisi Gézáról, az aradi csodaemberről és tulajdonképpen csak most kezdődik az ő szerepe. Évek óta foglalkozik hipnozissal és szuggesztióval, nagyobb sikereket is mutatott fel ezen a téren, éjjelnappal, illetve inkább éjjel, mint nappal a tudományos könyveket bujja és azon a freudi állásponton van, hogy a lelki beteget meg kell hagyni képzetében és szinleg el kell hinni nekik a betegség általuk feltüntetett okát, azután meg kell keresni az igazi okot és ha az megvan, megvan a gyógyitás is. A beteg rendszerint, többé-kevésbé zavaros és összefüggéstelen előadási modorban elmondja, hogy miért szenved. Sürü eset, hogy nem tud aludni, reszketnek a tagjai, bágyadtságot érez, alapnélküli félelem vesz rajta erőt, vallási rajongásba esik, testén különböző kiütések támadnak, amit esetleg a stigmatismusra vezet vissza. (Stigmatismus: A középkor krónikairói olyan emberekről tesznek említést, akik Krisztus öt sebhelyét testükön vörös foltok alakjában viselték. A vörös foltok megfeleltek véres böralájutásoknak és véres izzadmányoknak. Ilyen volt Emerich Katalin és assisi Szent Ferenc is.) Előfordul még a betegnél, hogy vitustáncot járnak a tagjai, gyakori eset a babona, megátkozás és a szemmel való megverés. A modern gyógyitás apostolai meghagyják a beteget képzeletében és szuggesztió, vagy hipnozis segitségével, ami az ilyen szenzibilis lényeknél igen könnyü, — elfelejtetik vele, vagy normális kritika tárgyává teszik előtte a tulajdonképpeni okot. Amint megszünik az ok, megszünik a betegség is.

Most átadom a szót Pilisi mesternek, mert eddig csak én beszéltem. Az első konkrét eset:

Jönnek a konkrét esetek.

— Egy Szvetovszki nevü gáji szerb cipészmester, aki ma negyven éves, felkeresett és elmondta, hogy tizenkét év előtt Belgrádban lakott, ahol szerelmi viszonyt folytatott egy akkor 48 éves asszonnyal. Amikor a háboru kitört elhagyta Belgrádot és Pancsovára költözött. Az asszony kikisérte az állomásra és bucsuzás közben lelkére kötötte, hogy a háboru után jöjjön ismét vissza, mert ha ezt nem teszi, ugy megátkozza, hogy soha az életben egy percig se lesz nyugta. Kilenc év előtt Aradra jött, meg is nősült és Gájban cipészmühelyt nyitott. És itt kezdődik a kálváriajárása. Rettenetes fájdalmakat érez, idegsokkos tünetek mutatkoztak rajta, folyton rángatózik. Ugyanilyen betegségben szenved a felesége és négy év előtt született kisleánykája is. Szentül hiszi, hogy a 48 esztendős szerb asszony átka fogott rajta. Én hipnotikus álomba meritettem és ilyen állapotban beleszuggeráltam, hogy az átkot leveszem róla és visszaszármaztatom a szerb asszonyra. Ugyanezt tettem az asszonnyal és a leánnyal is. Ma mindnyájan egészségesek, elfelejtették a rettenetes átkot és nyugodtan élik le kis polgári életüket.

— Egy tizennégy éves aradi fiut küldött hozzám egyik ismert aradi orvos. Már négy esztendeje dadog, az okot nem tudja megmondani. Sikerült lélekelemzéssel megtudnom, hogy valamitől megijedt és azóta dadog. Ehhez járult még az, hogy a gyermek nem szeretett tanulni és a tanulás elől betegségbe menekült. Tanulási kedvet szuggeráltam, az ijedtséget elfelejtette és ma már rendesen beszél.

— Más eset. A Neuman-ház emlékezetes égésénél egy aradi kereskedő, akinek az épületben üzlete volt, a tüz megpillantásakor agyszélhüdést kapott, ami teljes akaratbénulással és féloldali testi bénulással járt. A legprimitivebb dolgokat sem tudta önmaga elvégezni, lélektelenül bámult a levegőbe. A testi bénuláson nem segithettem, de a lelki bénulás pszihikai tünet. Hosszu és türelmes éberszuggesztiós kisérletekkel annyira vittem, hogy ma már rendszeresen gondolkozik.

— Egy fiatal, tizenhat éves leány ágyban fekvő beteg, idegsokkos tünetek mutatkoznak rajta. Szavaiból kivettem, hogy este a Strada Unirei (Fábián-uccában), ment hazafelé, amikor eléje került egy fekete, szurós szemü férfi. A leány ugy érezte, hogy a férfi becsalja egy nagy ház kapuja alá, ott ölelgetni kezdi. Ettől annyira megijedt, hogy beteg lett. Arra a feltevésre jutottam, hogy az általa előadott történet csak kitalálás. A leánynak hisztériás vágya támadt a fekete, szurosszemü férfire. Ez a betegség a hisztériás felizgulásnak egyik tünete. Az elmondott mesét ő maga is hitte, de éber szuggesztiós állapotban bevallotta, hogy a kapu alatti ölelgetés meg sem történt. Miután megszünt az ok, a leány visszanyerte nyugalmát. Az elmondottakon kivül még számos eredményes esetem van.

— Soha egyedül nem végzek ilyen dolgokat, mindig orvosok vannak mellettem, és orvosok is küldik hozzám a betegeket.

— Na és mióta hipnotizál és szuggerál?

— Tizenkét év előtt Debrecenben véletlenül elaltattam Friedrich Rudolfot, Friedrich István, az ismert magyar politikus unoka öcsesét. Azóta sokat kisérleteztem, tanultam és tanulok most is. A pszichoanalisis nagy problema, behatolni a lélek titkaiba, egyelőre megoldatlan feladat. A tudomány ezen a téren sokat fejlődik még és azt hiszem, elérkezik végcéljához: a lelkibetegséget csak lélekelemzéssel és szuggesztióval gyógyitják majd...

Pilisi Géza, a hipnotizőr és lelkibeteget gyógyitó hirlapiró, mintha csodaemberré lépett volna elő. Azt hiszem, az is. Aki az örök csodát az emberi lelket csak megközeliteni is tudja, csodát müvel...

(k. s.)

ANYASÁG.

Irta: STRIEGLNÉ MARTINI HILDA.

Kis szád keres, mint éhes fecskeszáj,
S míg súgok néked száz szelid nevet
Két szent szemed ragyogva fölnevet
És piros ajkad telt keblembe váj.

És míg az édes kút buzogva árad
S én érzem pölyhös, élő meleged,
S megbújva dobogó szivem felett
Mohó éhséged halk álomba fárad:

Úgy érzem, betölti egész valómat
Dús kincse, koronája minden jónak,
Minden enyém, mi tiszta, szép és szent —

Mintha állnék mérhetlen tengerparton;
Áldott ölemben átölelve tartom
A titokzatos, boldog végtelent.

LÁTOGATÁS AZ ARADI KLUBBOKBAN.

Az aradi Lloyd-klub élete.

(A piké, alsós, tarokk és a buli mesterei a munkában. — A peches és mázlis kibicek. — Dumás és csendes játszmák.)

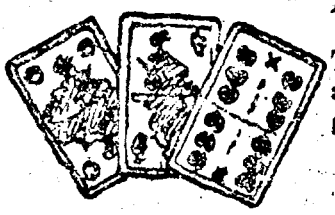

Az aradi Lloyd-Társulat a legrégibb és legtöbb tagot számláló aradi klub. Még 1869-ben alakult és az elmult évtizedekben néhai Pollák Lajos, Bing Vilmos, Éles Ármin és Leopold Zsigmond voltak elnökei. Ma Goldschmidt Sándor alelnök vezeti az ügyeket. Régi aradiak mint nevezetességet emlitik meg, hogy a Lloyd szerelte fel először Aradon az akkor még uj telefont. A klub a Városi-kávéház fölötti helyiségekben van és közel hatszáz tagot számlál, közöttük Aradváros társadalmának elökelöségei. Jobbára kereskedők, vállalkozók, bank- és vállalati vezérigazgatók, magánosok, ügyvédek, orvosok, hivatalnokok, lapszerkesztők és még sokan mások. Ez az exkluziv, gazdag multtal rendelkező és ma már patinás társadalmi tömörülés a maga patriarkálisságával szinte egyik nevezetessége Aradnak.

Derü és kedély vonul végig a helyiség termein, sehol semmi merevség, kedves kártyacsaták és szóharcok, figyelmes kiszolgálás és kényelem vonzzák a klubtagokat a zajos kávéház helyett az elökelő tónusu Lloyd-klubba. A Lloyd legöregebb tagja Braun Mór, aki az első alapitók egyike volt. Csak ritkán jár fel és a fiatalabb tagok megkülönböztetett tisztelettel néznek a testület nesztorára. Ha valaki tanulmány tárgyává tenné a Lloyd életét, érdekes megfigyeléseket tehetne. Természetesen a szórakozások között a kártya dominál, azonban nem kell gondolni véres kártyacsatákra, egy-egy délután folyamán nem cserélnek százezrek gazdát. Öttiz lejes alapon az ártatlan és annyira közkedvelt alsós és piké járja, mindaketto nagy figyelmet igényló kommersz játék. Kis alapon ferblit és lórumot játszanak még és pár száz lejes differenciák léteznek csak.

Dumás és csendes játszmák.

Külön szenzációszámba megy egy négyes alsósparti, amelynek dr. Goldzieher Albert ügyvéd, Ambrus Lajos strandigazgató, Balázs Kálmán astra-gyári főtiszt viselő és Fenyves Károly épitész a tagjai. A négy erős játékost valóságos gyürü veszi körül és dr. Goldzieher szellemes megjegyzéseit élénk derültség szokta kisérni. Dr. Vörös László lapszerkesztő és Orbán Aba biztositási vezérfelügyelő piképartija is eseményszámba megy. Vörös László tudvalevőleg meglehetősen szófukar ember, de egy-egy elejtett megjegyzése a vesékbe vág, mig partnerét a Lloyd csak „dumás" embernek nevezi. A két különböző összetételü játékos játéka nem minden humor nélkül szokott lefolyni. Radó Gyula kereskedő alsójátéka a komolyság jegyében folyik, mig a Rosenberg Artur textilnagykereskedő és Spitz Sándor vállalkozó közötti alsóst a Lloyd mint a legzajosabb attrakciót könyveli el. Dr. Drechsler Henrik fogorvos és dr. Somló Ármin ügyvéd alsósmérkőzése sokszor a végkimerülés jegyében zailik le. Somló a világ legnyugodtabb embere, aki még akkor sem veszti el nyugalmát, ha perét elveszti. Ellenben játék közben mintha kicserélték volna. Ha adut hívnak alája, akkor a szelid nyulból egyszerre nubiai párduc lesz.

A „fások" asztala kis szigetet képez a tengerben. Itt komoly és tudományos alapon folyik a játék. Ez a tulajdonképpeni alsós-akadémia. Böhm Géza, Weininger Zsigmond, Kotzander Ignác és Wiesel Jenő szótlanul, méltóságteljesen, mint sudár bükk, vagy cserfák keverik és osztják a lapokat. Czukor László, az elegáns fakereskedő kora délutántól késő estig ül a zöld asztal mellett. Orvosi rendeletre kell játszania végnélküli mes terekkel komplikált alsóst, pikét és ferblit. Állitólag este ő zárja be a Lloydot. Teljesen elkülönitett helyen, távol a nagyvilág zajától folyik a tarokk. Az elkülönitést a vezetőség rendelte el, mert a csendes tarokkot még eddig Edison nem találta fel. Jellinek József fakereskedő, Székely Károly dr. a legszótlanabb és legudvariasabb aradi fogorvos, Pór Ödön terménykereskedő és Fritz Béla postafőtiszt a veséig menő tarokkjátékosok. — Schreyer Viktor sörkereskedő és Seidner Sándor fakereskedő piképartijait a komoly méltóság jellemzi, ugyancsak ezt a népszerü játékot kedvelik Mairovitz Emil vállalkozó, Tenner József biztositási vezértitkár, Grosz Izsó, a Marmoros bank főpénztárosa és Deutsch Artur földbirtokos.

Az elkeseredett dominósok.

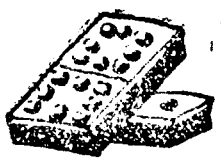

A dominósok külön kasztot képeznek és két csoportra oszlanak. Az egyik csoport tagjai dr. Löw Mihály orvos, dr. Révész Mór ügyvéd és dr. Krausz Gyula ügyvéd. Ezt a dominó asztalt az „elkeseredettek" asztalának nevezik. Az utolsó dupla-buli mester után kölcsönösen megfogadják, hogy nem játszanak többé egymással — másnapig. Alig két lépés távolban egy másik asztalnál keverik a fehér köveket Tenner Laci a klub népszerü igazgatója, Róth Zsiga nagy vállalkozó és dr. Goró Artur ügyvéd. Tenner Laci szinte erővel veszti el a pénzét, mert jó szive nem birná el, ha partnerétől pénzt kellene nyerni. Róth Zsiga hanyag elökelőséggel és unott közönnyel játszik, Goró Artur soha nincsen megelégedve a keveréssel. Állitólag 1913-ban látták utóljára megelégedettnek. Egy-egy dupla nyolcas kizárás nem von maga után becsületügyi eljárást. Az ujaradi segédhadak az olvasóteremben huzódnak meg. Dr. Győri Miksa és dr. Hemmen János ügyvédek és Vass József nagykereskedő, ujaradiak állandóan olvasnak és sohasem elég nekik az ujság. Az olvasóterem dovenje dr. Schütz Henrik ügyvéd. Történjék

emlités a bősz sakkozókról is. — Ezek Messzer Károly dr. ügyvéd, Fuchs Albert dr. ügyvéd, Porzsolt Jenő bankigazgató és Preisz Aladár terménykereskedő. Átlag minden 45 percben mondanak csak egy-egy szót.

A kibicek.

Vannak törvényszékileg bejegyzett hites kibicek és szakértelem néküli kibicek. A hites kibicek: dr. Kell Lipót ügyvéd, dr. Rosenberg Miksa ügyvéd és Tenner József biztositási vezértitkár. Ezek kibic órátorok és véleményüket nem lehet megfelelhbezni. Mr. Sam Fried amerikai szisztém szerint kibicel, dollárokban fogad és lejeket veszit. Rossznyelvek azt mondják, hogy halvány sejtelme nincsen a játékokhoz. Dr. Herz Andor orvos harminc év óta kibicel és még mindezideig nem lehetett megállapitani, hogy ért-e valamit a játékhoz, mert soha nem láttak kártyát a kezében. A kibicek egyébként két csoportra oszlanak: peches kibicekre és mázlis kibicekre. Harmadik csoport nincs. Nem szabad megfeledkezni dr. Neumann Miksa borkereskedőről, akitől élvezet nyerni és Vörös László lapszerkesztő ezt élvezettel is teszi, azután az elegáns Holländer Oszkár bankigazgatóról, aki igen tehetséges, de hihetetlenül peches játékos, azonkivül Reusz Miklós sörkereskedőről sem, aki nemcsak a sörgyártásban ért el rekordot, hanem a nyerésben is. A látványosság rovatába kell elkönyvelni a Polgár Sándor, Salgó Pál, Czettel Fülöp alsós-partit is. Ez ugyanis bajnoki torna. A Rosenberg Artur és Leipnicker Salamon közötti játszmát a Lloyd krónikairói a társulat nagykönyvébe a „dumával füszerezett" játéknak könyvelik el, mig a Feiner Farkas vezérigazgató és Aufricht Sándor fakereskedő közötti pikét macska-egér játéknak ismeri a müvelt világ. Ugyanis egyes rosszakarók azt állitják, hogy Aufricht a faeladáshoz jobban ért, mint a kártyakeveréshez.

Utóljára marad Tenner László a legagilisabb klubigazgató, a mindenki Laci bácsija, aki tizezer emberrel pertu és akinek nagy érdemei vannak, hogy ez a nagymultu klub a mai nivójára fejlődhetett. Megemlitésre méltó még Samu, a fóur, aki soha életében még a maga kárára nem tévedett.

Bemutattuk a munkában görnyedő elökelő Aradot a délutáni zöld asztal mellett. Ugy-e nem is olyan veszedelmesek . . . (roly.)

MINEK ÖRÜLÜNK OLYAN NAGYON? Szinte önmagától jön a felelet: a diáksapkának. Van már gyermekeink fején piros, kék, zöld, sárga, arany, ezüst és még igen sokféle szegélyü sapka. Viszont a sokszinü szegélyivel ellátott sapkák feloszlanak hosszu ellenzőjü, rövid ellenzőjü, ellenző nélküli, alacsony és magas formáju alfajokra. Ezek az alfajok megint feloszlanak különböző számu rangjelzést jelentő csikokra. Már most ezek az alfajok ismét feloszlanak . . . de hagyjuk . . . Gyermekeinket ilyeniformán szépen rendszerbe osztották és meg is számozták őket. Gyermekeinket nem is szólitjuk már másképp, mint: L. C. 75., vagy L. M. N. 53., vagy C. 03., esetleg C. J. 189. már aszerint, melyik milyen iskolába jár. Ez igen helyes dolog és ajánlatos lenne bevezetni a felnötteknél is. Férfiaknál és nőknél egyaránt. Sapkába és uniformisba kell mindenkit bujtatni, számmal és jelzéssel ellátni. Ezzel meg is szünne a divat mindjárt. Legalább sok olyan ember, akinek formája kiment már a divatból, uniformája révén ismét divatba jönne.

—

MI EMELI ARADOT IGAZÁN? Csakis az autóforgalom. Ehhez nem is férhet kétség. Már ugy szaladgálnak az utcán az autók, mint hajdanában a mezitlen cigánygyerekek. Ma már minden jólnevelt ember autószakértő és a csecsemő az anyatejjel szivja magába a Mercedes, Benz, Ford, De Dion Bouton, Austro, Daimler, Fiat, Itala, Renault, Steyr, Astra és egyéb gyártmányok származását, menetsebességét, HP. erejét és karosszériáját. Van már a Szentháromság szobor előtt autóstandunk is és a Városi kávéház vendégei gyönyörrel szivják be a finom benzin illatot. A pincérek már igy is jelzik a vendégeket: „Egy feketét Mercedes illattal Schwarz urnak", vagy „Csésze langyos szürve, zárt karosszériás Daimler-szaggal bal sarok ablak." Hála Istennek, soffőrein': elég szépen össze is ütköznek és el is gázolnak kellő mennyiségü embert annak rendje és módja szerint. Nincs hiány semmiben. Emelkedik Arad, nagygygyon emelkedik . . .

Jáva, fox bluese és tango-milonga.

(Nem járhat bálba, aki ezeket nem tudja. — Csak az uj táncokat járják mindenütt. — A tánciskolák riportja.)

A báli készülődések lázas izgalmai már akkor betöltik a fehér leányszobákat, amikor a táncok oktatóinak első közlései megjelennek az uj tánckurzusokról. A családi tanács egyik legfontosabb feladatának halaszthatatlanul sürgősen tesznek eleget és döntenek, hogy a lányokat melyik tánciskolában avattatják be a legujabb, legdivatosabb és a hirdetések szerint a „modern kor igényeinek megfelelő" táncok rejtelmeibe. Minden szezon meghozza a maga táncujdonságait, mert így kivánja az ember örök változatosságra való vágyakozása és a tánc mestereinek megélhetése. A divat fővárosából, Párisból indulnak el az uj táncok is világot hóditó utjukra és az öltözködés uj divatjánál az idén is gyorsabban érkeztek meg Aradra. De fontos is ez a körülmény. A báli toalettek gondjai még árnyékukat sem vetették előre, mikor az uj táncok lépéseinek próbálgatása megkezdődött. A báli táncosok szerzése már a feszteleu hangulatu tánciskolában kell hogy megtörténjék, mert aki ezekben nem biztositott magának kellő számu táncost, az szorongó szivvel fogja a szezon minden báljának estéién átlépni a bálterem küszöbét. Ülni, „petrezselymet árulni", nézni a nagyszerü kedvvel tovabillenő táncos párokat nem tartozik a fiatal szivek báli gyönyörei közé.

A Közlöny munkatársa körutra indult, hogy megismertesse Arad tánciskoláit és azokat a táncokat, amelyekről itt szereznek teljes bizonyosságot az aradi bálok táncosnői és táncosai. Az első közös tapasztalat, hogy valamennyi tanintézet egy programmal dolgozik. Minden társadalmi osztály ugyan azokat a táncokat tanulja. A tango milongát éppenugy fogják táncolni a külvárosi bálterem padlózatán, mint a csárdást a belvárosi termek parkettjén. Annyi bizonyos, hogy idén senki sem indulhat bálba mult esztendei tánctudásával, mert csupa uj táncok fogják betölteni a bálok táncrendjét. Ha a tánc neve vagy üteme a multakra emlékeztet is teljesen uj figurákkal és mozgásban átformáltan jelenik meg idén. A hosszu életü keringőt még a boston sem tudta megmenteni, mert helyébe lépett a francia keringő, francia nevén: „valse hesitation", magyarra forditva, az ingadozó keringő. A rokoko tipegő lassuságára és nyugodt ütemére emlékeztető „Jáva" amelyet „gyává"-nak kell kimondani, máris a legnépszerübb táncok közé tartozik. A „fox bluese" a shimmy utódja. A „step 1924" pedig a vansztepp divatjának idejére tesz pontot. A régi tangot néhány figurával gazdagitva tango milonga néven keltik uj életre. És mindezeket Aradon csekély 200—450 lejért lehet elsajátitani, ha valaki „kolon"-ban vesz részt. Magánórákért, amelyek mindegyikén egy-egy táncot lehet megtanulni 120—200 lejt kérnek.

A bájos kis tánctanárnő, a népszerü Sebestyén a belvárosiak és Teddy.

Első állomásom Kiss Ancynak a Pannoniában levő tánciskolája volt. Vendégóra. A zongorán egy hátrafésült haju fiatal ember nagy buzgalommal a „Jáva" muzsikáját veri ki. A táncoló párok közül csak néhányan jáváznak, a többiek: ki bosztont, ki shimmyt igyekszik járni a lassu ütemü zenére. A bájos kis tánctanárnő a középen egy Arad éjszakai életéből ismert molett és még fiatal urral mutatja be az uj táncot. Mindenki őket nézi. A molett ur méltó partnere táncosnőjének. A fiatal tanárnő plasztikus finomsággal mozog. Ez után, a már nagyon népszerü francia keringőt mindenki táncolja. Körben a székeken finom profilu uriasszonyok: mamák, egy cvikkeres, szigoru tekintetü nagynéni, egy kopaszodó fejü papa vastag arany óraláncával játszik, az ajtónál tisztek. Teljességében kedves és hangulatos képet nyujt az iskola. A tánctercm, amelyben most vendégóra van.

Második állomásom a népszerü Sebestyén Jenő és feleségének Vannay Böskének a tánciskolája. A Krispin-házban a Krispin-teremben, ideális körülmények között kacagtat a szinpadhoz hütlen Sebestyén. De egy pillanat és már komoly arccal tesz eleget táncnevelői hivatásának. „De tessék ide nézni!" — mondja Sebestyén és nem kér barátságos arcot, derékon kapja az egyik hölgytanitványát és ketten siklanak tovább a terem parkettjén. Biztos, hogy ő tud táncolni és biztos az, hogy biztosan vezet. A hölgyből mindjárt jó táncosnő lett. Nélia feltünik Vannay Loncy szőkesége, aki tiltakozik minden tanitó szó ellen, ő nem tanul és nem tanit, ő itt vendég, ha nincs is vendégóra. A tanitványok a mérsékelt erővel müködő villanycsillárok halk fényében nézik mesterüket és táncosukat, az elsőt, akivel a szezon uj táncait lejteni fogják. Sebestyén Jenő közvetlen lényének kedvessége lengi be az iskolát. Kedvessége: az örök humor.

Szatmáry Etelka régi kedves ismerőse a mamáknak, a nagynéniknek, akik ma már nem aktiv táncosnők többé, de valamikor régi fényes bálokra tőle tanulták az első tánclépéseket. A mamák régi bálok szép emlékeire, a messze multba hanyatlott ifju és széditően ügyes táncosokra emlékeznek vissza, amikor még rövid szoknyás, de már „nagy" és bálozásra érett leányaikat vagy kis hugaikat kisérik „Etelka néni" iskolájába. Apropó, a néni bizony még ma is fürgébb és ruganyosabb, mint akárhány fiatal tanitványa. Ugy mozog ott a Pannonia termének közepén, mint évtizedekkel ennek előtte. Szigoru mint egy számtantanár és kedves, mint az örök mosoly. „Komolyság gyerekek" hangzik mindhuntalan a szava, de azután maga is elmosolyodik a fiatalság üde és kacagó jó kedvén. Az „Etelka néni" a jó polgári közönség első bálokra készülő fiatal leányait és a szédítő táncos babéraira vágyó ifjakat vezeti be a táncolás tudományába.

Gencsy Béláné a Fehér Kereszt nagytermében második kurzusát vezeti be. Nem egyedül, mert Gencsy Béla, aki napközben a számok tengerében merül el, estére sötétruhát és derüs arcot ölt és előtáncosa feleségé iskolájának. A lefokozott világitásu terem hangulatosságában mindig nagyszámban adnak találkozót a táncolni vágyó leányok és ifjak egymásnak. A zongora szól és a már első instrukciókon tullevők nekilendülnek a parkett fényes tükrének és pirosodó arccal táncolnak.

Az aradiak közkedvelt bártáncosa, a „nagy" Teddy is felcsapott a táncok tanitómesterének. A Központi ugy mondhatnám: egy kis zugában forog és siklik tanitványaival kigyóügyességgel. Mert aki ebben a kis teremben megtanulja a divat táncait, az biztosan fog mozogni a báltermek tágasságában is. Teddy csak magánórákat ad, de akkor alaposan előveszi tanitványait.

A külvárosok és a városliget.

A Cercetasilor (Szent Pál) uccában, egy vendéglő helyiségében, abban, ahol nemrégiben még Miss Maud adott felvilágositásokat jó pénzért multunkról, jelenünkről és jövőnkről, tanit H. Sziklay Gizi tánctanitónő. Ennek az iskolának a hangulata is a táncokozta jókedvet, a társas együttlét kellemességét tükrözi vissza.

Az Erzsébet-moziban, a Saguna (Variassy Lajos) uccában Deutsch Sándor iskolájában szól a zene a hétköznapok estéin. A mozi hosszu, alagutszerü nézőterén, a mozivászon felöli részen kitolták a széksorokat és az egyenetlenedett parketten shimmyt járnak a Saguna uccán tuli vidékről verbuválódott tanitványok. A stepp és a keringő népszerüek még itt, a többieket is megtanulják bizonyosan, mert Deutsch mester nem türi a felületességet, az ő iskolájából mindenki az összes táncok ismeretével távozhat csak. Sokáig álltam és néztem a kedvében elfeledkezett táncoló társaságot. Egy magas, sovány fiatal táncos lejtett hozzám:

— Uraságod nem táncol? Bemutathatom egy hölgynek!

Neki bemutatkoztam, de a hölgynek való bemutatást nem kivántam, amin módfelett megsértődött.

Deutschéktól a városliget felé vettem utamat. A lombtalan fák néha sóhajtottak egyet, amint a liget nedvos, sáros és szerényen világitott utain a kioszk épülete felé baktattam. Az őszi szél már elhordta a fákról hullott leveleket és egy-egy villanylámpa gyenge fényében csak a nedves föld fénylett. Határozottan romantikus környezet. A vendéglő nagytermében Thémes Béla mutatja be a modern táncmüvészet legujabb kreációit. Megismerkedtem egy szőke angyallal. A bejárathoz közel ült és amikor látta, hogy néhány percig hallgatásba merülten az ajtóból szemlélem a terem eseményeit, ő szólitott meg és bizonyitgatta, hogy Thémes a legjobb aradi tánctanár.

— Tudja, hogy ő tudja legjobban rendezni a négyest?

Be kellett vallanom, hogy ezt igazán nem tudtam, bár Thémes ur képességeit nem vonom kétségbe. Amikor angolosan távozni akartam abban a néhány pillanatban, amig a szőke leány önfeledten nézte a terem közepén zsibongókat, feljajdult. Hazamegy, kérdezte. Már azt hittem, hogy haza kisér, — mondotta még. De a Mosóczy-telepre. Mélységes sajnálkozásom szavainak vége már beleveszett az őszi este csendjébe. Át igyekeztem a polgári lövészegylet épületének dísztermébe. Ott Henegár Miklós oktat. Talán ő az egyetlen, aki a tradiciókhoz hiven kitart még a régi táncok mellett is. Quadrille, négyes, román táncok, magyar táncok. A megjelenése is tradicionális. Kitart a pödört, nagy bajusza mellett és nem követi kartársait, akik ugy néznek ki, mint akiknek „még legénytoll sem pehelyzik az állukon." Nagyon büszke arra a cigarettatárcára, amit a legutóbb kapott tanitványaitól. Meg az éljenekre, amiket a vizsga bálon kapott.

Ahová tilos a bemenet.

Nem lenne teljes a beszámoló, ha megfeledkeznénk Luca Gizíről, aki ritmikus tornára és klasszikus táncokra tanitja Arad szép urihölgyeit. Innen már nem hozott magával impressziókat a Közlöny munkatársa, mert a hölgyek lenge öltözetére és munkatársunk férfi voltára való hivatkozással a tanterembe való belépést nem engedélyezték. Talán pedig ide ment volna be a legszivesebben.

A mult esztendőben Bérczy Ilonka is tanárkodott, de idén terem hiányában szünetel. Róla majd akkor, ha Aradon lesz számára is tánclerem. **(log.)**

VAN-E MÁSUTT OLYAN LÜKTETŐ ÉLET, MINT ARADON. Lüktetünk mi, kérem, amugy Istenigazában. Még fört is adhatunk más városnak a lüktetésben. A mi uccai életünk, eleven, pezsgő, lüktető. Például a korzón minden uccasarkon kültet egy cipőtisztitó. Csak oda kell elébe állni sáros lábbal és öt perc mulva akár tükörnek is használhatjuk fényesre kipucolt cipőnket. Azután a Szabadság-téren csak ugy lüktetnek az élelmiszer-pavillonok. Csak oda kell állani előbük tele pénztárcával és alig három órai várakozás után megkapjuk azt, amit nem is akartunk venni. Van még nekünk lüktető napszámos tőzsdénk is. Nem valahol kinn a Külvárosban. Éppen benn a város szivében, a Fehér Kereszt sarkán. Egész nap ott szalonnáznak és köpködnek a foglalkozás nélküli snapszámosok. Csak oda kell állani közéjük és öt perc mulva még a legszebb városi bundát is penitentiárkára köpködik. Van még lüktető ujságbódé, ahol éppen az az ujság nincsen, amit kérünk, ezenkivül müvészieseh lüktetnek a koldusok is, akik igazán európai nivóra emelték a koldusipart Aradon. Milyen szép is ez a lüktető aradi ucca . . .

KI RUHÁZZA FEL A VÁROSOK LILIOMÁT? Hogy a mezők liliomát ki ruházza fel, azt már tudjuk még a harmadik elemiből. De azt még mindig nem tudjuk, hogy ki ruházza fel a városi liliomokat. Pedig elég szépen öltözködnek. Van bundáink, majomszőrszegélyes ruhájuk, zsemmerjük, szép lakkcipőjük, fess kalapjuk és egyéb tartozékuk. Vajjon ki ruházza fel őket? A város nem, mert annak nagy a költségvetése, az állam nem törődik a várossal, mióta elvette autonómiáját, marad a társadalom. De a társadalomnak a mai pénzszükös világban nincsen pénze. Pedig a liliomoknak sok pénz kell, mert olyan elegánsak és szépek, hogy gyönyörüség őket nézni. Nem is olyan rossz liliomnak lenni. Vannak is elég szép számban, nem panaszkodhatunk. Csak az a kár, hogy mindnyájan le vannak már szakitva . . .

Arad városa 1924-ben.

(Parkirozzák a Boros Béni teret. — Három utvonal a vasutállomáshoz. Rendezik a Mosóczy telepet. — Villamos vaut és a földgáz.)

A világháboru által meggyötört emberiség minden vágya, minden kivánsága, hogy mégegyszer élvezhesse a háboru előtti nyugodt és aránylag gondnélküli életet és örömöket. Ez a vágy eddig csak imákban és sóhajtásokban nyilvánult meg. A nemes törekvések és akarások, amelyek az igazi békét akarták megteremteni, megtörtek a konferenciák végnélküli kaoszában, a lelkiismeretlen valuta spekulációkon, a jóvátételi kérdések jelenleg megoldhatatlannak látszó problémáin és a politikusok hatalmaskodásain, amelyek a konszolidáció szekerét a gyűlölet demagóg jelszavaival távolitják el a sóvárgott békétől. Elvégre már hat éve annak, hogy nincs háboru de béke sincs. Az elmult esztendők tapasztalatain okulva, komoly törekvést, egészséges terveket és munkát akar látni a közönség azoktól, akiknek módjukban van, hogy a béke felé vezető utat egyengessék.

— Egészséges terveket, komoly munkát akarunk látni — szóltunk Arad város vezetőinek — és ha vannak ilyenek a közönségnek is megmutatjuk.

Dr. *Robu* János főpolgármesterrel, dr. *Angel* István polgármesterrel, *Zádor* Imre gépüzemigazgatóval és a városi mérnöki hivatal vezetőivel beszélgettünk, erről a kérdésről. Tényleg komoly és értékes tervei vannak Arad városának 1924-re, amelyeknek keresztülvitele elől ezidőszerint minden akadályt elháritottak.

Uj utak.

A legérdekesebb terv az *állomáshoz vezető utvonalak rendbehozása.* A város elhatározta, hogy a Bulevardul Regele Ferdinand (Boros Béni teret) a jövő évben feltétlenül *parkiroztatja* és ebből a jelenleg sárral, szeméttel elcsufitott térből virágágyakkal és kellemes sétányokkal feldiszitett egészséges helyet létesit, amely disze lesz Arad városának.

Az üzletvezetőség palotája előtt van egyik legkellemetlenebb látványa Aradnak: a Holtmaros. Terv az, hogy a Holtmarost *eltüntetik* erről a helyről. Olyan módon, hogy az egész utvonal széleségében beburkolják és a burkolatot aszfalttal borítják. Ezen a helyen egy szép széles tér lesz, a melyből két ut vezet az állomás felé. Azt az utat, amelyen jelenleg a kisvasut jár a gyalogjárók és kocsik részére kiszélesitik, kikövezik és teljesen rendbehozzák ugy, hogy egy szép egyenes ucca lesz, amely rövidebb uton vezet az állomás felé.

Még egy uccanyitást tervez a

város. Az Orczy-uccát a ligeten keresztül meghosszabbitja és ezzel *uj ucca nyilik,* amelyen kizárólag a teheráru forgalmat bonyolitják le, mert az állomási teherárupénztárnál végződik. Az uccanyitási tervekkel három utvonal fog vezetni az állomáshoz. Az egyik a Col. Paulian (Fábián László) ucca amelyen a személy-, kocsi- és autó forgalom bonyolitódik le, a másik a Calea Bihorului (Nagyvárad-ut) a gyorsáru forgalom részére és a harmadik az Mocioni (Orczy-ucca) a teheráru forgalomnak. Ezekkel az uj uccanyitásokkal és rendezésekkel Arad város képe az állomás környékén megváltozik és kellemesebb hatást fog gyakorolni az Aradra érkező idegenekre, de különösen előnyös lesz a lakosságra a kényelmesebbé változtatott közlekedés.

Nagy tervei vannak a város vezetőségének az eddig elhanyagolt uccák kikövezésével és aszfaltozásával. Elhatározta, hogy a jövő évben különös gondot fordit utvonalak rendbehozására.

A Mosóczy telep.

A *Mosóczy telep* lakosságának kellemes meglepetést hoz az uj esztendő. A városi mérnöki hivatal már elkészitette a tervet a Mosóczy telep csatornázására. Csak az ottani lakosok tudják, hogy mit jelent ennek a tervnek a keresztülvitele. Sok kérvény, memorandum, beadvány érkezett már a város vezetőségéhez, amelyben a Mosóczy telep lakosai panaszolták kétségbeesetten azokat a türhetetlen állapotokat, amelyeket a csatornázás hiánya okoz. Az esős időszakban a gyermekek nem tudnak iskolába járni a nagy sár miatt. Ha a szülők mégis elengedik őket, másnapra betegek lesznek, mert átüti gyenge testüket a térdig érő sár. Egyszer — mint megirtuk — egy temetést kellett elhalasztani a nagy sár miatt. A kocsik közlekedése szintén teljesen lehetetlen. A világitás szintén nagyon hiányos. A Mosóczy telep lakosai a saját kijelentésük szerint „mostoha gyermekei Arad városának". A mostoha szive meglágyult, a nemtörődömsége gondoskodássá változott és reméljük, hogy jövő évben Arad város mostoha gyermekeinek, a Mosóczy telep lakosainak is megváltozik a véleménye és édes gyermeknek fogja magát tartani.

Mi van a villamos vasuttal?

Ez a kérdés szintén Arad város örök aktuálitásai közé tartozik. A villamos vasut épitése elé sulyos akadályok gördültek. A város, mint ismeretes, már hónapokkal ezelőtt angol, német és francia nyelven nyilvános pályázatot hirdetett a külföldi sajtóban a villamos vasut épitésére. Egy német vállalat hajlandó lett volna tárgyalásokba bocsátkozni, azonban a német valuta tragikus leromlásával járó gazdasági pangás meg akadályozta a tervet. A legutóbbi időkig több pályázó nem jelentkezett. Már ugy látszott, hogy megint évekre visszavetődik ez a város fejlődését előmozditó fontos terv, de a legutóbbi időben *három komoly ajánlat érkezett.* Két angol és egy amerikai vállalat értesitette Arad várost, hogy hajlandó volna a villamos vaustat felépiteni és kérte a tervrajzok sürgős beküldését. A tervezetek már el is mentek és jelenleg *Zádor* Imre gépüzemigazgató levelezésben áll a gyárvállalatokkal. Remény van arra, hogy a jövő év tavaszán a tárgyalások annyira haladnak, hogy az épitkezések megkezdődhetnek.

A *tüzjelző állomások* felszerelése Arad város utcáin szintén régi terve a városnak és 1924-ben feltétlenül a megvalósulás stádiumába kerül. A város minden részén és minden uccáján a házak falaiban egy üveggel beboritott tüzjelző állomást szerelnek fel. Tüz esetén az üveget be kell törni és az ott berendezett telefon által jelt adni a tüzoltóságnak a tüz pontos helyéről. A tüzjelző állomások berendezéséhez a jövő év tavaszán feltétlenül hozzáfognak. Január második felében érkezik meg Aradra a régen nélkülözött motoros fecskendő, amely tökéletessé és modernné teszik az aradi tüzoltóság felszerelését.

Aradi földgázforrások.

A felsorolt tervek azok közé tartoznak, amelyek 1924-ben feltétlenül megvalósulnak. Van azonban a városnak egy fontos és nagyjelentőségü terve, amely megvalósulás esetén a város fejlődését rohamos léptekben vinné előre és ez *az arad igázforrások kihasználása.* Mint ismeretes Arád alatt óriási földgázforrások vannak és az ősenergia eddig kihasználatlanul hevert, dacára annak, hogy a város már számos izben kérte a földmivelésügyi miniszteriumot a földgáz kihasználásának engedélyezésére. A város vezetősége elhatározta, hogy 1924-ben energikus lépéseket tesz a miniszteriumoknál és feltétlenül keresztülvi-

moknál és feltétlenül keresztülviszi, hogy a kormány vagy engedje át Aradnak a földgáz kihasználásának jogát, vagy pedig az állam maga mint állami monopoliumot használja ki az Arad alatt fekvő milliárdokat érő földgázforrásokat, mert az utóbbi esetben is Arad város fejlődéséhez nagyban hozzájárul.

Terheltség

(Kávéházi jelenet.)

A: (Gyanutlanul ujságot olvas, a szeme kidülled az izgalomtól, borzasztóan érdekes.)

B: (Könyökével odalba döfi.) Pardon ...

A: (Idegesen felpattan) Mit akar uraságod?

B: (Angyali mosollyal) ... Csak azt akartam tudni, foglalt-e az ujság?

A: (Hevesen) Hát nem látja, hogy foglalt? Nem vette észre, hogy foglalót adtam rá az ujságosnak, hogy optáltam rá?

B: Hogy venném észre, amikor elől terhelt vagyok?

A: Tessék?

B: (Türelmes mosollyal) Előterheltségben szenvedek.

A: (Leteszi az ujságot.) Mi az, hogy előterheltség?

B: (Nyájasan) Uraságod például hátul és oldalt terhelt.

A: (Hiuságában őrülten megsértődik) Szivesked nek talán bővebben megmagyarázni ezt az állitását. Tudtommal terhelt csak egyszer voltam, amikor ifjukoromban hitelezési csalásért álltam a törvényszék előtt. De erre már fátyolt boritottam.

B: Na lássa. És meddig volt akkor terhelt.

A: Hát bizony nyakig benne voltam a slamasztikában ...

B: (Diadalmasan) Lássa kérem, már nyomon vagyok. Akkor nyakig volt terhelt, ez a terheltség pedig a gerincén átment egész a bal fülcsigolyájáig.

A: Hogy-hogy?

B: (Megropogatja A fülporcát) Puha. Agyasztóan puha. És kidudorodik egy daganat. Kegyed alapos kis terheltségben szenved. Agyon van terhelve. A balagyon.

A: Kegyed viszont egész agyon van terhelve. Kegyed egész para.

B; (Ijedten) Gondolja?

A: (Káröryendően) De mennyire gondolom. Kegyed egy teljesen abnormis ember benyomását teszi.

B: Ugy?

A: (Kéjjel) Uraságod nem a tébolydából szabadult ki véletlenül?

B: (Hideg nyugalommal) De igen.

A: (Beijed) Csak nem?

B: Uraságod eltalálta. Egyenesen a tébolydából jöttem ide a kávéházba.

A: (Remeg mint a nyárfalevél) És ha szabad tudni, milyen célzattal?

B: (A fogait csattogtatja) Azt magam sem tudom ... Általános titkos terheltségben szenvedek ... Az a rögeszmém, hogy leharapom az emberek orrát és füleit. Ellenállhatatlan ingerem van az emberi orrokra és fülekre ..... Ham ..... ham .....

A: (Rémülten menekül)

B: (Nyugodtan helyet foglal és belemerül Jack-nak a csodamajomnak érdekfeszitő, szenzációs vallomásába).

Függöny.

A régi Arad — arcképekben

Adler Andor

Nagy Kálmán

Lukácsy Lajos

Aradi iró sikere Bucurestiben.

Fekete Tivadar legujabb könyve. — A kultuszminiszter és a népkisebbségi-miniszter elismerése.

(A Közlöny tudósitójától.) Mindenképpen feljegyzésre érdemes és nemcsak irodalmi, de a magyar népkisebbségek kulturpolitikai életére nézve is jelentős sikerről számolnak be a bucuresti napilapok és irodalmi revük. A lapok kritikai méltatásban és politikai rovatukban is *Fekete* Tivadarról, a kiváló aradi iróról és ujságiróról irnak, akinek ezen a héten jelent meg *„Szerelmes kert"* cimü könyve, a legujabb román költészet antológiája, román modern irodalom legkiválóbb reprezentánsaival, pompás magyar forditásban. A *Közlöny* regisztrálja a költő sikerét, mert Feketének, az ujságirónak, Erdély területén először e lap hasábjain volt alkalma tehetsége és rátermettsége teljes egészében bemutatkozni. Leszögezhetjük, hogy Fekete Tivadar uj könyve azonkivül, hogy tiszta irodalmi érték, egészen határozott és fontos lépés a magyar népkisebbségek közeledési programmjában, egy olyan messzemenő bizonyiték a kulturális javak közös megbecsülésére, amely maradandó nyomot hagy.

Fekete Tivadar értékes könyvéről regisztrálhatjuk, hogy a bucuresti *Aurora, Dimineata, Adevarul, Romania* és *Lupta* tárcákban és cikkekben méltatják a „Szerelmes kert" irójának talentumát. Az *Aurora* kritikusa, *N. Davidescu,* aki egyike a mai román irodalom legkiválóbb esztétikusainak, azt irja többek között, hogy *„Fekete Tivadar könyvével az erdélyi magyarságnak. többet használt, mint száz igéret és ötven parlamenti szónoklat. Csak a kulturák kölcsönös megbecsülése hozhatja közelebb a románt a magyarhoz és ezen a programmon az aradi költő könyve bátor és tisztességes elhatározás, amely mellett másodrendü fontosságu, hogy az antológia magyar forditásai olyan tökéletesek és poétikusak, amilyet csak igazi müvész irhat".*

Ilyen tónusban irnak az összes bucuresti irodalmi revük is. A költő maga *Lepadatu* miniszter távirati meghivására a mult hét elején utazott le Bucurestibe és a szépmüvészeti miniszter fogadása után *Anghelescu,* iskolaügyi miniszter, majd *Tatarescu* népkisebbségi miniszter személyesen fejezték ki elismerésüket a könyv és a munka elvitázhatatlan értéke fölött. Fekete Tivadar könyvét *Károly trón örökös is személyesen vette kézhez és meleg szavakkal üdvözölte az aradi irót.*

Tatarescu népkisebbségi miniszter levelet is intézett Fekete Tivadarhoz, akit arra kér, hogy *„bátor és komoly munkáját folytassa a magyar kisebbség jogainak megerősitésére, mert az irodalom és a müvészet az a hid, amely egymás felé vezeti a kisebbségeket".*

Fekete Tivadar az elmult hét végén érkezett meg Bucurestiből és január hónapjában adja ki eredeti verskötetét és egy szindarab forditását, amelyet *Janovics* Jenő, a kolozsvári szinház és *Parlaghy* Lajos, a nagyvádi szinház igazgatói már elfogadtak előadásra.

Ahol Désy Zoltán elesett.

(Messze Lengyelországban áll egy magyar szobor. — A Közlöny eredeti rajza a Désy emlékműről.)

Irta: Juhász Attila.

Abból az alkalomból, hogy Magyarországon egy bizottság alakult, amely elhatározta Désy Zoltán holttestének a hazaszállitását, olyan emlékeket idézet fel, amelyek érdemesek arra, hogy a nagyközönség is tudomást szerezzen róluk. A Közlönyben érdekes cikk jelent meg nemrégiben Désy Zoltán hősi haláláról. Szemtanuk elmondása alapján, pontos megállapitást nyert, hogy hol, mikor és milyen körülmények között esett el Désy Zoltán, ott fönn Galiciában, vitézül harcolva a tulerőben lévő oroszok ellen. Azt a helyet, ahol elesett, emlékoszlop jelzi. Müvészi faragásu, négy méter magas emlékmü, rajta magyar felirás adja tudtára az arra vetődő magyarnak, hogy ott esett el Désy Zoltán, honvéd hadnagy, magyar országgyülési képviselő 56 éves korában, anno 1915.

Érdekes története van annak, hogyan került oda az emlékoszlop, kinek a gondolata volt, hogy megörökitse ennek a vitéz katonának és nemes jellemnek az emlékét.

Galiciának keleti része hosszu ideig volt orosz megszállás alatt. Mikor 1917-ben Tarnopol irányában megindult az offenziva, a visszavonuló oroszok Zaleszczykinél a hidat felrobbantották és leégették és a 2—4 hidász század kapott parancsot egy hatalmas, erős fahid épitésére. Ennek a hidászszázadnak tisztikara és legénysége budapesti fiukból állott, parancsnokuk, *Krucsnik* százados, idegen hangzásu neve dacára nagy magyar volt. Őneki köszönhető az emlékmü. A századnak egyik tisztje, *Szabó* hadnagy — akinek békés foglalkozása szobrász volt — vállalkozott rá, hogy Désy Zoltánnak emlékoszlopot farag. És miközben a század többi tisztjei az épitendő hid tervein dolgoztak, Szabó hadnagy a Désy emlékoszlopot tervezte. Hamarosan mütermet rendezett be és hozzáfogott a monumentális emlékoszlop faragásához.

1917. novemberében kerültem Zaleszczykibe, amikor századomat — az 1—7 szegedi hidász századot — oda vezényelték, hogy a zaleszczykii hid továbbépitését a 2—4 hidász századtól vegye át. Amidőn a hidépitési terveket átvettük, Krucsnik százados Szabó hadnagyhoz vezetett bennünket. Meghatódva hallgattuk, amint előadta, hogy Désy Zoltánnak készül az emlékmü. Annak örült a százados, hogy nem hamarább jött az elvezénylésünk, mert az emlékoszlop éppen elkészült, ugy hogy pár napon belül leleplezhetik. December 5-én megtörtént a leleplezés. Lucskos, hideg téli idő volt aznap, amint naplómból olvasom. A 2—4 és az 1—7 hidászok diszszázada már a reggeli órákban ki felé masirozott a Zaleszczykiből északra vezető müuton. Cirka 5 kilométerre Zaleszczykitől, ott ahol a vasuti töltés átszeli a müutat, ott áll az emlékoszlop. Minden hidász század tisztikara teljes számban, a Zaleszczykiben állomásozó összes magyar tisztek, továbbá Zaleszczyki város polgármestere és rendőrkapitánya érkeztek azután, ki lóháton, ki meg hintón. A század felállt négyszöget alkotva, a tábori lelkész emlékbeszédet

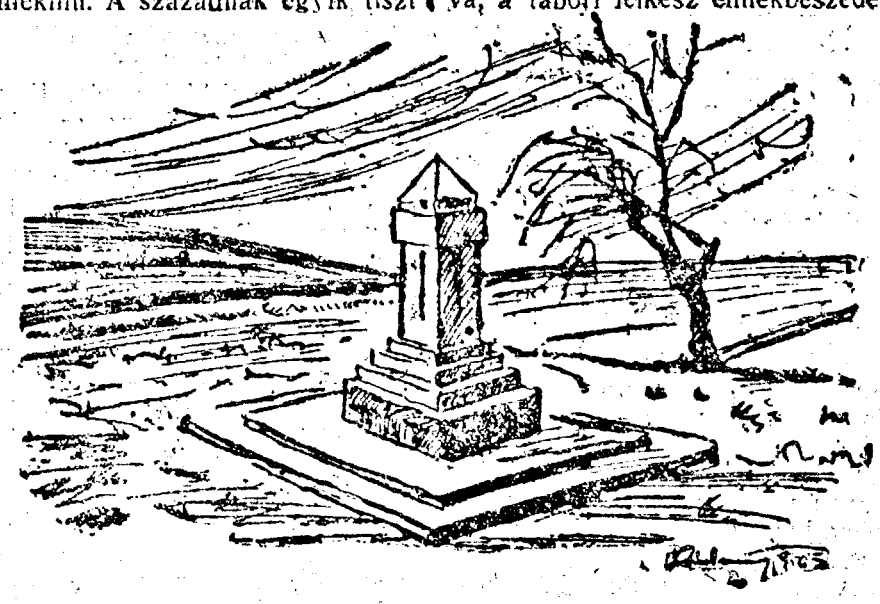

tartott. Méltatta Désyt, a hős magyar katonát, aki ősz fejjel önként állt csatasorba, mert amint mondotta, ott az ő helye, ahol választói vannak. Majd a lengyel—magyar barátságra hivatkozva, arra kérte Zaleszcyki városának megjelent képviselőit, vegyék gondjaikba az emlékoszlopot és becsüljék meg a mi nagy halottunknak emlékét. Zaleszcyki városának polgármestere németül majd lengyelül válaszolt és a város nevében átvette az emlékművet, megigérvén, hogy a város mindenkor kiváló gondot fog arra forditani.

Désy Zoltán holtteste hazakerül Magyarországra, magyar földben fog tovább pihenni, de a messzi Lengyelországban ott maradt egy emlékoszlop, mely hosszu időkön át fönntartja emlékét.

Házasság — 1923-ban.

(Amig az uj pár eljuthat a puha fészekig . . . — Az elijesztő számok. — Fényüzés ma már boldogság is. — Nincsen lakás, ellenben többszázezres berendezés az van.)

Barátom, a vőlegény meséli, átmulatott legénybucsus éjszakája után derengő hajnalon a bár egy kis zugában.

— Kérlek, nem frázis ma már az, hogy nem érdemes megnősülni. Hidd el, hogy nem érdemes. Ma csak az abszolut gazdag ember engedheti meg magának azt a luxust, hogy lakást rendezzen be és abba feleséget hozzon, vagy az abszolut szegény ember, aki megelégszik a butorozott szobával is. A középosztályhoz tartozó ugy nevezett kulturember elé szinte lehetetlen akadályok tornyosulnak. Ha komolyan gondol házasságra.

Barátom felhajtott egy pohár kokteilt, felhasználta a jazz-band negyedórás szünetét és folytatta tanulságos előadását, miből okulhatnak a vőlegényi állapotban levők.

Az első nehézségek.

— Figyeli csak rám, kérlek. Ha a fiatalember megszeretett egy leányt és a viszontszerelemről is biztos, mindkettőjükben feltámad a vagy házasságra lépni. A harmincon tul levő férfiak szinte menekülnek már a házasság felé. Virágcsokor, kedveskedés, szinház és mozijegyekről nem beszélek bár ha ezeket ugy összeadnám, jelentős összeget tennének ki. Megtörtént az eljegyzés és pár hét az idő még a házasságig. A menyasszony részéről kész a „stafirung", egyéb semmi. Következik a lakáskeresés. Hirtelen azon veszi magát észre a vőlegény, hogy jövendő fészket nem is olyan könnyü találni. Kérdezősködés, informálás, eredmény azonban nincsen, a házasságkötés terminusa pedig veszedelmesen közeledik. Nap-nap után teljesen vad idegenek kopogtatnak az ajtaján és a „szabad" után kiderül, hogy lakásügynökökhöz van szerencséje. Lakásokat ajánlanak a város leglehetetlenebb helyein fantasztikus lelépési dijakkal és ügynöki jutalékokkal komplikálva. A szegény vőlegény elmegy az ügynökkel a város minden részébe, megnéz egy csomó pince, padlás és udvari lakást és mindenünnen boszszusan távozik. Végre nagynehezen talál egy háromszobás, konyhás lakást, amit ha birtokába akar venni, le kell fizetnie 60—70 ezer lejt. Másképpen nincs lakás.

— Hogyan bukkannak rá az ügynökök az áldozatra?

— Állandóan böngészik a lapok eljegyzési rovatát és mint a keselyü áldozatára, ugy csapnak le a vőlegényre. Mondom, 60—70 ezer de kényelmes lakás még többe kerül. A lakást renováltatni is kell és azon veszi magát észre a vőlegény, hogy százezer leje már elment.

A kokteil után flipp következik és következnek az ujabb nehézségek.

Fokozódnak a nehézségek.

— A lakás megvan már csak éppen be kell rendezni és azután beültetni a feleséget.. Hidd el, feleséget sokkal olcsóbban lehet beszerezni, mint berendezést. A középosztályhoz tartozó jobb embernek három szobára van szüksége. Egy ebédlő, amely áll kredencből, asztalból, nyolc székből és tálalóból 40—50 ezer lejbe kerül, ugyan ez jobb minőségből, amihez még egy vitrin is jön, százezer. Olcsóbb nem létezik. Most jön a hálószoba. Ez áll két ágyból, két éjjeli szekrényből, két ruhaszekrényből és egy toalettből. A legolcsóbb 35—40 ezer lej, a diszesebb kivitelü 75—90 ezer, különleges, tervek szerint készült háló a most divatos széles dupla ággyal és háromajtós szekrényekkel 120—135 ezer lej. A harmadik szoba az uri szoba. Egy ilyen uriszoba bőrgarnitura nélkül iróasztallal, könyvszekrénnyel és karosszékkel csekély 50—60 ezer lej, ha valaki már fényüző akár lenni és bőrgarniturára is igényt tart, az szurkoljon le még külön 40 ezer lejt a bőr garnituráért, ami áll asztalból és két fotőiből. Egy előszoba berendezés 8000, a konyhabutorok pedig 6—8000. Ezek csak a fabutorok és összegezve a számokat, a vőlegénynek 150 ezer lejt kell letenni a butorgyáros kezeibe, ha nem akarja feleségét a csupasz négy fal közé vinni. Vedd még hozzá a lelépés és renoválást, pontosan 250 ezer lejjel lettél könnyebb.

— Én nem, legfeljebb csak te.

— Sajnos, csak én.

Még nem vagyunk kész.

Ilyen tónusban folyt le a diskurzus elkeseredett barátommal és miután a legénybucsus reggelen elsirta bánatát, kért, hallgassam tovább, mert ugy a bánatnak, mint a sirásnak még nincsen vége.

— Hol is hagytam el? — mondotta. — Ja a butoroknál. Amikor ezek megvannak, gondoskodni kell a tartozékokról is. Ilyen tartozék elsősorban az ebédlőszerviz. Egy tizenkétszemélyes ilyen szerviz 4—5000, jobb minőségü 8—12.000 üvegszerviz 3—6 ezer. Most jön az evőeszköz. Ezüstneműről ne is beszéljünk, mert ez megfizethetetlen. Tizenkét személyes alpacca evőeszköz 5—6 ezer, konyhaedények szintén belekerülnek 5—6 ezerbe. Még mindig hiányoznak a szőnyegek, függönyök, festmények. Egy lakásba ezek is szükségesek akármilyen olcsón számitom, százezernél olcsóbban nem tudom előteremteni ezeket. Ne gondolj drága perzsára vagy szmirnára, festményeknél se jusson eszedbe nagy mesterek pompás alkotása és drága habkönnyü csipkefüggönyökről se álmodjál. Ezekhez ma milliók kellenek és az ilyen drága holmikat nem a polgáremberek részére készitik.

— Na és a nászajándék?

— Hát kérlek, ez az egyedüli vigasztaló dolog. Ha nagy a rokonság, nagyobb a nászajándék is. Ujabban a vőlegények figyelmeztetik a rokonságot, hogy lehetőleg csak praktikus és a mindennapi életben szükséges holmikat vegyenek nászajándékul. Ugy a vőlegény, mint a menyasszony rokonsága, ha a mai szomoru pénzügyi helyzet engedi, ajándékaik révén hozzájárulnak a berendezés nehézségeinek leküzdéséhez. Remélem, a nászajándékokkal kitesznek a rokonok magukért nálam is.

Mi van a nászuttal?

— Ha még marad a horribilis beruházások után valamelyes kis pénzecske, ugy lehet beszélni a nászutról is. Két-három hetes ut, Velencébe vagy Párisba, az uton nem nagyon költekezve mindöszsze 50—60 ezer lej. Ez már aztán igazán luxus és nem tartozik a berendezéshez, illetve a házassági nehézségekhez, de nem valami kellemetlen dolog.

— Záróra! — jelentette a főur és felcihelődtünk.

— És mondd kérlek — érdemes házasodni — kérdeztem a bus embert távozóban.

— Hát érdemes? De ha az ember egy jó kis feleséget kap az minden pénzt megér. Különben ezrek és ezrek mondták ezt a szakállas frázist és mind szépen megnősültek. Én is mondom, hogy nem érdemes, de mégis megnősülök. — Mikor elváltunk egymástól, szerényen megkérdezett, mondanám meg mi a véleményem a házasságáról.

Véleményem: Az asszony mennyei kincs, jó hogy van, de jobb, hogy ha nincs... *(Sor.)*

Zörren a galy — fülel a csempész.

(Mozgolódás az erdőszélen, indulnak a csempészek. — Hogyan történik a csempészés. — Akik bünöiket csempészik át a határon.)

A távolba kanyarodó országut homályba vész a ködös alkonyatban. A telegráfpóznák drótszálai sejtelmes bugással röpitik tova a bánatot, vagy örömet hordó hireket és a nagy világesemények szenzációit. Messziről harangszót hoz a csipős téli szél. A kiszáradt fákkal szegélyezett tanyák felől kutyaugatás hallatszik. Nem messze feltünik egy csoport. Tollas kalapu granicsárok. Lábuk alatt roppan a keményre fagyott rög, vastag keztyükbe bujtatott kezeiket fázósan emelik vörösre csipett füleikhez. Lassan, kimért léptekkel, szó nélkül mennek egymás mellett és hamarosan felfalja őket a szürke ködgomolyag.

Az országut közelében huzódó erdő szélén megzörren a hótól terhes száraz galy és a lehullott hópihéket felkapja a száguldó szél. Két fekete kucsmás alak bujik ki a fák közül. Vizsgálódó szemekkel néznek szét és amikor látják, senki sincs közelben, két ujjukat szájukba téve halkan fütytyentenek. Az erdő szélen mozgolódás támad, egymás után jönnek ki battyukkal megrakott nők és férfiak. Egy percig halkan, szinte hangtalanul tanácskoznak és bizonytalanul lassan elindulnak az országut felé. Előttük megy a két fekete kucsmás vezető. Ritkul a köd és a távolban egy templom-torony szilüettje látszik.

A bihar-, arad- és temesmegyei községek, amelyek a határszélen huzódnak el, főfészkei a csempészeknek. Az izgalmas és változatokkal tele veszélyes mesterséget nagyon sokan folytatják Aradmegyében. Ilyenkor, amikor a dermesztő hideg megakadályozza a kellő ellenőrzést a határon, a csempészek fokozott müködést fejtenek ki. Nem azok az igazi csempészek, akik eldugott csomagokban, vagy derekukra csavarva akarják a selymet becsempészni az országba, vagy akik galleriukba varrva viszik ki a meg nem engedett valutákat. Ezek a lenézett, vonaton utazó diletánsok. Az igazi csempészek hóban, fagyban, sárban, kocsin, lóháton, vagy gyalog viszik, vagy hozzák árujukat a határon és gyakran megtörténik, hogy eldörren egy fegyver és a csempész kifolyó vére pirosra festi a szüzfehér havat.

Vannak olyan csempészek, akik nem tiltott árukat, hanem büneiket akarják átlopni a határon. Ezek is igen gyakoriak. A betörők, a nagy szélhámosok rendszerint az ország határán tul keresnek menedéket és leggyakrabban sikerül is nekik. Amig a vánszorgó bürokrácia utján átjutnak a nyomozó iratok egyik országból a másikba, addig a fürge lábu bünösök már biztonságba helyezték magukat.

Azok a csempészések, amelyek nem a vonaton, hanem a határszéli falvakon keresztül történnek, ritkán kerülnek nyilvánosságra. A határon átszökő embereket ha a határőrök észre veszik, megállásra szólitják fel őket. Legtöbbnyire meg is állanak, mert a halált hozó fegyvergolyó elől nehéz kitérni.

A legelterjedtebb és legjövedelmezőbb mesterség az állat-csempészés. A legális állatkivitelt csak nem teljesen megszüntették az óriási vámilletékkel. A határmenti községekben társaságok alakulnak, amelyek a szarvasmarha csempészettel milliókra menő öszszegekkel kárositják meg az államot. Az állatcsempészés ugy történik, hogy a csempészek a határ közelébe hajtják a szarvasmarhákat, ott egy alkalmas pillanatot felhasználnak arra, hogy ahányat tudnak, áthajtanak a határon. Ott már várja az áthajtott állatokat a megbizott, aki gondoskodik arról, hogy megfelelő helyre jussanak. Ha a határőrök észre veszik a csempészést, azzal védekeznek, hogy véletlenül mentek „tilosba" a szarvasmarhák. És el kell nekik hinni, mert az ellenkezőjét a határőrök sem tudják bizonyitani. De leggyakrabban nem veszik észre, mert az állatcsempészés is rendszerint éjjel történik.

Egy módja van annak, hogy a csempészet nagyszerü konjunkturáit megszüntessék: Szállitsa le a kormány a horribilis vámtételeket. Akkor belátják a konjunkturák eme lovagjai, hogy a csempészettel járó kevés haszonért nem érdemes életet, esetleg a börtönbe jutás kockázatait viselni

Aradi korzótipusok a toronyból.

(Mit látni egy óra alatt a városháza tornyáról. — Pillanatfelvételek a déli verőfényben. — A riporter karácsonyi ajándéka.

A karácsonyi riport bizony egy nagyon nehéz valami. Más ember ilyenkor, mikor közeledik ez az ajándékot osztogató ünnep, szépen leül egy-két héttel előtte, vacsora után, az asztalhoz, előszed papirt, ceruzát és szépen abécé sorrendben felirja azoknak az ismerőseinek a nevét, akiknek karácsonyi ajándékot fog venni. Azután sorra veszi őket és mindegyiknek a nevéhez odairja a neki megfelelő ajándékot. A doktor bácsinak szivart és konyakot, a fräuleinnak selyemharisnyát (jó lesz az olcsóbb is, mert pókháló harisnya az első lépés a rosszaság felé) a barátjának cigarettatárcát és igy tovább. De mit csináljon a szegény riporter? Az ő karácsonyi ajándéka az ünnepi riport. Ő, aki soha nem kap senkitől semmit, aki egész éven át másokért él és másokért fut, karácsony szent napjának reggelén, mint a müvei fölé a koronát, ugy helyezi oda az olvasó reggeli kávéja mellé, a karácsonyi riportot. Lehet, hogy tévedek, de én szerénytelen vagyok és állitom, hogy nincs a világon még egy ember, akitől ugy elvárják az ismerősei az ajándékot, mint az ujságirótól. És nincs még egy ember, akinek annyi és annyiféle ismerőse legyen, mint egy ujságirónak. Ezért nehéz a karácsonyi riport. Mert mindenkié kell, hogy legyen. Annak a bakfisnak, aki tegnap rámmosolygott az utcán, kétségkivül épen ugy megfeleljen, mint a főpincérnek, akinek tegnap adós maradtam a feketével. A magáénak érezze a kereskedő, aki a spekula törvényre haragszik és a bécsi szőke Marie, gyermeknevelőnő itt, bérces Erdélyországban, akit tegnap elhagyott a kedvese.

Ime hát, Urak, Asszonyságok, itt az én karácsonyi ajándékom. Ecce Homo! Tükröt tartok az Önök kivánczi szeme elé: saját magukat láthatják benne, — korrigálva talán itt-ott, ahol a szivem, ez az öreg retoucheur szépiteni akart és torzitva is néha, ha kissé görbére csuszott a kezemben a tükör — ugy ahogy én láttam Aradot egy napos, tavaszizü napon a városháza tornyából déli tizenkettőtől-eggyig.

A városháza ódon tornyába utolsót kongott tizenkettőre az óra, ami kor kiléptem a párkányra. A levegő tiszta volt és hideg, az emberek a lábam alatt picinyek és egyformák, de azért — vagy talán éppen ezért — a legtisztábban meglehetett őket ismerni.

Lám, szemben velem, a Csanádi-palotában levő trafikból épen most fordul ki gróf Königszeg Fidél. Egy csomag funkcionár van a kezében. Oh nem takarékossági szempontból, a világért sem. A gróf csak filozófus. Azt tartja, hogy amig a regálnál nem biztos benne, hogy szárított szalmát szivat-e, vagy őszi falevelet, a functionárnál biztos a kapadohányban. Ő pedig szeret tisztában lenni a dolgokkal. Amellett meg mégis többre becsüli a kapadohányt is a falevél-kádáveréknél. Miközben a csomagot kibontja, lassan betér a „Dacia" kávéházba, ahol már ott ül a társasága. A gróf leül, aztán lassan megindul a beszélgetés. Ezelőtt politikáról beszéltek, most már nem érdekli őket. Az elmult időkről beszélgetnek és a gróf csöndesen belekezd egy afrikai vadászkaland elbeszélésébe...

Lassan-lassan friss szinfoltok kerülnek a képre. Minden ucca, mint közös tölcsérek egy tálba, csöndesen csurgatják a korzózókat. Közel a főtérhez egy uccából a város egyik legfessebb asszonya indul déli sétára. Fekete ruhában van. Gyászol. Az urának az édes apja nem rég halt meg. A ruhája Párisban készült. Amint lassan, senkire sem nézve végig megy a korzón, minden asszony utána fordul. A szemünk egy pillanat alatt rögziti a ruha képét. Mert a gyászban is tudni kell a legujabb divatot. Hisz holnap esetleg önekik is azt kell csináltatni. És megjegyzik: „Már nem divat a gyászfátyol. Csak a kalap oldalt lelógó szallagdisze fekete crep." A Central környékén egy közismert aranyifju csatlakozik hozzá. Az aranyifju, bár a közismertségben kimagasló egyéniség, termetre nézve kissé mondhatnám több, mint molett és nem nagyra nőtt, buzgón evezi a hölgy mellett a levegőt. Ilyenkor kár neki köszönni, mert ha nőtársaságban van, nem vesz észre senkit. Most mind a ketten egy fiatal szőke leányt néznek meg egy pillanatra. Ő a korzó leguiabb nevezetessége: Luca Ghyssk a táncosnő. Ritmikus táncórákat is ad és a tanitványai el vannak tőle ragadtatva. Mindenki ismeri és a nyomában hol csodálkozva, hol csalódottan mondják: „Ilyen fiatal?" A Minoritatemplom előtt egy lejt ad a vak koldusnak. A szemem még a koldusra figyel, egy kövéredő, elegáns borkereskedő megy el előtte. Tegnap 2000 lejt adott a zongoristának a Fehérkereszt-bárban és tiztagu társaság cehét fizette. Általában mulatós ember, bár a felesége nem nagyon helyesli. Mikor a koldusra néz, idegesen rángatja meg a vállát és maga elé mordul: „Majd minden koldust én tartok ki." Nem ad neki egy banit sem. De hirtelen mély ivvel lekapja a kalapját a korzó egy minden képen kimagasló alakja, Deutsch Manci előtt. A köszönés egy rövid biccentéssel fogadva lesz és már a másik pillanatban valamit halkan odaszól a hugának, a Böskének. Egy rövid vélemény lehet, de azt hiszem nincs az a karikatura, ami találóbban jellemezné a borkereskedőt. Az Erdélyi Hitelbank előtt kedvesen felintenek egy barátnőjüknek, aki a bank ablakából hajol ki egy pillanatra. Tavaly még hárman járták a déli korzót, de a barátnő azóta a Hitelbank általánosan szeretett tisztviselőnője lett és most csak szomorúan nézi néha a korzózókat a bankablakból.

Lassan fordítom a messzelátót és hirtelen döbbenten állok meg a motorállomásnál. A szemben levő kisvasuti megállónál hatalmas tömeg verődik össze és a szivem összeszorul az ijedtségtől: a kisvasut már megint gázolt valakit. De hisz a kisvasut nincs is jelen. Sőt. A tömeg mondhatnám azért van jelen, mert kis vasut nincs jelen. A tömeg az most érkezett a hegyaljai villamossal és a falusiak naiv hitével vár a kisvasutra, hogy azzal menjen be a városba. A kisvasut azonban nem jön. Neki nem fontos. Ő olyan mint egy uralkodó. Szereti nézni a rávárakozó tömeget, hogy aztán annál jobban élvezze a megjelenése fölötti örömet. Most egy-egy lovas magánfogat hajt el a tömeg előtt. A sarkában egy elegáns borotvált ur ül, a szájában kis angol pipa. És a tömeg láttán angol hidegvérrel ismételten megállapitja magában, hogy a legjobb gépüzem mégis csak a kocsi. Annak tudniillik, aki közlekedni is akar. Mert a foltozó-szabók felfogása viszont azt tartja, hogy a kisvasutnál nincs ideálisabb lyukégető az egész világon. Aradon direkte virágzik a foltozó-szabó ipar. A szemem azonban belefárad a tömeg nézésébe (hát még ők milyen fáradtak lehetnek) és ismét a korzóhoz térek vissza. Épen ebben a pillanatban négy-öten állanak meg a Matzky-cukrászda előtt. Ujságirók és szinészek, a középen Róna igazgató. Lázasan folyik a dicsérés, a velöt hozzá néhány másik ujságiró haché alakjában eszi bent a Matzkynál vészes gyorsasággal, hogy a kintieknek ne maradjon.

Most már sokan vannak a korzózók. Lengyel Boriskát látom még elsőnek. Egyedül sétál, a szája körül mintha állandó csöndes mosoly volna. Azt mondják azért sétál mindig egyedül, mert az aradi fiatal emberek félnek az intelligenciájától. Ők tudniillik nem tudnak okosan hallgatni, beszélni pedig lehet, hogy tudnak, de nem mernek, mert még nem próbálták. Egy könyvesbolt előtt a bátyjával a neves iparmüvésszel találkozik. Ő a huga legjobb barátja, aki igy nem is érzi a jeunesse d'oré hiányát. Mögöttük a kalapok folyton leröpülő ive Zima Tibor és Barabás utját jelzik. A barátságosan bólongató két nevezetesség után olyan büszkén fordul meg minden aradi magyar, mintha az ő külön érdeme volna, hogy ez a két kiváló ember a világon van. A Str. Braţianu (Weitzer-ucca) sarkán nagyobb csoport áll, előkelő aradi hölgyek, akik ugylátszik a legközelebbi jótékony bálat beszélik meg és a szemük már most is csillogóan nézi a favorit bálkirály-kisasszonyt Szalay Alicet, aki az édes anyja karján mosolyogva bele-bele szól a beszélgetésbe.

Róth Zsigmondné halad el előttük és amint végig megy a korzón, nehéz megállapitani, hogy az érdekes szőke feje, vagy a ruhája miatt fordulnak utána az emberek. Egész a „Dáriáig" megy és ott megfordul. Őt is és mindenkit csöndes, mosolygós érdeklődéssel néz a „Dácia" sarkán Gritta prefektus, dr. Veliciu és dr. Raicu társaságában. Még látom, hogy épen most barátságosan üdvözlik és csatlakoznak Dolga Imréné hez, amikor egyet üt az óra.

Az egy óra letelt, vége a riportnak. Ezt láttam. Ezt mutatom. A pillantásom még egyszer körülöleli a várost. A gyárakból feketén tódulnak a munkások. Szegények ők sohasem látják a déli korzót, de azt hiszem nem is nagyon vágyakoznak utána... Az utolsó kép a temető. Arra most nem jár senki. A nap lágyan simogatja a sirokat. A riporterben valahol egész belül mozogni kezd a költő és arra gondol, hogy talán jobb volna a korzó helyett belefeküdni egy ilyen csöndes verőfényes sirba... Aztán eszébe jut, hogy a sirok se mindég ilyen verőfényesek.

A látcső elől csöndesen leakasztja a szivét és elrejti valahová egész mélyen, szinte megtalálhatlanul és lejön a toronyból, hogy a tintás irómasztalnál koszoruba fonja a karácsonyi virágokat.

Ráth Károly.

A hol a szivart és cigarettát gyártják.

(Látogatás a temesvári állami dohánygyárban.)

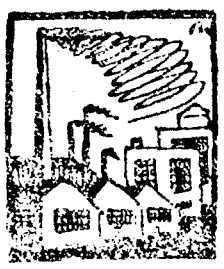

(Saját tudósitónktól.) Illatos karácsonyfák szines gyertyácskát sok családnál finom szivarokra, cigarettákra, vagy dohánycsomagokra hintik a fényüket.

Pocakos „havannát", elegáns, karcsu cigarettát, finom, selymes szőke női hajra emlékeztető illatos dohányt „hoz a Jézuska." Néha egy kis csalódottságra vetemedik, mint az az ismert barna haju, fekete szemü loydsori asszonyka, aki évközben lassan-lassan elcsent az urától 100 darab „Regala specialt" és karácsony estéjén ezekkel lepte meg kissé kopasz urát.

A távoli, forró Sumatra barna lakói szépen ápolják a kis dohánypalántát, ők törik a levelet, ők csomagolják gyékénybe, hogy aztán egy hideg karácsonyi estén bodor füstfelhők és szürke hamu alakjában semmivé váljék.

Nagyromániában a bucuresti dohánygyár után a temesvári a legnagyobb. A nagyszerüen adminisztrált gyárat, amely egyezerháromszázhuszonhat embert foglalkoztat. Munkatársunk a napokban meglátogatta s rendkivül érdekes tapasztalatairól a következőkben számol be a Közlöny olvasóinak:

A nyersanyag raktáron át Gertheisz Antal felügyelő kalauzolása mellett belépünk abba a terembe, ahol szorgos, ügyes női kezek kiválogatják a szivar burkolatához szükséges dohányleveleket. Minden, a legdrágább és a legolcsóbb szivar fedlapja Sumatrai dohányból készül, amelyet Amsterdamban vesznek. Ennek kilója 706 lej, mig a havannai dohány kilója csak 287 lejbe kerül. A dohány eredeti sumatrai gyékénycsomagolásban kerül a gyárba. Ugy a szivargyártáshoz alkalmatlan leveleket, valamint a török magból nálunk termelt és az eredeti szmirnai dohányt és a gyengébb minőségü hazai dohányleveleket gépek vágják hajszálfinomra. Ebben a teremben a levegő tele van dohányporral, amely ellepi a tüdőt és a hozzá nem szokott látogatónál erős köhögési rohamot idéz elő.

Látványosság számba megy a cigaretták előállitása, amit pompás, német gyártmányu Schilling und

Brüning-féle gépek végeznek. A gépbe beletöltik a dohányt, amely egyenletesen elosztva felszalad egy végnélküli szalagra. A sürgönyszalaghoz hasonlóan a hüvely-papiros is rákerül a szalagra, előbb azonban egy kis nyomdaszerkezet rányomja a feliratot. A gép ráhajtja a papirost a dohányra, majd összerecézi, egyenlő részekre vágja és készen dobja egy tartóba, ahonnan egy munkánő veszi ki. Egy ilyen gép óránként 30—40.000, naponta négyszázezer darabot állit elő. A szopókával ellátott cigarettákból egy-egy gép, amely maga késziti a szopókát és automatice tolja az ugyanakkor készült papir-hüvelybe, 80—90 ezer cigarettát képes naponta előállitani.

A könyvelőség főnökétől T i g a r e a n Coriolántól megtudom, hogy december hó 13-án 945.000 cigaretta készült „Universul", 1.680.000 U. R és Record gépekkel, 22.400 pedig kézzel. December hó 14-én 3 millió 400 ezer cigarettát készitett a gyár. Január hó elsejétől november hó végéig 855 millió cigaretta készült a temesvári gyárban, amely naponta 50.000 szivart gyárt.

A szivarokat rendkivül ügyes munkásnők kézzel gyártják, naponta egy-egy munkásnő 200—300 darabot. Boszorkányos gyorsasággal csomagolják a dohányt. Gyakorlott munkásnők kezükkel félgrammnyi pontossággal rakják a dohányt a csomagba, amelyeket ott ragasztanak és préselnek össze géppel ötvenes csomagokba. Az ilyen csomagot zsákokba tölt ugyancsak egy gép.

Rendkivül érdekes, hogyan szabják a szivar fedőlapját a kiválogatott dohánylevelekből, hogy adják meg ujjaikkal a formát és ragasztják le. A nedves szivar présbe kerül, száritás után pedig az izléses dobozokba, miután női ujjak ráhuzták a jobb fajokra a „gyürüt." A temesvári dohánygyárban 1920. óta a gyártás havi 20 millióról több mint 50 millió darabra emelkedett.

A rengeteg üzem élén M a r d a n Dyonis mérnök, igazgató áll, aki nejével egyetemben két gyönyörü jóléti intézményt is létesitett a munkásság részére: egy gyermek dispansairt, melynek gondozónője Munteanu testvér és egy ovodát, amelyet Munteanu kisaszony vezet. A gyárat, amelynek rengeteg administraciós munkáit mindössze 23 tisztviselő látja el, jelenleg bővitik. Uj, hatalmas épületek emelkednek, amelyek remélhetőleg már a tavasszal átadhatók hivatásuknak.

Ezer és ezer embernek, sok-sok gépnek megfeszitett munkája egy-egy cigaretta, egy-egy szivar, amely néhány perc alatt füstté válik. Vajjon gondolnak-e erre azok, akik egy könnyed gesztussal hajitják a sárba a messzi Sumatra napsütéses vidékéről női kezeken, gépeken keresztül hozzájuk került, néhány pillanat alatt „stumli"-vá lezüllött illatos dohánylevelet.

Milyen férjet kivánnak az aradi leányok?

(Indiszkrét kérdések, — diszkrét válaszok.)

A mai reális életben, amikor a szerelemről már ugy beszélnek, mint régi szép emlékéről a multnak, nem tartottuk érdektelennek felkeresni Arad néhány legszebb leányát, hogy megkérdezzük tőlük, valóban emlékként kezelik-e a szerelmet, vagy hisznek-e még benne? A meginterviuholt leányok egytől-egyig kedves pirulással fogadták a kérdést a szerelemről és riporterünk jóleső érzéssel állapitotta meg, hogy a szerelemben egytől-egyig jobban hisznek még ma is, mint abban, hogy például az idén még Télapó kegyelméből apró cipelőikre korcsolyát köthetnek. Ezzel riporterünk feladata többé kevésbé meg is oldódott volna.

A probléma, amely végeredményben nem is probléma mindennapivá szürkült. A szerelem tehát él, virágzik, illatozik, ne fájjon a filozófusok feje. Riporterünk azonban erősen benne lehetett a szerelmi intervjukban és hogy üres tarisznyával ne kelljen távoznia Arad szép leányaitól egyebet is kérdezett. Megkérdezte ha már van, volt és lesz szerelem a világon,

milyennek álmodják azt a férfiut, akit leányos szelidségükben férjül szeretnének?

A válaszok a következők:

Demian Baba.

— Hogy milyen lenne az a férfi akit élettársul választanék? A leányálmokban többnyire oly ideális tulajdonságokkal felruházott férfiak szerepelnek, amilyen férfiakat a prózai életben ugyse m lehet találni. Tehát kénytelenek vagyunk az élethez alkalmazkodni és követeléseinket a körülményekhez képest redukálni. En jövendőbeli férjemtől csak annyit kivánok, hogy minden észbeli és lelki kiválósággal legyen ellátva. Aztán természetesen azt, hogy szeressen. A külső szépség nem fontos.

Farkas Lily.

— *Milyen furcsa kérdés! Csak nem gondolja, hogy erre őszintén felelek? De valamit mégis mondhatok. Nem tudom, hogy általános világnézet ez a mai lányoknál, de azt hiszem, hogy az az ideologia, amibe a századvégi szépirók, oly hizelgő-kedvesen burkolják a lányok lelkivilágát, már régen nincsen meg. Azokat a mesebeli királyfiakat, a regényhős csodalovagokat még olvasnivalóinkban sem nagyon szeretjük. Mondom nem általánositok és magamról csak annyit mondok — én jól megnézem azt, akit férjül kivánok majd magamnak. A házasságban én a boldogságot keresem.*

Hehs Magda.

— Minek válaszoljak erre a kérdésre, amikor olyan férfit, amilyent szeretnék, ugy sem találok! —

Karácsonyi Juci.

Az a fő, hogy szeressen, és az, hogy szeressem.

Kauders Magda:

— Ideális férj, véleményem szerint nincs, de ha volna is ilyen, az biztosan nem **n o r m á l i s.**

Kossuth Ibi.

Aki nélkül nem volna teljes az intervju, nem volt Aradon. A szobalányuk, mikor megmondtuk miért keressük a kisasszonyt, sokatmondóan legyintett a kezével:

Majd talál az olyat magának, amilyen éppen neki való!

Lengyel Boriska.

— Nem nyilatkozom, mert a szivügyeimet, az álmaimat nem vihetem a nyilvánosság elé.

Mihajlovici Mici.

— Most azt hiszi, hogy arról fogok beszélni, hogy milyen legyen a haja vagy a szemei? Téved két szóval jellemzem a férfi ideálomat: Legyen komoly.

Mihályi Baba:

— *Olyan férfi, amilyet magamnak elképzelnék, még nem született erre a világra. A férfiakról egyébként nem merek véleményt mondani, mert ha a teljes igazat mondanám meg, baj lenne.*

Papp Flórika.

— Erre a kérdésre nagyon nehéz válaszolni. Hogy őszinte legyek még nem is gondolkoztam ezen a problémán. Tudniillik még nem szándékozom egyelőre férjhez menni. De azt hiszem, hogy csak annyit követelek tőle, hogy i g a z i férfi legyen. Még csak annyit mondok, hogy egy leánynak nem szabad a szeretett férfinek mutatni, hogy s z e r e t i. Erősnek kell lenni, mert máskülönben nagyon elkaparjuk őket.

Szalay Alice.

— Az én férfi ideálom? Olyan tán nem is létezik ma. A mai férfiak tulságosan beképzeltek ahhoz, hogy egy leány közülük ideális férjet tudjon választani. Az én férjem külsőleg Conrad Weidt-hez hasonlitson, komoly legyen, férfias és főleg nagyon szeressen. Egyéb nem fontos.

Ime! Most megtudhatta mindenki milyen az aradi szép leányok izlése. Aki érzi magában ezeket a tulajdonságokat, most nyugodtabban versenghet piciny kezükért. És a konzervativabb kedélyek nyugodtan szörnyülködhetnek, amiért Arad legszebb leányait ilyen indiszkrét kérdésekkel hozzuk zavarba. Karácsonyi ajándékul pedig azt kivánjuk a bájos leányoknak, hogy álmaik minden tekintetben *teljesedjenek!* ***M. R.***

Szinészek karácsonya.

Temesvári szinésznők, szinészek karácsonyi emlékeiből

(Saját tudósitónktól.) Hol vannak azok a régi „jó, szép" idők, a mikor a nemzet napszámosai fagyban, hóban, térdig érő sárban, forró napsütésben járták az országutakat, faluról-falura, városról-városra, primitiv szinpadokon, pajtákban, korcsmatermekben terjesztve a kulturát? Fényes szinházak, fütött gyorsvonat, kényelmes szállodai szobák, szinházi vacsorák a kávéházban — mégis csak különb sor, mint a régieké, a nagyoké, az uttörőké. Csak a lelkesedés ugyanaz. Az igazi szinész ma is a lelkével játszik s ha a kritika méltán talál kifogásolni valót, ennek csak a tehetség s nem az ambició hiánya az oka.

Megkérdeztük a temesvári szinház néhány müvésznőjét és müvészét, mondjanak el egy-egy karácsonyi emléket. A válaszokat minden hozzászólás nélkül itt adjuk:

Fekete Miska, ez az izig-vérig müvészember, aki mint direktor nem mindig adhatja azt és ugy, amit és ahogyan Fekete a szinész szeretné, ezeket mondotta:

— Legszebb, legnyugodtabb Karácsonyom az 1884. évben volt. Én ugyanis 1884 december 31-én születtem.

Sugár Teri, Fekete elragadóan bájos felesége, aki müvészi sikereiben szintén vetekszik az urával, legszebb karácsonyi emléke nem szinpadi sikerhez füződik, hanem — urához:

— Legszebb Karácsonyom az volt, melyet házasságunk első évében urammal töltöttem.

Jakabffy Dezső főrendező, aki a nagy Reinhardt lelkes tanitványa, ez a nagyszerü, gondolkozó, nagykoncepcióju szinházi ember igy nyilatkozott:

— Legszomorubb karácsonyom az idei. Távol attól, akit szeretek, egyedül, kócosan, koldusan, lenézetés, megaláztatás és nyomor között — ünnepi hódolattal, könnyel és mosollyal, becsületes szivvel, türhetetlen bizalommal, rendülethetlenül várom megváltozó jövőm [illegible] nyárban pompázó tündérkertjének kivirulását, összeézett életem izzó parazsáján nyiból felépülő káprázatos diadaloszlopát, amikor kezdődik az imádtatás ünneplés és bőség. Érints meg uj idők drága előhirnöke, sziveket gyönyörködtető lelkednek lángcsóvájával, hogy érezzem fenséges egyéniséged varázslatos erejét azon a napon, karácsony estén, legszomorubb estémen, amikor mindenki a szeretet isteni szimfóniájának áldoz.

Lengyel Irén, akit a közönség oly mélyen megszeretett, nem primadonnának készült, hanem drámai szinésznőnek. A budapesti Városi szinházban a Lili bárónő cimszerepében aratta első nagy sikerét. Egy hét alatt készült el a szereppel. Ungvárott ünnepelte a közönség. Ott töltötte egyik legkedvesebb Karácsony estéjét. A direktornál voltak vacsorán és — a mi azóta nem történt vele —, a kollegák nagyon kedvesek voltak — igaz, hogy nagyon, de nagyon be voltak csipve.

Somogyi Rózsi, a temperamentumos szubrett legkedvesebb karácsonyi emlékének mondja, amikor Vásárhelyen a gyermekelőadáson Bábhuszár Jancsit játszotta, Zöldhelyi Annus pedig a Mézes-huszárt.

E. Károly Klára, akit eddig még nem igen volt alkalma a közönségnek, hogy nekivaló szerepben láthatni, kedvesen meséli:

1913-ban mentem férjhez. Akkor Győrött voltam szerződtetve. Karácsonyi Nagy Imrééknél voltunk hivatalosak s képzelje szerkesztő ur, amikor a háziagazdáék bájos gyerekeit megláttam a ragyogó karácsonyfa körül — sirva fakadtam s amikor kérdezték, hogy miért sirok, akaratlanul kikotyogtam:

— Mert nekem nincs!

— Majd lesz, volt a válasz s tényleg, egy évre rá már bekopogott a gólya.

Fekete Irén, a kiváló drámai hősnő, akinek legutóbb mikor szerepekben is voltak értékes sikerei igy mondja:

— Minden Karácsony estészép.

Kassay Károly, ugyis Kassay hozta, akinek nagy szinészi quali-

tásaival csak nagyszerü szive vétekszik, 1890-re megy vissza emlékeiben:

— Akkor Krecsányinál voltunk Szegény Kovács Miskával már tizennégy nappal karácsony előtt malacot vettünk, hogy azt esszük meg karácsonyra, de a kis malac ugy hozzászokott Kovács Miskáékhoz, hogy mint a kiskutya szaladt utánuk az uccán is. Persze megsajnáltuk és igy — elmaradt a malacpecsenye.

A „drámai hős."

Szakács Árpád a pompás komikus, — van-e, aki nem ismeri? — Debrecenre gondol. Akkor Kassayék is ott voltak. Kassay Károlyné hires volt nagyszerü konyháiáról és különösen a pompás kolozsvári káposztáiáról. Fényes, főispánhoz méltó lakásában főuri vacsora volt karácsony estéjén. Szép volt, hangulatos, felejthetetlen. Azóta változtak a viszonyok. Kassay a Józsefvárosban egy kis hónaposszobában „lakik", családja Marosvásárhelyen. Hová lettek a jó idők? a főispáni lakás, a pazar vacsorák, a kolozsvári káposztáik?

— Boldog volnék — fejezi be Szakács —, ha Kassay, aki az idén az én vendégem lesz, csak valamennyire ugy érezné magát nálunk, amilyen boldog voltam én akkor az ő vendégszerető házában.

Zilahy Pali, ez a nagytehetségü fiatal színész, Zilahy Lajos méltó fia, aki mindig jókedvü, mindig mosolygós, bármi nyomja is a lelkét, most az egyszer elkomolyodik. Eszébe jut fiusága, gyermekkora s mintha egy könny csepp csillogna a szemében:

— Hát mondja, szerkesztő ur, — kérdezi — lehet-e szebb, boldogabb karácsony, mint a gyermeké a szülei házban? Nekem pédául nincs.

Horváth László, — akit mindenki csak „Laci"-nak szólit — ambiciókkal telitett müvészember. A siniiskola elvégzése után a „Vig"-be került s onnan csak véletlenül egy vendégszereplése alkalmával szakad el Marosvásárhelyre, majd Temesvárra. Most is a „Vig"-re gondol s legjobb karácsonyi emléke is ehhez a szinházhoz füződik:

— 1917-ben volt, karácsony. Akkor a Vigszinház tagja voltam. Vacsorára a szüleimnél voltam, a hol egyben születésnapomat is ünnepeltük, mert éppen december hó 24-én hozott a Jézuska. Utána felmentem a „Fészek"-be. Faludy Gábor ott azzal fogadott, hogy ha karácsony estén is tanulni akarok, rám osztja Arcübasev „Féltékenység" cimü darabjából Szeriosa szerepét, mert kollegája, a ki játsza, megbetegedett.

Örömmel mondottam igent. Egész éjjel tanultam. Nagy sikerem volt. Azóta is egyik kedvenc szerepem. Ez volt a legkedvesebb karácsonyi estém. Örömömet csak az csökkentette, hogy beteg kollegától vettem át a szerepet.

Sipos Zsigmondnak, a nagyszerü jellemszinész, akinek Temesvárott is sok forró sikere volt, karácsonyi emlékei között keresgélve, hirtelen elmosolyodik majd igy mesél:

— A nagy világégés idején volt. Magam is fegyvert fogtam. Látható jelét itt hordom az arcomon, de kedves karácsonyi emléket is hiven megőrzök szivemben. Triestben voltunk, századparancsnokunk hat héten át nem eresztett bennünket a városba. Végre kimenőt kaptam s — oh, boldogság! — megismerkedtem egy bájos „Frájlainnal". Elbeszélgettünk, nevetgéltünk és bucsuzáskor randevut adtunk egymásnak karácsony estéjére. Elérkezett a nagy nap. Szivem már kora reggel hevesen dobogott és alig vártam az estét, hogy a Frájlainhoz siessek. De mit tesz Isten, ez esetben századparancsnokunk: a megtakaritott menázsipénzből estére mákos metéltet csináltatott, mákos metélt pedig van olyan kedvencem, mint a legjobb szerepem. Képzelhető az az erős harc, amely lelkemben dult: Szerelem — egy mákos metélt? Csók — vagy tészta? És — győzött a mákos metélt! Másnap elhagytuk Triesztet s a bájos Frájlain máig sem tudja, hogy milyen prózai okból maradtam el az egyetlen trieszti randevumról.

A „nők barátja."

Szabadkai Miklós, a komikus, husz éve huzza Thália kordéját — no, no, nem kell szószerint venni — sokat kinlódott, sokat szenvedett, pláne akkor, amikor 15 forint havi gázsiért lámpát is pucolt és hatodmagával aludt az öltözőben és lavorban főzte vacsoráját 1907-ben Zomborban „pályázott". Polgár Károly szintársulatánál. Az azóta meghalt Anday Károly családjánál voltak néhányan vacsorára. Jókedvüek és éhesek voltak, de szegények, mint azok a bizonyos templomi egerek. Krumplipaprikást ettek kolbásszal, — de bor nem volt, pedig nagyon megkivánták. Végre éjjel két órakor felzörgették a direktort és husz korona acontót kértek. Polgár — s ezt nem kell külön magyarázni — nem nagyon örült az éjszakai csendzavarásnak s ridegen elutasitotta őket. Végre, hosszas kapacitálás után kiegyeztek öt koronában s ezen aztán ugy berugtak, mint a csacsik.

Venusz Árpád, a széphangu tenorista nem igen akart nyilatkozni. Végül mégis csak megszólalt és röviden, de tenoristáknál szokatlan szellemességgel ennyit mondott:

— Egyelőre csak hangom és ambicióm van. Emlékeim még nincsenek. Emlékei rendszerint csak az öregeknek szoktak lenni, azoknak pedig legtöbbnyire csak emlékeik vannak, igy tehát értheto, hogy ilyenekről nálam egyelőre még nem lehet szó.

Bodor Károly legszebb karácsonyi estéjét 1913-ban, Berlinben töltötte. Akkor a Berliner Theaten tagja volt és több más honfitársával együtt az ABC kávéházban gondoltak a messzi hazára.

Könnyes szemekkel ünnepeltek néhány német baráttal, akit Bodort Herr Izének hivták. Herr Izé azóta a fronton is volt, most Temesvárott énekel, de még mindig szivesen gondol vissza a berlini szomoru karácsonyra.

Deésy Jenő, az ifjuság kedvence, a jókedvü táncos komikus nem tud nyilatkozni:

— Lássa, ma is már a harmadik darabból van próbám. S igy volt ez mindig. Játszani és játszani. Igazán nem értem rá azon gondolkozni, hogy melyik is volt a legdusabb karácsonyom. Talán nem is volt?

Karácsony este azonban csönd lesz a szinházban. Nem szól a zene, az ügyelő nem sürgeti a vidám népet. Hol itt, hol ott, el-el merengenek ők is a csillogó karácsonyfa előtt s ez estén ők is csak emberek, paréka, festék nélkül, és nem a sugóé, sem a közönségé, hanem azoké, akiket szeretnek, akik őket szeretik. (—él.)

Egy aradi szépasszony válópöre.

(A „legjobb barát." — A „véletlen" látogatások. — A férj mindent megtud. — Szerelem és kosztpénz.)

Egy Budapestre költözött tekintélyes aradi család fiatal hölgytagjáról sok szó esett az utóbbi időben nemcsak a magyar fővárosban, hanem Aradon is. Egy gyöngy nyakéknél kezdődtek a bajok, melyet a fiatal asszony előbb a barátjával vétetett meg s hogy feltünő ne legyen, kerülő uton a férjével. A férj azonban az igy olcsón vásárolt nyakéket barátnőjének, egy is mert budapesti szubrettnek küldte ajándékba, nem is sejtve, hogy a gyöngyvásárt a felesége rendezte. Szóval igy indultak meg a differenciák, de a most bekövetkezett válást mégsem a gyöngynyakék okozta, hanem az az udvarló, aki a nagy értékü ékszert először vásárolta meg az asszonykának. Budapesti tudósitónk a következőket irja:

A mai idők egyik legjellemzőbb válópörében mondotta ki most az utolsó szót, a házasság felbontását, a királyi törvényszék. Előkelő emberek a szereplők. A férj közismert bankár. Évekig jól élt a feleségével. A férj sokat dolgozott bankjában, különösen az utóbbi időben, amikor vezető pozicióba került. A kinevezés örömére „szük baráti körben" vacsora volt a bank direktor előkelő, kényelmes lakásában. Nagy gondossággal állitotta össze a férj és a feleség azoknak a névsorát, akiket vacsorára szivesen látnak. A vacsorázó társaság szépen együtt is volt már. Még a házigazda hiányzott ahhoz, hogy leüljenek a dusan megrakott asztalokhoz. Végre megérkezett a férj is, de nem egyedül. Egy ismeretlen, jómegjelenésü urat hozott magával.

— *Legjobb barátom* — mutatta be feleségének az ismeretlen vendéget.

A *„legjobb barát"* egy-kettőre beolvadt a társaságba. Hamar megtudta, hogy ki az illető: *tőzsdés.* Jólmenő tőzsdebizományi irodája van és nemcsak a hossz, de bessz idején is szerencsével operál. Vacsora után, a társalgás alatt már a háziasszonyt mulattatta.

Néhány nappal később a Ritzben vacsorázott a vezérigazgató feleségével és „véletlenül" ott vacsorázott a férjuram legjobb barátja, a tőzsdés is. Egy asztalhoz ültek, együtt mentek haza és a kedves tőzsdés a vezéréket autójáon hazaszállitotta. Másnap délután a tőzsdés látogatást tett barátjánál. „Véletlenül" olyan időben érkezett, amikor a férj nem volt otthon, hanem bankjában dolgozott. A háziasszony kedvesen fogadta a látogatást és meginvitálta másnapra is. A látogatások mind gyakoribbak lettek és különösképen mindig olyan időben történtek, amikor az asszony egyedül volt otthon. Este azután is többször találkozott a házaspár a tőzsdéssel a Ritzben, de egyszer sem került szóba, hogy a feleség és a „legjobb barát" már találkoztak a szorgalmas bankdirektor lakásán.

Semmi sem tarthat örökké. A férj egy napon mindent megtudott és másnap már meg is indult a vá

lópör. Az asszony nem tagadta a házasságtörést, mentséget azonban annál többet tudott felhozni.

— Férjem nem törődött velem — panaszolta a biróság előtt. — Egész nap elhanyagolt. Minden szabad percét a bankban töltötte. Ő hozta a házhoz legjobb barátját. Ő mutatta be nekem az illető urat és az ő túlságos elfoglaltsága volt az oka annak, hogy mindez megtörténhetett. Aztán valami gyöngy nyakék . . .

A férj nemcsak gazdag, de ur is volt. Kerülni akarta a hosszas huzavonát, az esetleges botrányt és a leggyorsabb megoldást keresete. A házasságot felbontották. Az asszony talán jól is járt még. Ráadásul több száz millió korona vég kielégitést is kapott.

A tőzsdés szintén ur. Hajlandó volt cselekedetének következményeit viselni. Egyelőre ugyan még nem volt szó házasságról, de koszt ba vette az asszony több száz millióját.

A férj nyugodtan végzi a maga dolgát a bankban, egyáltalában nem gondol többé házasságra. A feleség jól érzi magát és türelmesen vár a tőzsdés igéretének beválására. A tőzsdés megigérte, hogy a milliókat visszafizeti és azt már folyósitotta is „a legközelebbi kaszszanapra.“ A másik igéret beváltásáról egyelőre nem esik szó.

Nékem olyan asszony kell . . .

(Aradi fiatalemberek könnyelmü nyilatkozatai — feleségükről. — Milyen lesz a vélemény farsang után?)

Naponta tárgyalják a fiatalemberek maguk között, hogy milyen kacérak a mai lányok és hogy lehetetlen manapság olyan feleségre találni, amilyet az ember akarna. Ez a szó azután gondolkodásra késztetett bennünket. Ha izlésüket ennyire titokban tartják, akkor mikép tudják meg a lányok, hogy milyen a fiatalemberek izlése? Ez egyszer mi vállaltuk az inkvizitori szerepet és kivallattuk a kiszemelt aradi fiatalembereket, hogy

milyen feleséget akarnak?

Tehát sorakozzanak fel a fiatal emberek, nyujtsák át az aradi lányoknak az ultimátumot.

BINO JÁNOS:

arra a kérdésre, hogy milyen lenne az a nő, akit feleségül szeretne, egyáltalán nem akart nyilatkozni. Miután azonban nem tágitottunk, lakonikus rövidséggel a következőket jelentette ki:

— *Nem tartom magam illetékesnek erre válaszolni. Sokkal meg csontosodottabb agglegény vagyok, semhogy eszembe jutna a nősülés. Én már lekéstem vele.*

Dr. EPSTEIN BÉLA:

— *Az egész a hangulatomtól függ. Az egyik pillanatban csillogó, jókedvü szellemes, mindenkitől irigyelt nőt kivánok, a másikban szerény, házias, szégyenlős kislányt, aki most került ki a Sacré Coeurből. Az egyik pillanatban a vagyon vonz, a másikban a szeretet kivánom. Szóval minden csak hangulat és ábránd és a végén meg egyezek magammal abban, hogy legjobb lesz, ha agglegény maradok.*

HEGYI GYÖRGY:

amikor a kérdést feladtuk az irodába szökött és csak hosszas könyörgés után jött elő.

— *Hogy milyennek álmodom azt a nőt? Semilyennek, mert nem szoktam álmodni. Tehát természetes, hogy álmomban sem jut eszembe a nősülés. Ugy-e?*

KABOS KÁROLY:

— *Ne legyen olyan gazdag, hogy csunya lehessen, ne legyen olyan szép, hogy buta lehessen, ne legyen annyi pénze, hogy hozzám ne jöjjön, de főleg ne legyen olyan szegény, hogy szivesen jöjjön hozzám. — ha ilyeneket tud, kedves Szerkesztő ur — de minél többet, küldje el hozzám (az üzletbe) s ez zel talán kettős célt érek el, nagyobb üzleti forgalmat és talán még feleség is akad.*

Dr. KURZER KÁROLY:

— *Milyen asszonyt kivánok? Legyen okos, legyen bájos, ne legyen túl szigoru. Tudja az urát az orránál fogva vezetni, tudjon nagyszerü szerető lenni, legyen odaadó és legyen intelligens — igy képzelem el a barátom feleségét. — A magamét, kedves Szerkesztő ur, el sem tudom képzelni!*

RÉTHY JENŐ:

— *Annyi a sok szép, édes kislány, hogy nehéz választani közöttük. Ezért nem nősültem eddig meg. Hogy ezután mi lesz, az még a jövő titka. Annyit azonban megigérhetek: ha majd nősülni akarok, legelőször magamnak árulom el.*

SÁFRÁN LÁSZLÓ:

— *Téved ha azt hiszi, hogy egy földre leszállt angyal az izlésem. Nem szeretem a dicsfényes nőket. Maradjunk csak a földön. Különben sincs szándékom megnősülni, amig másnak . . . Hiszen tudja már!*

Dr. VELICIU EMIL:

— Eddig még nem gondolkoztam rajta. Ha majd egy olyan tökéletes nőre akadok, akit szeretek és akit el lehet venni, akkor mindenesetre megnősülök. Mivel ilyet azonban még nem találtam, tehát egyelőre nem aktuális a kérdés.

Tessék. Csupa diszkrét válasz. Nem is hittük volna, hogy a fiatalemberek ilyen szégyenlősek. Mert azt, hogy senkisem akar megnősülni ugy sem hisszük el. De a lányok sem. Nem tehetünk róla, de senkisem akarja ezt elhinni! A legjobb lesz, ha rábizzuk a fiatalemberekre, hogy közöljék majd a lányokkal személyesen, hogy milyen az izlésük. Akkor biztosabban bátrabbak lesznek. Nemde? És ha netán mégis ez a véleményük, majd megváltozik a téli szezon báljai alatt, amikor egy tánctól kipirult, szép karcsu lány derekát fogják át. Ez egyszer biztos. És majd a farsang elmultával, alkalmasint husvétkor, ismét megkérdezünk néhány fiatalembert a fentiek közül, hogy mi a véleményük a házasságról. Karácsonyi ajándékul pedig azt kivánjuk az aradi fiatal embereknek, hogy a közeljövőben valamelyik szép aradi kisleány előtt álljanak és várják a rózsás ajkakról a boldogitó „igen!“. Jó lesz? *(—osi.)*

LÁTOGATÁS AZ ARADI KLUBBOKBAN.

Az Aradi Mérnök és Épitész Egyesület.

(Ahol ma tudományos előadásokat tartanak. — Patinás komolyság vonul végig a termeken.)

Több mint huszonöt éves multra tekinthet vissza ez a társadalmi tömörülés, amelyet *Hegedüs* László egykori Acsev igazgató-helyettes alapitott. Az elmult esztendők folyamán *Sármezey* Endre Acsev igazgató, *Sztankovics* Miklós volt MÁV üzletvezető, *Virág* Lajos Arad város néhai főmérnöke és *Vigyázó* István volt MÁV üzletvezető voltak az elnökei. Az egyesületnek kimondott célja müszaki kérdéseket megvitatni és különösen a várost és megyét érdeklő müszaki kérdésekben állásfoglalni és álláspontját a hatóságokkal ismertetni. Ezenkivül a társasélet kibővitése. A mai vezetőség: elnöki állás üresedésben, az egylet ügyeit *Koromzay* Frigyes Acsev vezérigazgató és *Rozvány* Pál mérnök alelnökök intézik. *Németh* Zsigmond nyugalmazott Acsev főfelügyelő egyesületi igazgató, *Dömötör* Bertalan titkár és *Vincze* Endre nyugalmazott Acsev főfelügyelő egyesületi gazda támogatása mellett.

A tél folyamán nivós felolvasásokat rendez az egyesület és az elmult télen rendezett felolvasások különösen látogatottak voltak. *Neidenbach* Emil gimnáziumi tanár *„Matematikai és geometriai problémák az ókorban“* cimen több felolvasást tartott és nagy érdeklődéssel vette Arad mérnök közönsége dr. *Meszlényi* Emil vegyészmérnök érdekes felolvasás sorozatát is, aki a celluloze és a müselyemkészitésről olvasott fel többizben. *Bakonyi* Kálmán CFR. főmérnök az *„Acsev motorforgalma“* cimen rendezett egész estét betöltő felolvasást és *Schartner* Sándor gépészmérnök a légi közlekedés óriási fejlődését ismertette. A Mérnök és Épitész Egylet felolvasásai mindenkor hatalmas érdeklődés mellett folynak le és azon a szakembereken kivül igen sok nem szakember is megszokott jelenni.

Nem is gondolná senki, mennyi mérnök van Aradon. Az egyesületnek mintegy százötven tagja van és ugyszólván minden Aradon müködő állami, városi és magán mérnök tagja az egyesületnek. A helyiség most az Acsev palota első emeletén három szobában van és estén kint intenziv társas élet fejlődik ki a feljövő tagok között. A bel és külföldi szaklapokon kivül többezer kötetes hatalmas szakkönyvtárral rendelkezik az egyesület és naponkint este 5-től 8-ig ugyancsak benépesült a három nagy szoba. Rendesen fel szoktak járni *Nachtnébel* Ödön nyugalmazott városi főmérnök, *Dömötör* László mérnök, *Bakonyi* Kálmán CFR. főmérnök, *Schoor* Lajos nyugalmazott Acsev igazgató, *Laczay* István nyugalmazott Acsev főfelügyelő, *Koromzay* Frigyes Acsev vezérigazgató, *Nesnera* Aladár volt államépitészeti mérnök, *Vigyázó* László Astragyári igazgató, *Heinrich* Gyula CFR főmérnök, *Schartner* Sándor gépészmérnök, *Vojtek* Kálmán CFR gépészmérnök és még több ismert aradi mérnökember.

Az egyesületnek a mérnöktagokon kivül sok nem mérnök tagja is van, akik szintén fel szoktak járogatni és résztvesznek a diskurzusban és használják az egyesület gazdag könyvtárát. Ezek: *Hargittay* Bertalan bankigazgató, báró *Bohus* Zsigmond földbirtokos, dr. *Szalay* Károly ügyvéd, *Dániel* Endre biztositási vezértitkár, *Probst* Mihály épitész, *Czárán* János földbirtokos, *Gellényi* Endre nyugalmazott Acsev igazgató, *Martzl* Béla Astragyári igazgató, *Dörner* János gyáros, dr. *Velcsov* Géza ügyvéd, dr. *Keresztes* Gyula ügyvéd, *Tömöry* Jenő és dr. *Baross* Lajos az Andrényi cég beltagjai, *Thomka* Zoltán nyugalmazott ezredes, *Boross* Iván volt megyei főjegyző, *Vásárhelyi* János földbirtokos, *Kabdebó* Antal földbirtokos, *Kabdebó* János takarékpénztári főtisztviselő, *Verzár* Márton földbirtokos és még többen.

Ez a klub talán még sokkal exkluzivabb, mint a Lloyd. Valami patinás komolyság vonul végig a termeken, a számok és vonalak emberei még a klubéletbe is magukkal hozzák a hivatali komolyságot. Aki ezt a magas nivón álló egyesületet meg akarja ismerni, annak előbb föl kell azt fedeznie.

Három éves emberkék között.

(Akik még az abc „a" betüje előtt vannak. — Az ügyes Marika és a gyáva Guzsy. — Az apróságok tornaórája. — Kedves kép a legkedvesebbek életéből.)

Érdekes helyre kerültem a napokban. Egy aradi tanitónő magánórájára, akinél az aradi uricsaládok parányi, elkényeztetett és dédelgetett három-négy éves kis gyermekei tornászni tanulnak, edzik és fejlesztik izmaikat, azáltal, hogy gondos felügyelet mellett egészséges szertorna gyakorlatokat végeznek. Pataki tornatanitó nőnek tizenhárom bájos kis növendéke van, akik hetenként kétszer, gyermeki pajzán jókedvvel duzzadó egészségtől pirosan, tornásznak, ugrándoznak és játszadoznak a tágas tornateremben.

Végignéztem a kisgyermekeknek egy érdekes, élvezetes és szórakozást nyujtó tornaóráját. Biber, nutria bárány és szilszkin szőrmekabátokban és szőrmesapkában pontosan érkeznek és a kisleányok nevelőnőjükkel az órára. Az öltözőben mindenki felveszi egyforma fekete clotból készült torna ruhácskáját, és a tornacipőt majd katonás sorrendben felállanak és ami gyermekeknél meglepő mindenki tudja, hogy ki mellett van a helye. A sor elején Hargitay Marika áll. Hargitay Bertalan aradi bankigazgató kisleánya. Utánna következik dr. Hotarán Viktor ügyvéd leánykája Titi, dr. Szalay Vilmos ügyvéd kisleánya Gitta. Sándor Iván könyvkereskedő leánykája Emmike, Szomory Oszkár hirlapiró kis fia Guzsy, dr. Beles Jenő közjegyző kisfia Jankó, Flamm Miksa vállalkozó kisleánya Zsuzsika, Kőnig Miksa szállitó leánykája Mártus, Strasser Ignác kereskedő kisleánya Mártuska, Künstler Dezső kereskedő kisfia Imike, Vámos Miklós biztositási igazgató leánykája Marika, Szigeti Lillyke és Sternberg Gyurika.

Megkezdődik az óra.

— Figyeljetek rám babuskák — mondja Patakyné — mikor megütöm a dobot akkor mindenki az ajtó felé fut. A verseny megkezdődik, a kis Hargitay leányka

az első, a legrégibb és a legügyesebb tanitvány, ő a tornászcsapat előtornásza. Megillető respektussal és irigységgel néznek reá a többiek, mert a diadal pálmáját elvitte előlük. Kétszer háromszor megismétlik a versenyfutást, majd lábujhegyre állva lélekzeniök kell a gyermekeknek.

Ez nem megy azonban olyan könnyen, mint ahogy a felnött olvasó gondolja, mert az analfabéta babuskák, akiknek a tudományról még fogalmuk sincsen, és az abécének még az „a" betüjét sem ismerik nem tudják, hogy mi az a mély lélegzetvétel és oraikkal nem levegőt szivnak be hanem éppen ugy mint a nyulacska szaglásznak.

A tanitó néni mindegyikhez odamegy többször megmutatja, hogy mit kell a jelszóra csinálni, azonban a dolog nehezen megy, mert amit nagysokára meg is tanulnak az óra végére már el is fe ejtik az apróságok.

Lassan, lassan, de azért mégis haladnak. Ezután sorra következnek a többi szertorna gyakorlatok. Gyürü hintán, svéd padon, nyujtón, sulyzóval és bordásfalon végeznek gyakorlatokat a gyermekek. Minden szeren vigan és félelem nélkül tornásznak, csak a bordásfaltól fél mindegyik, legfőképen pedig a Szomory Guzsy.

Különben is ő a leggyávább tagja a kis csapatnak és a többiek ezért „Gyáva Jánosnak" keresztelték. A kis Hargitay baba mutatja be a bordásfalon is elsőnek a gyakorlatot. Felmászni, megfordulni, testet széren egyenesen kinyujtani, jobb és balra lengeni, lemászni és a két utolsó fokról leugrani. Guzsy reszket ám mikor reákerül a sor és átölelve a nénike nyakát hamisan megsugja, hogy ezt az apuka megtiltotta. A tanitónéni azonban nem tágit és Guzsynak másznia kell.

— Akkor legalább fogd meg kérlek a ruhámat — mondja — és reszketve hozzá kezd a mászáshoz. Már a harmadik fokon van. Tovább nem akar menni sirni kezd keservesen és oroszlán könnyeket hullatva kiabálja „Segitség!"

Általában a fiucskák valamennyien ügyetlenebbek és bátortalanabbak a leánykáknál. A hangulat ezután emelkedik igazán csak vidámmá. A játékok következnek izmokat erősitő zenés játékokat játszanak Pataky tanitónő sok ötlettel teli ügyes vezetése mellett. Az órát tánc fejezi be. Kört alkotnak, megfogják egymás kezecskéit és kétszer vigan körbe ugrándoznak.

A nevelőnők ezután szépen felöltöztetik a parányi előkelőségeket. Mindegyik külön külön odamegy a tanitó nénihez, a leánykák pukkedlivel, a fiuk pedig főhajtással köszönnek el a nénikétől és éhesen örömmel mennek haza a finom ebédecskét elfogyasztani.

Vértes Imre.

Szeghő Lily — a divatról.

(A divat boszorkánykonyhájában. — Mi a legfontosabb a ruha megválasztásánál? — Gyöngyök és szalagok. — A szőrméket nem viselik. — Rövid haj - sima fej. — Kis kalap prémezőkkel.)

Nincs az a politikai szenzáció, az a véres szerencsétlenség vagy tragédia, amely jobban érdekelné az elegánsan öltözni szerető hölgyeket, mint a legujabb divat. A To-to előadásán különös feltünést keltettek Szeghő Lily izléses toalettjei. A müvésznő különben minden szerepében tanuságot tesz kiváló izléséről és a divatról való legfrisebb értesüléseiről. Ezért kerestük fel mint a legilletékesebbet, aki felvilágositást tud nyujtani arról, ami legjobban érdekli a hölgyközönséget. Most pedig átadjuk a szót Szeghő Lilynek.

— Nem érzem magam eléggé hivatottnak erről a fontos szakkérdésről nyilatkozni. Mivel a kérdésekre lehetőleg szivesen válaszolok, megpróbálom ez alkalommal is, annál is inkább, mert hosszabb ideig voltam Pesten és volt alkalmam a divatról némi tájékozódást szerezni.

— Az öltözködésnél a legfontosabb az és ezt nem lehet eléggé hangsulyozni, hogy nem szabad vakon követni a divatot. Minden nő ruhájának megválasztásánál legyen elfogulatlan birálója önmagának. Lássa meg alakjának hibáit és főcélja legyen, hogy ruhájával eltüntesse és ne tegye feltünőbbé azokat. Egy rövid dereku nő, például, ne csináltasson rokokó-szabásu turnörve ruhát, mert az a derekát még rövidebbé teszi. Azt a ruhát, ami egy sovány nőre van megtervezve, ne viselje kövér, még ha a legujabb divatlapból vette is ki, mert ezzel nevetségessé válik. Az öltözködésnél rendkivül fontos az egyéni izlés és csak azután következik a divat. De most térjünk át a legujabb divatra.

— A divat boszorkánykonyhájában fő a fejük a tervezőknek, hogy valami ujat, valami nagyszrüt produkáljanak. Nekünk pedig, vidéki városbeli szinésznőknek ők okoznak nagy fejtörést, mert ha követjük a divatot nem csak kivitelben, hanem anyagbeszerzésben is nagy akadályok előtt állunk. Hónapokat töltöttem Pesten és a legelőkelőbb szalónban, Vékelynél csináltattam kilenc ruhát saját terveim szerint, a divat figyelembevételével és alkalmam volt megismerni a téli szezón divatujdonságait.

A ruháknál az egyszerübb kiviteltől kezdve a legdiszesebbig sok ujitás s merész eredetiség nyilatkozik. A forma egyenes, testhez álló és természetesen hosszu, majdnem bokáig érő, de szőrme már egyáltalán nincs rajta sem alul, sem másutt. Eltünt a tavaly annyira felkapott majomszőr diszités is. Ez az izléstelen divat csak rövid életü volt.

Estélyi és délutáni ruhák, hol az ujjak rövidek, egy igen érdekes ujitást hoztak be, mely csakhamar nagy kedveltségnek örvendett. Mivel a ruhán nincs zseb, a hölgyek csuklójukon diszes kivitelü *karkötőt* hordanak, melyhez hozzá van kötve a ruha szinével harmonizáló, *batikolt selyemkendő*. Ebbe ügyesen bele van dolgozva a necesser-készlet: puder, parfőm, pamacs és pirositó, persze miniatür, de használatra alkalmas kiállitásban. *Kedvelt szinek:* a sötétzöld minden árnyalatban és a sötétbarna. A három éve számüzött sötétkék szinü ruha még mindig nem kedvelt. A fekete is csak ünnepies alkalmakon látható.

A délutáni ruha anyaga velour. gabarsal, az estélyi ruhák sürü és prémes dus gyöngydiszitéssel és kivétel nélkül több ugynevezett spangdin, gyakori a burberry és a cowercoat zöldes-barnás árnyalatokban. Előkelő gála és estélyi ruhák crép-satinból, maroquin-ből készülnek és rendesen ujjnélküliek, elég mély dekoltázzsal. Ezeken az ünnepi ruhákon gyakran látni arany, ezüst vagy bronz szálakat beszőve vagy pompás ráhimzéseket szalagdiszekkel, melyeknek egyik fele világosabb, a másik sötétebb árnyalatu. Ezeknek a diszeknek érdekes az elhelyezése, amennyiben csak az egyik oldalon vannak a csak egy oldalas harangon s a bő redőkben összefogott alsórészt a harang közepén értékes gyöngycsatt — rendesen tenyérnyi nagyságu — tart ja össze. Estélyi ruhához csak selyemcipőt hordanak mély kivágással, dus gyöngydiszitéssel és kivétel nélkül több ugynevezett spangnival s igy élénken emlékeztet a rokokó korszakra.

Csak egész kicsi kalapok a divatosak. Estélyeken derékig leérő plörözökkel, de egyik oldalon. Fejdisz nem divat és csak rövidre nyirt hajat viselnek, simán fésülve. Ondolált fejet szintén ritkán látni a divathölgyek között. Általában egyszerüség jellemzi a fejeket. Fülbevalókban divat a csaknem nyakig érő kétháromszoros fekete vagy fehér gyöngy. És hogy egy igen fontos dolgot ki ne felejtsek, egy szépn elkészitett, divatos estélyi toalett szalagokkal vagy gyöngyökkel diszitve hat—tizezer lejbe kerül. Mert vannak hölgyek, akiket (mint például engemet is) elsősorban az árak érdekelnek.

MI HIÁNYZOTT EDDIG ARADON? Nem a villamos, nem is egyetem, de még csak nem is a pénzbőség. Ezek nélkül eddig elég szépen megvoltunk. A tánc hiányzott. A Shimmy, Tango-Milonga, Fox-Bluez, Jáva és a többi szépnevü kreació. Most már nem panaszkodhatunk, mert ezek is meg vannak: Hál Istennek, táncolunk már reggel, dél előtt, délben, délután, este, éjjel és hajnalban, nem is számit kulturembernek, aki nem táncolja a mondaint. Hála a Nagy Ünek, az isteni Teddynek, megtanitott minket táncolni. Meg is köszönjük neki szépen és kérjük a Mindenhatót, éltesse őt sokáig. Nem is vádolhat minket senki, hogy nem estünk bele a divatos táncőrületbe. Bizony beleestünk. Tánc kell a népnek, mert a tánctól jóllakik. Vagy talán már jól is laktunk a sok tánccal?... *f.*

Egy éjszaka a betörők között.

(Amikor a haverek meloznak. — „Alma haduva, jön a kiber." — Izgalmas kaland egy rácfertályi kiskorcsmától a rendőrségi pincefogdáig.)

Irta: Pilisi Géza.

Már gyermekkoromban különös szeretettel viseltettem a detektiv-történetek iránt. Nehezen tudtam afelett határozni, hogy detektiv legyek-e, vagy rabló. Az olvasott „müvek" rendkivül labilissá tették a választást, mert az egyik történetben a rabló, a másikban a detektiv volt előttem rokonszenves. Egyszer mégis elhatároztam, hogy rabló leszek. Meg tettem az előkészületeket az uj pályámon való elinduláshoz, azonban bizonyos akadályok merültek fel, amelyeket részben a vélemszületett ugynevezett morális érzés, részben pedig a szülői pofonok támasztottak alá. Igy a kényszeritő körülmények hatása alatt a detektiv pályára léptem volna, ha a sors másképp nem határoz. Amikor én is hozzájárulhattam sorsom irányitásához, elhatároztam, hogy a bennem szunnyadó detektivtehetségnek szabad utat engedek és ha törik, ha szakad én rablókat fogok.

Emlékszem rá, amikor Nick Carter álbajuszt, álszakált és álruhát öltött magára, a rablók közé keveredett és elfogta őket. Ezt a sokszor bevált módszert alkalmaztam én is. Egy koromsötét estén öt napos szakállal, kalapomat mélyen a szememre huzva, legkopottabb ruhámban indultam el a legsötétebb Rácfertály felé. Este tiz óra volt. A villanylámpák sápadt fénye különös, vibráló árnyékokat vetett a szük utcák apró, sötét ablaku házaira. Egy rendőr jött szembe velem. Lassu, unott léptekkel mérte az ut közepét. Amikor meflém éri, gyanus szemekkel végig nézett rajtam és tovább ment. Zürzavaros hangokat hordott felém a téli szél és csakhamar feltünt egy korcsma homályos ablaka. Oda igyekeztem.

A rozsdás vaskilincs nyöszörögve engedett és csaknem elszédited a sürü füsttel kevert, pálinka és ételbüzös, kiáradó levegő. Amikor megszokta szemem a fátyolos, csipős homályt, leültem egy üresen hagyott asztal mellé. Az ételfoltokkal tarkitott kötényü korcsmáros vett észre először.

— Mi kell? — kérdezte rekedt hangon. Egy pohár snapszot rendeltem. Azután a korcsma vendégeit vettem szemügyre. A mellettem levő asztalnál egy társaság ült: Három férfi és egy nő. Ők voltak a legszolidabbak a vendégek között. Két üveg bor állt az asztalon és a poharak csordultig telten várták a kiürítésre. Az asztal alatt egy üres üveg árváskodott. A többi asztaloknál vigan folyt a nótázás. A részeges hangon rikácsolt nóták fülsiketitő hangkaosszal töltötték be az alacsony korcsma helyiséget. Csak a szolidan szórakozó társaság tagjai beszélgettek egymással csendesen. A többiek züllött, rongyos, alkoholista tipusok voltak. Ezek azonban komolyabb embereknek látszottak. Az egyik egy kövéres harcsa bajuszu férfi apró pislogó szemeivel, furcsa mosolygós sunyisággal nézegetett társaira és ő vitte a szót. A többiek tágult szemekkel hallgatták és néha helveslően bólintottak.

Ugy éreztem, jó helyen járok. Feszülten figyelni kezdtem a közelemben ülő társaságra. Haikan beszélgettek, de a hangzavarból hozzám szürődött egy-egy szó. Ilyenek: „Srenk", „Siti", „Matér", amelyekbe érthető szavak is vegyültek, mégsem tudtam meg érteni, hogy miről is beszélgetnek. Székemet valamivel közelebb huztam, erre a társaság nőtagja rámfigyelt. Előbb ijedten nézett rám, de hogy meglátta „ártatlan" képemet, nyugodt lett és mosolyogni kezdett. Ez nagyobb bátorságot öntött belém, mert aki mosolyog, az nem haragszik. Én is visszamosolyogtam. Elég jóképü leány volt.

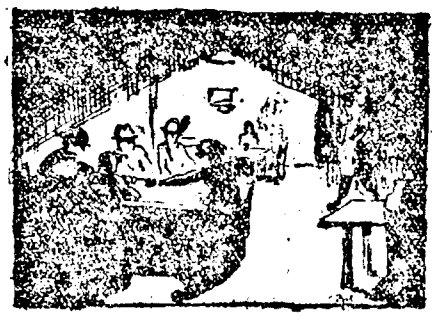

Ismét beszélgetésbe merültek. És dacára a legfeszültebb hallgatózásomnak, nem értettem semmit. Körülbelül öt perc telt el, miközben a nő néhányszor rám nézett. Most nagyon izgatott lettem mert a kokettáló hölgyem a harcsabajuszuhoz hajolt és megéreztem, hogy rólam beszél. Amikor befejezte a harcsabajuszu felállt és az asztalomhoz lépett.

— Te is srenkolni akarsz? — kérdezte fölényesen. — De ugy látom, te még piti vagy.

— Igenis kérem, — feleltem zavartan. Egy szót sem értettem, de sejtettem, hogy nem lesz jó ellentmondani.

— Akkor ülj az asztalunkhoz — mondotta. És nem is várva a beleegyezésemet, karon ragadott és odacipelt a társaságához.

No Nick Carter, Scherlock Holmes és egyéb detektiv-királyok, ilyen gyorsan még néktek sem sikerült. Negyed órai beszélgetés után otthon éreztem magam náluk. Veszedelmes betörők közé kerültem, akik másnapra nagyszabásu „srenk"-re készültek. Hamarosan megnyertem bizalmukat, amihez nagyban hozzájárult a jóképü nő irántam megnyilvánult rokonszenve. Megtanultam a gyakran használt müszavakat is. Srenk = betörés, pénztárca = matér, Ügyes detektiv = hochem kiber, buta detektiv = viccs, azonkivül számos olyan szót, amelyeket eddig nem ismertem.

Beavattak titkukba: Holnap éjszaka betörnek az Asztalos Sándor-uccán egy bőrüzletbe, sok szajrét (árut) fognak elhozni és a srenkben az összes jelenlevő haverek (társak) meláznak (dolgoznak). Szóval én is haver vagyok. Az örök barátságra lepieltünk (ittunk) egy pár kupicát és „holnap találkozunk" bucsuszavakkal elváltunk egymástól.

Mindenki elképzelheti, hogy milyen lázas izgalommal vártam a holnapot. Ugy terveztem, hogy a betörést végig csinálom és az összeszedett pontos adatokat átadom a rendőrségnek. Végre elérkezett a várva-várt holnap este. Fél tizenkettőre a Boczkó-ucca sarkán adtunk egymásnak találkát. Én már tizenegy órakor ott voltam. A többiek lassan szállingóztak, ugy, hogy a megbeszélt időre együtt voltak az összes haverek. Vigyázva szétnéztünk, hogy nincs-e közelünkben zsaru (rendőr), vagy hekus (detektiv) és elindultunk a cél felé. A harcsa bajuszu bámulatos ügyességgel nyitotta ki a zárt. Lassan felhuzta a vasredőnyt és a támadt résen mindnyájan bemásztunk. Bent tanácskozni kezdtünk, hogy ki fog kint falazni (vigyázni). A választás egy kerek képü félszemü fiura esett, aki hamarosan visszamászott az uccára.

Mi pedig hozzáfogtunk a melozáshoz. Az én dolgom az volt, hogy létrára állva, leadogassam az összegöngyölt finom bőröket. A nő csomagolt a másik két haver pedig a kassza körül foglalatoskodott. Javában folyt a munka amikor a falazó bedugta fejét a redőny alatt és rémülten kiáltotta:

— Alma haduva, jön a kiber! — Csak később jutott eszembe, hogy „kiber" is detektiv és a figyelmeztetés annyit jelentett, hogy vigyázzatok, jön a detektiv. Az én haverjeim nem gondolkoztak, hanem amit lehetett, gyorsan összeszedtek és kirohantak az ajtón. Csak engem hagytak a bőrös boltban. Az egyik vissza kiáltott, hogy siessek, mert „ruhát szakitok", de ezt én nem értettem.

Nagy robajjal csapódott fel a vasredőny és az ajtóban megjelent két revolver, amelyeknek ágyából egy-egy hosszu kéz állott ki és ennek folytatása két detektiv volt. Amint megláttak, rámkiáltottak:

— Csakhogy elfogtunk jomadár!

— De . . . kérem . . . én . . . dadogtam. De ők nem voltak kiváncsiak a védekezésemre, hanem leszedtek a létráról, összekötözték kezeimet és bevittek a rendőrségre.

— Majd ráérsz reggel beszélni — mondották — addig eredj le a pincébe pihenni.

Átadtak egy kövér rendőrnek, aki levitt a pincébe, bevezetett egy zárkába és azzal, hogy: „pfuj szégyelje magát uriember létére", s rám csukta az ajtót.

A zárkában többen is voltunk, eltekintve a patkányoktól. Korom sötét volt, nem láttam senkit, de hallottam, hogy megszólalt valaki mellettem gunyos hangon:

— Hát te mit csináltál? te . . . te uriember.

Nem szóltam rá semmit. Az ajtónak támaszkodva töltöttem

ézt a rettenetes éjszakát, amelyre borzalom még gondolni is. — A lábaimra patkányok kapaszkodtak. Alig győztem őket lerugdosni magamról. Később a cipőmet kezdték rágni és összeharapdálták láb ujjaimat. A többiek, akik velem voltak, jóizü hörkolással aludták át az éjszakát.

Ilyen tragikusan végződött az én detektivi müködésem. Nyilván való ezek után, hogy becsületes volt a szándékom. Kérem alázatosan, tekintetes törvényszék, a felmentésemet!

FÉRFI-DIVAT.

Irta: Huppert Fülöp.

Az idei téli divat nagy meglepetést hozott azoknak, akik az angol divat hóditásában biztak. Idén Franciaország dominál, nemcsak a női, hanem a férfi ruhák szabásában is.

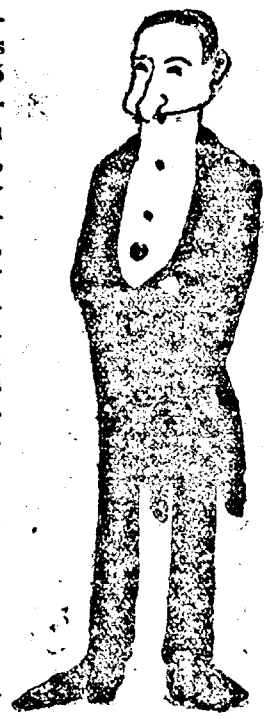

A bá [illegible] [illegible].

A legujabb divat a kétsoros zakó, felül bő és lent szükitve. A szin fekete csikos, sajátjából csikozva. Annyiban előnyös, hogy bármilyen estélyen is comme il faut. A frakk hosszukás és széles fazonnal, jól testhez simuló, erős mellel, csikos fekete puha kelméből. A zsakett magas vállal, erős mellvarrásokkal, jól testhez simulva készül. Szürke csikos fekete nadrágot viselnek hozzá. A felöltő hosszu és mencsikoff alaku. Elöl erősen testhez álló, nagy mellet és széles vállakkal. Ez a francia téli divat. A tavaszi anyag selyem bőrberi lesz csikozva. Szinére nézve drap.

Ezzel szemben az angol divat uralkodó szine a csokoládébarna és a téglavörös. Még pedig nemcsak ruháknál, hanem télikabátoknál is. A fazon kétsoros Chesterfield, hosszura szabva, az ujjaknál keskenyen visszahajtott menzsettával. A nadrágja széles, felhajtás nélkül. Ennek meg van az az előnye, hogy nem gyürődik annyira a térdnél. Divat ellenben tulzás nélkül nincs. Az angol divatarszlánok egy része oly szélesre szabatja nadrágját, hogy bugyogónak néz ki, ami azután nevetségesnek látszik. A barna szin iránti előszeretet itt nemcsak a ruháknál, hanem a nyakkendők szinénél is nyilvánul. A rikitó nyakkendők ideje már lejárt Angliában. Kedvenc szin a barna mindenféle árnyalatban, tűlardból vagy crépe de chine-ből.

A zsur-király.

Érdekes, hogy a francia divat még Budapestről és Bécsből is kiszoritotta az angolt, pedig ezek a városok mindig inkább az angol szabás felé hajlottak. A szövet maga angol, de a szabás már francia. Nálunk pedig annyira tért hóditott, hogy senki sem akarja az angol divatlapot megtekinteni. Hiába. Változik a divat — változnak az emberek.

Holdtölte.

Irta: László Imréné-Prohászka Elvira.

Látod a Holdat? Ma olyan furcsa,
Mint egy odvas, vén óriásfának
Ezer év óta érő gyümölcse!
Látod mily magas a vén fa csucsa,
S mint kuszálódnak össze az ágak?
Ezek már régen meg vannak szedve.

De ugy kinyilik messze az égen...
Csak egy gyümölcsöt termett a nedve,
Egyet, mi róla sosem hullhat...
Az ág csak tartja meredten, kéken.
Akár van rája, akár nincs kedve.
Örök gyümölcsét, a sápadt Holdat.

Megváltóra vár, vár szemi csodára
A vén fa, talán sok ezer éve.
Egy erős, rázó mennyei kézre,
Mely meredt ágát jól megcibálja,
És sulyos terhe sivitve, égve
Belezuhanjon a semmiségbe.

A mi karácsonyunk

A *Közlöny* karácsonyi száma ismét a békebeli terjedelemben kopogtat be előfizetőink otthonába és a Szeretet Napján kellemes ünnepeket, jó szórakozást kiván olvasóinknak.

A karácsonyi *Közlöny* minden oldala lelkesitő tanulságos és szórakoztató. Vezércikkünket a romániai magyarság legkimagaslóbb egyénisége, *Barabás* Béla dr. irta és ünnepi számunknak leggyönyörübb irása. Gazdasági életünk fejlődésének szinte felfedezésszerü képét nyujtja cikkében *Lakatos* Aladár, aki nemcsak kiváló pénzember, hanem tehetséges iró is, a jövő gazdasági kialakulásának lehetőségeit pedig *Kabos* Ármin vázolta közgazdasági rovatunk élén. Kabos Ármin minden irása külön esemény. Külön kiemelkedő érdekessége karácsonyi lapunknak az utolsó Mozart-ivadék felfedezése Aradon, aminek megirása *Mezey* Zsigmond dr. a kiváló zeneesztétikus tollát dicséri. Karácsonyi tárcánk szellemes szatirája a mai kornak. *Károly* Sándor irta, akinek tolla több érdekes cikkel tarkitotta karácsonyi lapunkat. *Ráth* Károly érdekes képét adja az aradi korzónak és a társadalom széles rétegében ismerik fel keserü igazságnak a „Házasság 1923-ban" cimü humoros rajzunkat. Több érdekes gyermek cikk szerepel lapunkban. Igy az aradi kis Robinson-kaland valóságos megelevenitett mese és *Vértes* Imre bájosan festi meg a háromesztendős tornászokat. „Egy éjszaka a betörők között" *Pilisi* Géza izgalmas kalandja és pikáns meglepetést ad „Egy aradi szépasszony válópöre."

A női divatról *Szegkő* Lily cseveg, a férfidivatról *Huppert* Fülöp ismertet. A müvészek életéből meleg képet nyujt a szinészek karácsonyi emlékeiről szóló körinterju és rendkivül lebilincselő cikk ismerteti a lélekelemzés örök misztériumát. Apró humoros rovások, képek, több gyönyörü vers politikai és társadalmi cikk és számtalan egyéb irás szerepel az itt felsoroltakon és a rendes napi eseményeken kivül. Bugél Jenő, Balogh István, Grosz Dezső dr., Marosi Rudolf és még több iró, ujságiró irásai teszik élvezetessé karácsonyi számunkat. Közgazdasági rovatunk Arad és a Bánát mai gazdasági életének hü tükre és nagy figyelemre tart számot Arad iparának és kereskedelmének ismertetése. Hirdetéseink nagy tömege mutatja, hogy milyen fejlett gazdasági élet emelkedett körülöttünk.

Büszkén tesszük olvasóink elé a *Közlöny* karácsonyi számát. Teljes ambicióval, minden energiánkat beleektetve, az ujságirói lehetőséges meretesség és tudás legjavát adjuk és hisszük, hogy tökéletest alkottunk.

Lakáshaboruság Kisjenőn.

Az erőszakos körorvos furcsa fellépése.

(Saját tudósitónktól.) Érdekes lakásrekvirálási háboruskodás tartja izgalomban Kisjenő lakosságát. Az Aradvidéki Faternelők kisjenői házában laktak eddig a cég ide beosztott hivatalnokai és itt volt az irodahelyiségük is. A rekvirálási rendelet életbeléptetésekor bejelentettek öt szobájukból egyet mint üreset és a többiről ugy tettek jelentést, hogy abban laknak és irodahelyiségül is használják azokat. Ebből az öt szobából három szobát rekviráltak el mégis dr. *Deutsch* Miksa erdőhegyi körorvos részére, akit karnatalommal helyeztek be azután az elrekvirált lakásba. A másik két szoba igy megmaradt a cég hivatalnokainak lakás és iroda céljaira. A rekvirálás ellen a cég felebbezéssel élt amely még nem nyert elintézést. A rekvirálás mértékével azonban dr. Deutsch igy sem volt megelégedve és tegnap öt katonával, akiket szivességből a költözködés céljaira kapott, megjelent a lakásban és formális parancsot adott nekik, hogy a cég hivatalnokai részére meghagyott két szobából az egyiket üritsék ki az ő felelősségére. Ez ellen a cég időközben odahivott ügyvédje tiltakozott és felvilágositotta a katonákat, hogy törvénytelen és jogtalan dolgot cselekednek. Ezek erre azonnal kijelentették, hogy ők törvénytelen dolgot nem követnek el és nem is teljesitették dr. Deutsch parancsát. Dr. Deutsch erre magából kikelten támadt rá az ügyvédre, félrelökte és behatolt a negyedik szobába is és kijelentette, hogy az az ő lakása. Az ügynek most már a történtek után a biróság előtt lesz a folytatása. Kisjenőn és Erdőhegyen nagy érdeklődéssel várják az ügy eldöntését.

Miről ismerik meg az igazi urat?

A borravalós világ nyilatkozata az igazi úr ismertetőjeleiről. Körkérdés, amely mindenkit érdekel.

— Nem Uram, Ön téved. Ön azt hiszi, ha sikerült kikoplalnia egy jószabásu ünnepi raglánt, Ön azt hiszi, hogy ezzel már belépett abba a világba, ahol állitólag az uriember kezdődik. Én természetesen nem rombolom össze az álmait, de figyeljen csak ide, mit mondanak az illetékesek, akiket a földi robot hosszu évei tanitottak meg arra, hogy Önt ne a raglánján keresztül nézzék.

A kérdés ez: Miről ismeri meg az uriembert, a gavallér urat, esetleg a gáláns hölgyet?

Annyi hely van, ahol el lehet helyezni ezt a kérdést, ime a legérdekesebb feleletek:

A főpincér:

— Miről ismerem meg az igazi urat? Ha röviden akarja hallani, arról, hogy visszaküldi a feketéjét, például azért mert nem elég forró, vagy azért, mert nem elég fekete. És tudja mire jöttem még rá? Hogy minden igazi ur, akivel harminc év óta összejöttem, a szivarja végét sohasem szivarvágóval vágta le, hanem leharapta. Azonkivül és legfőkép az otthonosságáról a kávéházban. Az, aki halkan csenget nekem, ha fizetni akar, aki utánamszámol, aki udvariasan kéremszépenezik, tessék elhinni: nem vérbeli. Nem vérbeli az aranyórája, a nyakkendőtüje, a szivarvágója, sőt a bundája dacára sem. Egyébként a legtöbb uri gesztus abban a hanyag legyintésben van, amely felém repül fizetéskor, jelezvén, hogy nem okvetlen szükséges visszaadnom. Van még az uraknak egy nagyon jellemző közös ismertető jelük: szeretnek feliratni. De bliccelni soha.

A cukrászlány:

— Ha velem véteti le a kabátját. Leginkább erről ismerem meg, hogy urral állok szemben.

A borbély:

— Ha nem ad nagy boravalót. Annak, aki nagy borravalót ad, mélyen meghajlik ugyan az ember, ajtót nyit neki, bókol és hangosan köszön, de belülről megvan róla a saját jól kiforrott véleménye.

A szabó:

Az igazi ur nem bizza rám, milyenre csináljam a ruháját. Az igazi ur maga szabja meg a legutolsó divatot. De alkudik és kritizál. Ez a legrosszabb, de legigazibb oldala.

A suszter:

— Miről ismerem meg az igazi urat? Hát — leginkább a harisnyájáról.

A kereskedő:

— Az első pillanatban tisztában vagyok vele. Az igazi ur mielőtt vásárol, megizleli és megszagolja az inyencséget, aztán — hazaküldeti velem.

A manikürös kisasszony:

— A kezéről és gallérjáról. Szerintem ez minden. Egy ragyogó gallér, amelyiknek a széle nem sárga. A kéz pedig fehér és ápolt. Aztán nem ad borravalót, hanem diszkréten a manikürasztalon felejt egy összeget.

A fürdőslány:

— Megköszöni a lepedőt, megnézi a kádat és a kezembe nyom husz lejt. Az igazi ur mindig ugy mondja: drága kisasszony és ezt olyan édesen mondja.

A cigány:

— Akiben benne lakozik az ur, az egy kicsit mindig félrecsapott kalappal jár. Legalább én igy tapasztaltam. De hol vannak most az igazi urak?

A hetéra:

— Az igazi urat? Arról ismerem meg, hogy kezet csókol, akkor is, ha józan.

A koldusok.

A sánta: — Az igazi ur rám sem néz, akárhogy reszketek előtte.

A kiszolgált harcos: — Az igazi ur felém biccent és tovább megy. A nem igazi ur akarattal elfordítja a fejét és ugyancsak tovább megy. A legnagyobb ur, ahogy kitapasztaltam: a menyecske, aki katonával megy, mert az már azért is ad egy lejt, hogy a katona belelásson a bugyelárisába. Mert ami azt illeti, hát én is voltam katona.

A vak: — az igazi ur? Azt hiszem, én nem igen látom, csak ahogy a vak szememmel sejtem, az az igazi ur, aki a felséges égből nézi a szegényember kinjait.

A vénasszony: — Az igazi ur mindig szép lánnyal megy. Ez leginkább ad az embernek. Különösen, ha a lány a fülébe sugja. Csakhogy nem minden lány sugja, pedig én mondom az urnak, előbb-utóbb minden lány megvénül.

A gyerekkoldus: — Az az ur, akt ad. Adni pedig az ad, aki szegény, meg aki kisgyereket vezet az egyik kezével.

A fiakkeres kocsis:

— Attól függ, hogy ül be a kocsiba. Azt már én azonnal meglátom.

A rikkancs:

— Legjobb pasik a nők; ugy bedőlnek a dumának, mint a pinty. Összevesznek minden link lapot, csak kép legyen benne, meg pikánt dolog. Különösen záróra felé.

A hordár:

— Az ur nem alkudik, hanem fizet.

A társa hozzáteszi: — És a végén fölbedurrantja magát.

Marosi Rudolf.

Sport.

Magyar csapatok veresége külföldön. Budapestről táviratozzák: A magyar futballcsapatok a karácsonyi ünnepek alatt és az ujév ünnepén külföldi turákat bonyolitanak le. Már eddig is több csapat mérkőzött külföldön, amelyek karácsony előtt indultak utnak. A Szombathelyi Atletikai Club Barcelonában az FC. Európa csapatával mérkőzött már, amelytől az első mérkőzésen 6:3 arányban vereséget szenvedett. A nagy gólarányu vereségnek az az oka, hogy a magyar kapus a mérkőzés második félidőjében megsérült. A következő napon tartott revansmérkőzésen ismét az Európa csapata győzött 2:1 arányban. A Vasasok csapata az FC. Barcelonával szemben 7:2 arányban szenvedett vereséget az első mérkőzésen, mig a vasárnapi revanmérkőzésen a Vasasok győztek 2:0 arányban. Zürichben az MTK. a Joung Fellows nevü csapattal 1:1 eldöntetlen arányban mérkőzött havas pályán. A 33 FC. az olaszországi Alexandirában az ottani válogatott csapattal 0:0 eldöntetlen arányban végzett.

Harrison és Barrison kalandjai c. vigjátékban, kiváló burleskfilm. Ezt megelőzi CHAPLIN Gyárfás Dezső, Rátkai Márton, Somogyi Nusi-vai a főszerepben mint aigrof. Ma karácsony elsőnapján kedden az **Apollóban**

HIREK.

Mit beszélnek a karácsonyfák?

A karácsonyfák beszélnek és aki ért a nyelvükön, körülbelül ezeket tudhatja meg:

500 lejes órási karácsonyfa: Ha arcom lenne, pirulnom kell a szégyentől. Senki sem volt megelégedve azzal az ajándékkal, amit az ágaim között elrejtettek. A feleség keveselte a brilliánsékszert, a kisasszony sem volt megelégedve az uj kosztümmel, a gyerekek mint a vadállatok rohantak nekem és letépték a felaggatott diszt, a gyertyák is ugy égették tagjaimat. Már előre örülök a holnaputánnak, amikor végre a szemétre lökök.

A 300 lejes középkarácsonyfa: Igazán nem értem ezt a karácsonyt. Egy héttel azelőtt munkások jöttek az erdőbe és engem kivágtak a földből, pedig olyan jó egyetértésben éltem szüleimmel és testvéreimmel. Most itt vagyok egy meleg szobában, teletüzdeltek mindenféle csillogó holmival és hallgatnom kell szidalmakat és korholásokat, mert csak ilyen kicsire nőhettem meg, holott a szomszédoknál mégegyszer ilyen magas a karácsonyfa. Azt sem értem, mi szükség nekem megtudni, hogy a ház asszonya holnap délután öt órakor találkozik a ház barátjával, annak lakásán. Ezt a hátam mögött beszélték meg, biztak abban, hogy leveleim eltakarják őket. Még csókoloztak is, jó hogy olyan szélesre nőtem, legalább a férj nem látott meg semmit.

A 100 lejes: Bizony rajtam több a papir és cifraság, mint a csokoládé és cukor. Inkább csak olyan szemfényvesztő karácsonyfa vagyok. A gazdám köztisztviselő és már a piacon veszekedett az eladóval, mert az ilyen kis hitvány fáért, mint amilyen én vagyok, 100 leit mert kérni. Az az ember, aki teleraktott cifra papirossal, kijelentette, hogy alig várja a karácsony végét, mert akkor azonnal feltüzel, legalább valami hasznomat veszi.

A 10 lejes ágacska: Itt ülök egy sötét pincelukban, rajtam egy szál faggyugyertya és egy darabka piszkos cukor. A szobában hideg van és egy rosszul öltözött sápadt gyermek kiváncsian, furcsán néz rám. Irigylem testvéreim és szüleim, mert azok fényes előkelő helyekre jutottak, nályen jó is azoknak . . . (k. s.)

— **LAPUNK LEGKÖZELEBBI SZÁMA a karácsonyi ünnepek után, december 28-án, pénteken reggel jelenik meg.**

— **Ünnepi istentiszteletek Aradon.** Holnap, szerdán délelőtt 10 órakor a minoriták templomában zenés nagymise lesz, amelyen Rossini-ban még eddig elő nem adott modern müveket adnak elő. Az énekkart Trittinger Adolf tanitotta be és ő is vezényli. Az orgonán Fischer Ernő orgonaművész játszik. Előadják többek között Springer: missa „Lauda Sion" cimü müvét és Goller offertoriumát. — A karácsonyi ünnepek alkalmával az aradi minoriták templomában az istentisztelet sorrendjét a plébániahivatal a következőképen állapitotta meg: éjfélkor Lakatos Ottó dr. plébános végzi az ünnepi nagymisét és reggel 7 órakor a „Pásztorok" miséjét. Délelőtt 10 órakor Wild Endre dr. rendfőnök mutat be szent misét. Szentbeszédet mondanak: reggel fél 8 órakor D'André Károly hitoktató, fél 10 órakor Szabó Gábor magister, este 6 órakor Lakatos Ottó dr. plébános. Karácsony másodnapján reggel fél 8 órakor Szikra Lénárd plébániai irodavezető, este 6 órakor pedig Scheffer Ferenc főgimnáziumi tanár prédikál. — A luteránus templomban karácsony első napjának délutánján 5 órakor Axel Lande professzor tart egyházi szónoklatot, amely után gyüjtés lesz a németországi nyomorgó gyermekek javára.

— **Karácsony az öreg nők otthonában.** Az aradi öreg nők Doamna Balaca (Purgly Lajosné) utca 1. sz. alatt levő otthonában tegnap karácsonyfaünnepély volt, amelyet özvegy Dengl Lájosné egy szép ima elmondásával kezdett meg. A Polgári Jótékony Nőegylet ajándékait dr. Szalay Károlyné fővédasszony, Kintzig Gézáné és özvegy Vojtek Kálmánné helyettes fővédasszonyok, Kabdebó Jánosné, Kugler Istvánné, dr. Lesskó Sándorné, báró Bohus Zsigmondné, Berivói Lászlóné, Zábráczkyné-Várady Margit, Mészáros Dánielné, Schuch Ferencné, Schuch Ilonka, özv. Hartmann Béláné, Kugler Viktorné, Buttykay Menyhértné és özvegy Keresztes Ferencné választmányi tagok osztották szét. Az egyesület ezuton mond köszönetet azoknak a kereskedőknek, akik ajándékaikkal lehetővé tették a szép ünnepséget.

— **Bethlen gróf visszatért Budapestre.** Budapestről táviratozzák: Gróf Bethlen István miniszterelnök Kállay Tibor pénzügyminiszter és Valkó Lajos kereskedelmi miniszter tegnap este Bécsen keresztül visszaérkeztek Párisból Budapestre. A miniszterelnök kijelentette, hogy a kölcsön kérdését nagyjából már elintézték és a Népszövetség a megteendő intézkedések hatáskörét a magyar albizottságra bizta tekintettel arra, hogy a Népszövetség csak január közepén ül ismét össze. A Népszövetség pénzügyi bizottsága 10 millió aranykoronás évi jóvátételi fizetési kötelezettséget javasolt azzal a feltétellel, ha ez az összeg nem veszélyezteti az ország büdzséjének rendbehozatalát és a korona stabilizációját. Kállay Tibor is hasonló nyilatkozatot tett.

— **Béreljen Kerpel könyvtárában.**

— **A nagy karácsonyi vásár** már megkezdődött Strasser divatáruházában.

— **Nem lesz szanatorium a járványkórházból.** Mint ismeretes dr. Luszt Ferenc aradi hatósági orvos több orvossal társulva tüdő beteg szanatoriumot akart felállitani az aradi járványkórházban. A város vezetősége a tervezetet jóváhagyás végett elküldte az egészségügyi főfelügyelőséghez, aminnan ma érkezett meg a válasz, amely szerint nem engedélyezi a szanatorium felállitását, mert a járványkórházat saját rendeltetésének kell megbagyni.

— **Játékáruk** nagy választékban Hegedüs cégnél, Aradon.

— **Legelegánsabb cipők Braun** cipőszalónjában Arad, a főpóstával szemben. Külön mérték-osztály.

A pápa kegyelmet kér a ruhr-vidéki elitélteknek.

(Az angol választások végleges eredménye. :-: Kormányválságot idéz fel a francia választói javaslat.)

Rómából táviratozzák: A pápa karácsony alkalmából arra kérte Poincarét, hogy kegyelmezzen meg a Ruhrvidékről kiutasitott németeknek és engedje meg nekik a családjukhoz való visszatérést. A vatikánban ugy tudják, hogy Poincaré a pápa kérését teljesiti.

Forrong a távoli Kelet.

Londonból táviratozzák: Az afganisztáni események igen nagy aggodalmat keltenek. Az afganisztáni emir orosz bolsevista tanácsadókkal vette magát körül, akik arra akarják rávenni, hogy kiáltsa ki magát a mohamedán világ kalifájának, mert az egykori szultánt nemcsak világi hatalmától fosztotta meg az angorai kormány, hanem egyházi főnhatóságától is.

„Ott vagyunk a Ruhr-vidéken."

Párisból táviratozzák: *Poincaré* miniszterelnök Courbeuveben beszédet mondott, amelyben a Ruhrvidék megszállásának előzményeit a szokott gondolatok megismétlésével fejtegette.

— Ott vagyunk a Ruhr vidéken, — mondotta, — és onnan csak akkor megyünk el, *ha megfizették nekünk azt, amivel tartoznak.* Hajlandók vagyunk azonban vizsgálat tárgyává tenni a rendezés minden módját, amely a gyorsabb és biztosabb fizetést tehetné lehetővé.

Párisból táviratozzák: A szenátus választói bizottsága az „Arrodissement" választáshoz való visszatérés mellett foglalt állást, mig a kamara választójogi tervezetét el akarja vetni. A *Matin* egy értesült, hogy Poincaré tudomására hozta a bizottság elnökének, hogy ha a szenátus is elfogadná a bizottsági javaslatot, kész lemondani állásáról. Ez pedig Millerandnak, a köztársaság elnökének lemondását is maga után vonná. A lap biztosra veszi, hogy ez nem fog megtörténni.

Az angol választások eredménye.

Londonból jelentik: Az alsóház végleges összetétele a most lefolyt választások alapján a következő: 258 konzervativ, 197 munkáspárti, 158 liberális, 2 független. Összesen hatszáztizenöt képviselő.

— **Egy tőzsdebizományos följelentést tett önmaga ellen.** Budapestről jelentik: A Stern és Társai gyenuccai tőzsdebizományos cég egyik beltagja, Weiss Sándor ma megjelent a főkapitányságon, száz ötvenmillió korona tőzsdedifferencia miatt följelentette magát és kérte őrizetbevételét. Weiss Sándor eljárását azzal indokolta, hogy egy követelését egyik ügyfele nem hozta be idejében, a hiányt nem tudta pótolni és attól tartott, hogy többi ügyfelei megrohanják, ezért kéri őrizetbevételét. A rendőrség a furcsa kérést teljesitette is.

— **Alaptalanul megvádolt épitész.** Eberlein Ferenc aradi épitési vállalkozó ellen, mint a Közlöny megirta, napokkal ezelőtt névtelen feljelentés érkezett az aradi állam biztonsági hivatalba, a feljelentő azzal vádolta meg az épitészt, hogy vagyoni érdekből tizenegy éves Ferenc nevü, első házasságból származó gyermekét megmérgezte. A megindított nyomozás eddig semmiféle terhelő adatot nem állapitott meg Eberlein Ferenc ellen, aki azonban ma megjelent az aradi törvényszék vizsgálóbirója előtt és kérte, hogy az ő költségén rendelje el a gyermek exhumálását és felboncolását mert ezzel a szörnyü vád valótlansága kétségtelenül be lesz igazolást nyer. Kijelentette, hogy az október végén elhunyt kisfia halálát gyógyithatatlan betegsége: tüdővész okozta és ennek bizonyitására kérte a gyermek nyolc kezelőorvosának kihallgatását. Az exhumálást a karácsony utáni napokban fogja natositják.

— **Brázay Kalogén fogkrémjét** használja, hogy a foga ragyogó fehér legyen. Kapható mindenütt!

— **Fabál február 9-én a Központiban.**

— **Hócipők Braun cipőszalónjában** Arad, a főpóstával szemben.

— **Eljegyzések.** Balázs Kató és Cselleng Jenő, a „Franco-Romana" Biztositó fiókintézetének cégjegyzője jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Palásthy István eljegyezte Herman Rózsikát Aradon. (Minden külön értesités helyett.)

Pálfy Gyula és Horváth Erzsike jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Kiss Károly nyug. Acsev. felügyelő ikerleányait, Máriát és Magdolnát eljegyezték Kallós Ernő és Várfalvi Frigyes.

— **Egy hajó legénységének tragédiája.** Nev-Orleansba érkezett nemrég egy hajóinas s borzalmas történetet mondott el ott a Mydningen nevü norvég gazolinos hajó tragikus sorsáról. Mexikó közelében nagy vihar lepte meg a kis hajót és napokig hánytá ide-oda a toronymagasságú hullámokon. Ole Gabrielson kapitány végre scónakba szállt a hajó legénységével együtt és elhagyta a sülyedő hajót melynek megmentésére már gondolni sem lehetett. A scónak azonban nemsokára összeroppant a hullámok szoritásától s a hajótöröttek deszkadarabokon megfuzódva várták sorsukat. A hullámok azonban lesodorták őket a mélységbe. A scodálatosképen megmenekült hajóinas elmondta, hogy egy másik hajóinas megőrült a szenvedéstől s „megyek, megyek!" kiáltással beleugrott a tengerbe és ott veszett. A kapitány mielőtt elpusztult volna, kétségbeesett hangon buscuzott el otthonhagyott feleségétől és gyermekétől, egy fiatal svéd tengerész pedig menyasszonyától. A megmenekült hajóinas is majdnem a vizbe ugrott már kétségbeesésében, de szerencsére egy véletlenül arra tévedt hajó megmentette.

Dr. Gaudeamus ajtó és ablaknélküli háza Thea von Harbou a „Hindu sirsmlék" szerzőjének regénye. Főszerepben Mattyasovszky Ilona és Götz Károly. **Ma karácsony elsőnapján kedden az Urániában**

— **Küldöttség a jegyzőért.** A socodoriek (székudvarlak) népes küldöttségét vezette ma Georgescu János belügyi vezérfelügyelő, prefektus elé Marsieu Péter volt országgyülési képviselő. A küldöttség azt kérte, hogy Óvarsándra helyezett jegyzőjüket, Popovici Jánost helyezzék vissza. Amennyiben ez nem lehetséges, hajlandók a saját költségükön jegyzőt tartani, akit természetesen maguk akarnak választani. A prefektus a küldöttséget felvilágositotta a kérelem második részének lehetetlen és furcsa voltáról.

— **Készül a biról egysegesités.** A birói egységesitésről szóló törvényjavaslat megvitatása és elkészitése céljából Marzescu igazságügyminiszter az itélőtáblák elnökeit és néhány törvényszéki elnököt táviratilag Bucurestibe hivott. Dr. Márta Sándor temesvári táblaelnök és dr. Moldovan Silviu aradi törvényszéki elnök is bucurestibe utaztak, hogy az igazságügyminiszter meghivására a törvényjavaslat megvitatásában kiváló jogi képzettségük révén részt vegyenek.

— **Országos siketnema kongresszus Aradon.** Nem mindennapi érdekes kongresszus zajlik le karácsony első napján Aradon, a Vadászkürtvendéglő külön termében. Románia siketnémái gyülnek egybe, hogy megtárgyalják a sorsukat közelről érintő kérdéseket. A kongresszuson állást foglalnak a bezárt siketnéma iskolák megnyitása és egy felállitandó közmühely érdekében. Az érdekes kongresszus iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg és a bucurestii küldötteken kivül Párisból is érkezett egy érdeklődő. A nagygyülés, amelyen mintegy száz siketnéma vesz részt, délelőtt tiz órakor kezdődik és a tanácskozások egész nap és este tartanak.

— **Talált tárca.** Ma délelőtt az aradi főtéren találtak egy irattárcát, amelyben több, mint ezer lej készpénz és Ackermann Herman ujszentannai tanitó nevére kiállitott igazolványok voltak. Tulajdonosa átveheti az aradi elsőkerületi rendőrségen.

— **Sportolók el ne feledjétek,** hogy Diana sósborszesszel lehet izmaink ruganyosságát legjobban megóvni.

— **Értesités a famegmunkáló iparosoknak.** Mindnyájan saját érdekükben keressék fel „Lemnarul" **Herman & Co. cég** Calea Saguna (Varjassy Lajos-ucca) 70. szám alatt levő épület-, asztalosáru és tüzifa telepét, ahol elsőrendü épületfa, asztalosáru, deszka, palló, léc és elsőrendü tüzifa mélyen redukált áron beszerezhető. Telefon 714.

— **Kiss Ancy és Rózsa** tánctanárnők a Bucur (Eötvös) uccában levő Mayer-étterem helyiségében december 27-én, csütörtökön uj tánctanfolyamot kezdenek. Minden vasárnap vendégóra.

— **Rendeljen báli cipőket Braun** cipőszalónjában. Külön mértékosztály. Arad, a főpostával szemben.

— **Orvosi hir.** Dr. Hecht Arnold hazaérkezett, orvosi gyakorlatát legközelebb ujból megkezdi ideiglenes lakásán Arad, Piata Iancu Avram (Szabadság-tér) 11. szám alatt.

Hubay Jenő a román-magyar zenei közeledésről

(Nyilatkozott a Közlöny munkatársának. — A magyar zenei kultura. — Hubay tanitványai.)

Budapesti tudósitónktól: A budapesti Zeneakadémia igazgatója, világhirü hegedümüvész és zeneszerző, a világ legkülönbb hegedüseinek tanitómestere egy személyben: Hubay Jenő. A *Közlöny* munkatársa felkereste finomhangulatu müvészotthonában, ahol a következőket mondotta el a prágai utjáról hazatért Hubay:

— A magyar zenei kultura — kezdi Hubay — óriási lendületet vett. Hogy csak néhány nevet emlitsek, Bartók, Szabados, Dohnányi, Kodály Zoltán, Radnai Miklós és Siklós Albert ma külföldön mindenütt ismert nevek, müveiket mindenütt játsszák.

— A pesti Opera Karenina Anna cimü operám nagy sikerén felbuzdulva, erre az idényre nagy magyar programmot állitott össze. Igy most nemsokára szinre kerül dr. *Zádor* Jenő és dr. *Mohácsi* Jenő operáia: „Diana", közben *Poldini:* „Farsangi lakodalom" cimü egész estét betöltő háromfelvonásos operáját játsszák, melynek főszerepeit *Medek* Anna és *Székelyhidy* éneklik, azután *Szabados* Béla „Fanny"-ja következik. A most emlitett és programmba tényleg fölvett müveken kivül még nagyon sok érdemes munka fekszik az igazgató iróasztalfiókjában, igy a szerb harctéren elesett *Radó* Aladár „Fekete leves" cimü operája is és én mindent el fogok követni, hogy minél hamarabb elővegyék őket.

— Ami az én müvelmet illeti, azokat ma már mindenhol játsszák. Két év előtt jelent meg Dante 600 éves jubileumára irt Danteszimfóniám, tavaly irtam a Petőfi szimfóniát, melyet ünnepi előadás keretében hatszáz személyből álló zenekar és énekkar adott elő. Idén a már tiz év óta készen levő „Karenina Anna" került előadásra *Góth* Sándor és *Gábor* Andor szövegével. A sikerrel igen meg vagyok elégedve. Maga *Schalk* barátom, a bécsi állami Opera igazgatója is lent volt a bemutatón és lekötötte a darabot a jövő szezonra. Ezeken kivül kisebb dolgokat is irok, igy éppen most van sajtó alatt 14. csárdajelenetem.

Azután tanitványairól beszél büszke lelkesedéssel. *Vécsey* Ferit a világ legnagyobb hegedümüvészének tartja, melegen beszél a kis *Rubinstein* Ernáról, ki legujabban Amerikában óriási sikereket aratott, nagy elismeréssel szól *Konez* Janiról, nagyon büszke *Szigeti* Józsefre, nagy jövőt jósol *Telmányinak.* Jelenlegi tanitványai közül legnagyobb tehetségnek Albertina *Ferrasit* tartja, egy alig 20 esztendős olasz leányt, aki ezen a télen már Bécsben, Prágában hangversenyez. Még kiforratlanok de sokat igérő tehetségek *Szántó* Jenő és *Stern* Rózsi nevü tanitványai. Nagyon sok amerikai, angol, francia és olasz növendéke van.

— Nemrég — folytatja Hubay, — illetékes körökkel tárgyaltam egy román-magyar zenekulturai közeledés tárgyában. — Örömmel konstatálhatom, hogy a legnagyobb megértésre találtam és hiszem is, hogy a müvészet és éppen speciálisan a zene terén legnagyobb esélyei vannak a közeledésnek. Hiszen ez érthető is két okból. A zene nemzetközi, ott nyelvi akadályok nincsenek. De még más ok is táplálja ezt a reményemet.

— A kultura intelligens, müvelt emberekhez szól, kik a kicsinyes előitéletségokon tul tudnak emelkedni. A román-magyar zenei közeledést mi már megkezdtük, több román érdekes hangversenyzett már Budapesten.

— Általában — és ezt hangsulyozni kivánom — müvészi programmom a kulturális erők egyesitése. A kulturának nem lehetnek határai, a politikai ellentétnek nem szabad a müvészi életre kihatnia. A müvészet — és elsősorban a zene az, hol a lelkek találkozása és egymást megértése legkönnyebben bekövetkezhetik, s boldog leszek, ha a megértés gyönyörü palotájához egy szerény követ lerakhattam.

— **Mannequin-iskola Párisban.** Tudvalevő, hogy első osztályu próbahölgyekben az egész világon nagy a kereslet és nagy a hiány. Ennek a hiánynak a pótlására a legnagyobb francia divatárucégek olymódon törekszenek, hogy iskolát állitottak fel, amelyben a jelentkező és igen szigoru zsüri által kiválogatott hölgyeket elsőrangu mannequinekké képezik ki. Az iskola vezetője az egyik legnagyobb párisi divatárucég agilis vezetője, aki a következő igen érdekes mondatban foglalta össze a jó mannequin tulajdonságait:

— Szép legyen, telt és magas, mosolygósarcu, de mégis maradjon komoly, minden mozdulata legyen graciózus és kellemes meglepetés a szemlélőre, egy hercegnő fenségével a szentek rezignációját és önmegtagadását egyesitse. — Természetesen mindezt, de különösen az önmegtagadást csak az üzletben kivánják meg a hölgyektől.

— **Tizenkét orvost letartóztattak Párisban.** Párisból jelentik: A cocain, morphium és ópiumélvezés elterjedése a rendőrség figyelmét hivta fel és nyomozást inditottak, annak kideritésére, hogy honnan kerülnek ki ezek a mérgek. A nyomozásnak megiepő eredménye volt amennyiben kideritették, hogy Párisban tizenkét orvos van, akik megfelelő honorárium ellenében módot nyujtanak ezeknek a bódító szerekneg megszerzésére. Eddig ezerkétszáz gyanus vevényt fedeztek fel és még hatezer ilyen vevény van az egyes gyógyszertárakban. A rendőrség három nőt tartóztatott le, akik üzletszerüen foglalkoznak ezeknek az eladásával. A gyanusitott tizenkét orvost is őrizetbe vették. A nyomozás erélyesen folyik.

— **Legolcsóbb téliczipők mérték szerint Braun** cipőszalónjában Arad, a főpostával szemben.

— **Aggkori biztositás.** Ha jövőjét jól akarja biztositani, ha gondoskodni óhajt arról, hogy egy bekövetkezhető rokkantság esetén ne legyen könyöradományokra utalva, iratkozzék be a Bánsági és Erdélyi Munkások Rokkantsegélyző és Nyugdijegyletébe, amelynek központja Timisoarán (Str. Emanuel Gojdu 14.) saját házában van, s amely egyesületnek Bánát és Erdély területén 130 fiókja és 10 tagcsoportja működik. Az egyesületnek ezidőszerint 35.000 fizető tagja van, 2500 rokkantat, 400 árvát és számtalan özvegyet segélyez állandóan. 1923. évben tisztán segélyre 1.538.000.— lejt fizetett ki az egyesület, amelynek vagyona meghaladja a 3.000.000.— lejt. A tagsági járulék olyan csekély, hogy azt még a legszükösebb körülmények között élő munkás is megfizetheti, amelynek ellenében rokkantság esetén tekintélyes segélyt kap. Az egyesületben 6 osztály van s igy mindenki abba az osztályba iratkozik be, amely osztálynak megfelelő járulékok fizetésére magát képesnek érzi. A fizetendő járulékok az I. osztályban heti 1.— lei a II—ban 1.50, a III-ban 2.—, a IV-ben 3.—, az V-ben 5.— és a VI-ban 8.— lei, amelyel szemben a 10 év után bekövetkező rokkantság esetén az I-ben 40.— a II-ban 60.— a III-ban 80.— a IV-ben 120.— az V-ben 200.— a VI-ban 320.— lei rokkant segély illeti meg a tagot. A nyugdij-segély az I. osztályban 100.— a II-ban 150.— a III-ban 200.— a IV-ben 300.— az V-ben 500.— és a VI-ban 800.— lei. Beiratkozni lehet a központnál, valamint az összes fiókpénztáraink és tagcsoportjainknál, ahol a közelebbi felvilágositások készséggel megadatnak.

— **D'Annunzió szerzetes lesz.** Rómából jelentik: D'Annunzió, a hányatott életü, kalandos olasz iró életének ujabb fejezetéhez érkezett. A volt hadvezér-kormányzó, Duse Eleonorának, a világhirü tragikának volt szerelme, elhatározta, hogy szakit a világi élettel és kolostorba vonul. Ezzel a tervvel a világháboru befejezése óta foglalkozik a költő és a legközelebb zarándokutra megy Assisi Szent Ferenc sirjához. D'Annunzió különben az év eleje óta visszavonultan élet él. Irodalmi munkásságát teljesen abbahagyta, nem keresi a nyilvánosságot, az egész napot meditációkkal tölti és vallásos iratokat olvas.

Ujra mindenütt kapható

LYSOFORM

a régi békebeli

minőségben.

Nagybani elárusitás:

Intrepindere Romána Lysoform, 14207

ARAD, Str. Gen. Berthelot No. 1.

Santa Maria **Kalaztörténet, gyönyörü tengeri felvételekkel. Karácsony másodnapján szerdán az** **Apolloban**

T. előfizetőinkhez!

A magyar gondolat, a magyar szó törhetetlen harcosa, a négyévtizedes büszke multra visszanéző KÖZLÖNY tiszta homlokkal köszönti a közelgő uj esztendőt. A Trianon és St. Germain következtében uj határok közé ékelődött erdélyi és bánáti magyarság bátorszavu harcos ujságja. A KÖZLÖNY meg nem alkuvó, gerinces lap, azzá teszi törhetetlen magyarsága, minden körülmények között megtartott pártatlansága és komoly tárgyilagossága. A KÖZLÖNY az erdélyi ujságirás büszkesége és a legkiválóbb tollu magyar irók és hirlapirók szólalnak meg naponkint hasábjain, hogy közérdekü problemákat megvitassanak, bántó igazságtalanságokat szóvátegyenek, megvédjék és életroiamásban elesőket és segitséget nyujtsanak a segitségre szorulóknak. A KÖZLÖNY közgazdasági tudósitásai mindenkor eseményszámba mennek, hirszolgálata lelkiismeretes és megbizható, bucuresti, kolozsvári, budapesti, bécsi, párisi és berlini tudósitói az ország és a nagyvilág eseményeiről a legnagyobb pontossággal tudósitanak, nem történhet a világban olyan esemény, amiről a közönség pár órával az esemény megtörténte után a KÖZLÖNY-ből ne értesülne Müvészeti rovata mindennap tele a legaktuálisabb eseményekkel és nincsen olyan müvészi megmozdulás, amiről a KÖZLÖNY ne tudósitana, nincsen olyan szép gondolat, ami a KÖLÖNY hasábjain ne öltene testet. Sportrovatát az egész ország sportszerető közönsége olvassa mohó figyelemmel és a mindennapi élet ezer és ezer megnyilvánulása a jól ismert hasábokról naponta jelentést tesz az olvasónak. Az a hatalmas kulturmunka, amit a KÖZLÖNY négy évtizeden keresztül kifejtett, tette olyan naggyá és kedveltté ezt a lapot és ez ad erőt ahhoz, hogy a jövőben is az ujságiról toll tisztességével, az igazság szent fanatizmusával még nagyobbá, még nivósabbá emelkedjék Erdély és Bánát legigazabb, legmagyarabb és legjobban szerkesztett ujságja: a KÖLÖNY.

Irodalom, müvészet

Beleznay István képkiállitása a Kulturpalotában.

Két évvel azelőtt láttuk utoljára ennek a tehetséges, izzig-vérig müvészembernek a munkáit egy gyüjteményes kiállitás keretében és azóta csak itt-ott dekorativ plakátok, cimlapok és finom rajzok mutatták azt a hatalmas fejlődést, amelyen *Beleznay* István keresztülment. Az elmult két esztendőt csendes visszavonultságban, a komoly tanulásnak szentelte és most, hogy müveivel ismét a közönség elé lép, mindenkit bámulatba ejt tudásával, energiájával, készségével.

Beleznay István grafikus a szó szoros értelmében, egyforma bravurral kezeli a pasztellt, szenet, tust és rézkarcoló tüt. Minden képéből kiütközik az akarás, az elmélyedés, a fölfelé ivelés, minden kiállitott müve szinte demonstrálja a tudásvágyat. Mintegy tizenöt rézkarccal, ugyanennyi pasztellképpel és ötven darab ceruza és szénrajzzal lépett a közönség elé és igazán nehéz a kiállitott munkák közül a legszebbet, legértékesebbeket kiválasztani és méltatni.

Előbb essék szó a rézkarcokról. Ezek szinte bravuros példányai ennek a nehéz képzőmüvészeti ágnak. Merész kompoziciójával, érdekesen sötét tónusával szinte megfogja az embert a *Pá-holyon* cimü szép karc. *Jön a vihar* talán a legértékesebb rézkarc, csupa hangulat, erő és van valami ujszerüség abban, ahogy Beleznay a közelgő égiháborut a hideg rézbe belekarcolja. *Villanyfényben* cimü képe egy finoman szép női fejet ábrázol, amint a villany erősen rátüz, ennél különösen a fényhatás érdekes. *Tabáni részlet* és *Dunapart* levegős, mozgalmas metszetek, *Olvasó nő* pedig metropolisok tárlatán is feltünést keltene.

Pastellek: finoman lágy, elomló vonalak, halkitott, sehol sem kiabáló szinek, bámulatos rajztudás. A *Reggeli toalett* félaktnál azonnal szembetünik a vonalak harmoniája és az a bravur, amellyel a női test minden szépségét és szinének frisseségét papirra veti. *Sárga bluzos nő* is komolyan értékes munka, erős benne a karaktervisszaadás, de mintha az alak kissé merev lenne. *Apacs* egy pompás tanulmányfej és *Női fej* is a szines ceruza biztoskezü kezelőjére vall. *Hargittay Marika portréja* bájosan kedves gyermekfej, mig a *Tél* cimü pasztelltájkép elmosodó markáns vonalai a töprengő müvész egyéniségét tükrözik vissza. Különösen érdekes a *Forradalmi reggel* a maga forradalmiságával, de ugy gondoljuk, hogy ilyen koncepcióju képnél inkább megfogja a nézőt, ha a müvész nagyobb mértékben dolgozza ki a témát.

Meg kell emlékeznünk a rajzokról is, hiszen a rajz tulajdonképpen Beleznay igazi terrénuma. Érdekesen komoly, majd bizarrul furcsa és leheletfinom rajzok jönnek egymásután és itt meg kell állapitani a kritikának, hogy a fiatal müvész tud rajzolni. *Köd, Katedrális* és *Lázár Vilmos-ucca éjjel* három merészen érdekes munka. A müvész „grafitton"-nak nevezi őket, mert egy egészen uj eljárást honositott meg ezeknél. — Ugyanis olajos mézzal finoman bevonja a papirt, miáltal a rajzok sajátos fényt kapnak és a vonalak lágyan eloszlanak. Különben mind a három rajz mozgalmas, ugyneveztt erős munka. *Korzóról* rajz Kernstock Károly-szerü kidolgozásában igazán feltünést kelt és itt Beleznay nagyszerü megfigyelőnek bizonyul. *Alvó fiu* és *Tanulmányfej* artisztikus szénrajzok, mig a *Cigarettázó nő* markáns vonalaival és bizar érdekességével szinte megállitja a nézőt. Van egy rajz, aminek a kiállitó a *Pupos* cimet adja. Ebben annyi a fájdalom és szomoruság, hogy az ember szinte elszomorodik az emberi nyomoruság ilyen megrázó erővel való tolmácsolásán. *Udvari részlet* egy levegős szénrajz és akinek tetszik ennek a közkedvelt témának az ilyen formában való ábrázolása, azok örömüket találják benne. Négy exlibrist is látunk, amiknél nem tudjuk, mit csodáljunk előbb, a nagy fantáziát, vagy a müvészi kidolgozást. Mi hisszük, hogy Beleznay ezzel a kiállitásával szép és jelentős sikert fog aratni.

Külön kell megemlékezni *Ladea* Romuluszról, egy fiatal, eddig még nem szerepelt igazán tehetséges szobrászról. Hét mellszobrát, első kisérleteit mutatja be most és ugy gondoljuk igen rövid idő alatt hatalmasat fog fejlődni. *Beleznayról* készült portréja, *Botis Tivadarról* és *Negura* költőről készült szobrai sokat igérőek. Azt hisszük, sokat találkozunk még vele. A kiállitás két hétig marad nyitva és a komoly müvészetet kedvelők örömüket lelhetik benne. *(k. s.).*

*** A temesvári szinház müsora.** Kedden d. u. 3 órakor: Marinka a táncosnő, 6 órakor: Fekete gyémántok. Este 9 órakor: Cigánygrófnő. Szerdán délután 3 órakor: Tangó királynő. 6 órakor: Taifun. Este 9 órakor: Hazudik a muzsikaszó. Csütörtökön: Az ördög.

*** Az aradi szinház heti müsora.** Kedden délután 3 órakor: Bajadér, operette. D. u. 6 órakor: Trónörökös. Este 9 órakor: Három a tánc. (Bérletszünet.) Szerda d. u. 3 órakor: Hamburgi menyasszony. D. u. 6 órakor: Gyimesi vadvirág. Este 9 órakor: Szépasszony kocsisa. (Bérletszünet.) Csütörtökön: Mignon. Máthé Rózsi vendégfelléptével. (Bérletszünet.) Péntek: Leányvásár. Halász Ica vendégfelléptével. (B.) Szombat délután: Mesedélután. Este: Román előadás.

*** Yus-hi.** (Operettpremiér Aradon.) A szombaton bemutatott Yus-hi cimü három felvonásos operett végérvényesen megbukott. Ilyen gyenge kvalitásu darab betanulásáért kár a fáradságért. A librettója vérszegény, unalmas, Benatzky bécsi komponista igazán értékes és szép zenéjét sokkal komolyabb szinpadi munkához adhatta volna. Az előadás semmiben sem maradt mögötte a vérszegény operettnek. Bartkó Etus, aki cimszerepet, egy szerelmes japán gésát játszott, a nem neki való szerepben nem tudott illuziót kelteni. Szépen énekelt, de nem menthette meg a darabot a bukástól. Tompa Béla, mint bonviván indiszponáltan énekelt. Selmeczy humora nem tudott kacagást kiváltani és Balogh Böske szubrettszerepe sem mondható a müvésznőtől már megszokott brilliáns alakitásnak. Egyedül Gyarmatyné alakitása volt egészséges, aki egy szerelmes agg szüzet játszott meg pompás felfogásban. Sikere még csak Győzőnek volt, akinek humora most is derültséget keltett. Kovács karmester teljesen elmélyedt a finom muzsika szépségibe. A szinházat alig félig megtöltő közönség unatkozott és fázott, mert a szinházat igen gyengén fütik. (k. s.)

*** Körösladányi estéje.** Szombaton és vasárnap este Körösladányi mester produkálta magát az aradi Kulturpalota szinpadán. Mielőtt a mester produkcióival érdemlegesen foglalkoznánk, meg kell állapitanunk, hogy nem a kultura házába valók a hipnotikus és a kóklerséggel határos mutatványok. Körösladányi nem jobb és nem rosszabb, mint azok a hipnotizőrök, akiket az utóbbi időben Aradon jól láttunk. Nem szuggerál, hanem egyszerüen hipnotizálja néhány médiumát. A közönség köréből kikerült médiumait, akikkel különböző humoros cselekedetet műveltetett. Meg kell jegyezni, hogy igen sokáig kisérletezett, amig sikerült néhány alkalmas médiumot találnia. Bizonyos, hogy ért a közönség szórakoztatásához, mert végigkacagták két és fél órás előadását.

*** Földesy Arnold világhirü cellomüvész svédországi hangversenyturáját egy héttel meghosszabbitotta és igy a romániai hangversenyei csak január első napjaiban kezdődnek.**

*** Steinitzer Dezső foto-müterméeben készülnek müvészies fényképek, nagyitások és aquarellek. Állandó fényképkiállitás a kapualatti kirakatokban. Legolcsóbb karácsonyi ajándék! Müterem Bul. Reg. Maria Nr. 20. Nyitva reggel fél 9-től este 7 óráig.**

*** Aradi szinházi hirek.** A szintársulat fokozottabb munkával ünnepli meg az idei karácsonyt. A két ünnepnapon hat előadást tartanak, a legutóbbi idők hat legnépszerübb darabját ismétlik meg. Kedden a Bajadér, Trónörökös és Három a tánc, szerdán Hamburgi menyasszony, Gyimesi vadvirág és Szépasszony kocsisa kerül szinre. Az ünnepi előadások három hat és kilenc órakor kezdődnek s azokat bérletszünetben tartják meg. — Ünnepi operaelőadás lesz csütörtökön a városi szinházban. Az általánosan szeretett Mignon operát tüzte müsorra a szinház igazgatósága vendégekkel. A két nagy női szerepet Máté Rózsi az Aradon ünnepelt operaénekesnő és Baranyai Jolán kiváló koloraturénekesnő éneklik, a férfi főszereplők pedig Bing János, Kertész Vilmos és Huszár Károly. A Mignont csütörtökön bérletszünetben, felemelt helyárakkal játszák. Az operaelőadás folyamán szép táncot mutat be Adler Marcsa. — Ritka operett ért el Aradon oly nagy népszerüséget, mint a Leányvásár, amely egyike a legszebb operetteknek. A közkedvelt operettet most vendéggel eleveniti fel a szintársulat, a nagy női főszerepet Halász Ica játsza, aki ezzel az alakitásával egy csapásra meghóditja az aradi publikumot.

LEGUJABB.

A román követ elhagyta Görögországot.

Athénből táviratozzák: A köztársasági párt felszólitotta Papanastasiut, hogy haladéktalanul alakitson republikánus kormányt, mivel Venizelos nem hajlandó visszatérni.

Athénből táviratozzák: Románia athéni követe vasárnap megjelent *Gonatas* miniszterelnöknél és tudatta, hogy *kormánya visszahivatta*. Gonatas görög miniszterelnök ugy nyilatkozott, hogy a román követ csak rövid ideig lesz távol. A jugoszláv követ továbbra is Athénban marad.

Háztartási kőedény gyári árban kapható SZILÁGYI si COMP. edénygyárában Arad, Piata Stefán Cel-mare 10—11.

KÖZGAZDASÁG.

Közgazdasági életünk karácsonya.

Irta: KABOS ARMIN.

Szuggeráljunk önmagunkba egy kis ünnepi hangulatot és ábrándozzunk a közgazdasági élet egy szebb világáról. Egy olyan világról, amelynek friss levegője van, ahol a gondolat, az eszme szabadon szárnyal és tetté érlelődik. A közgazdasági élet levegője: a pénz, ez a nagyhatalmu csereeszköz, amely korlátlanul uralja a világot és nemcsak egyes embereket hanem egész nemzeteket lesujt vagy fölemel. Az előttünk lejtő zajló események bizonyitják, hogy a világháboru mérhetetlen szenvedéseit is tulszárnyalja a pénzhiányokozta nyomoruság. Itt van Németország szomoru példája, ahol Franciaország szigoru parancsára sem tudnak elegendő pénzt elővarázsolni és emiatt stagnál, züllik minden, anyagi és erkölcsi erők aláhanyatlanak s a tömegnyomor, az éhség sorvasztja egy nagy multu s hatalmas kulturnemzetnek életgyökerét. Pénzzel, hatalmas sok pénzzel megvásárolhatnák nyugalmunkat és boldogságunkat, de a világ bankárjai közönyösen, ridegen számitó mérlegeléssel szemlélik a nagy német nemzet halálravergődését.

Ugy érezzük valahogyan, hogy Európa sorsa szoros összefüggésben van Németország sorsával. Európa nemzeteinek közgazdasági érdekei egybekapcsolódnak és miként a szerves organizmusban minden egyes szervnek, izom vagy idegnek megvan a maga rendeltetése, ugy vannak egymásra utalva nemcsak Európa, hanem az egész világnak összes népei.

Érthető, hogy Románia is megérzi és megszenvedi az európai örületnek — minden fejlődést, minden alkotást megbénitó és meggátló hatását. A francia—német élet-halál harc legfőbb okozója nálunk is az életsorvasztó drágaságnak. Ha egy hatvan milliós nemzet nem termelhet, ha bármilyen nyomoruságos élet mellett is mások termelésének fogyasztására van rákényszeritve — ez drágaságot okoz, ez a drágaság fokozását jelenti egész Európában, de különösen nálunk Nagyromániába.

Mi rávagyunk utalva Németország ipartermékére, amely iparcikkek ár és minőség tekintetében mindenkor jobbak és olcsóbbak voltak, mint bármely más európai állam hasonló termékei.

Egyszóval, a mi gyönge vásárlóerejü valutánkkal bőségesen importálni vagyunk kénytelenek és a gyönge erejü pénzből csak nagyon kevés van birtokunkban.

Sem az ipart sem a kereskedelmet nem tudjuk eléggé táplálni pénzzel, s kulturalkotásokra, épitkezésekre, humanis és hygénikus intézmények létesitésére már absolute nem jut semmi. A pénzhiány miatt vergődünk, egyik napról a másikra tengődünk s minden ambició nélkül, lethargikusan éljük le életünket.

Végeredményében ugy véljük, hogy az államnak nem lehet érdeke tétlenül lerázni a teljes összeomlást. Valaminek történnie kell, vagy külföldi kölcsön, vagy inflácció utján ki kell fizetni első sorban a belföldi állami adósságokat, ami ha megtörténik egymaga is enyhülést fog előidézni a pénzkrizisben.

Bárhogyan is, bárhonnan is elegendő és olcsó pénzzel kell ellátni Nagyrománia közgazdaságát — ez lenne a kormány legszebb, legértékesebb karácsonyi ajándéka — az állam összes polgárainak.

Arad villanyellátását biztositották.

(Aradon a legolcsóbb a villany. — Százhatvan vagon tartalék szene van az aradi villanygyárnak.)

Több izben hangzottak el panaszok, különösen tavaly az áramszolgáltatás ellen. A panaszok főképpen azt tették kifogás tárgyává, hogy az aradi villamostelep egységárai magasak. A panaszoknak ez a része is teljesen indokolatlan, mert semmi tulzás sincs abban, hogy Romániában a kizárólag szénnel dolgozó üzemek közül Aradon a legolcsóbb a villany. — Természetes, hogy a fogyasztott villamos áram árának összegében a régi békeévekhez viszonyitottan van eltérés, de ez az arány minden közszükségleti cikk árának emelkedési arányánál jóval kedvezőbb. Minden közszükségleti cikk ára százszorosára és még ennel is magasabb összegre emelkedett, mig a villany ára még 20-szorosára sem. Egy hektowattóra egységára ma 1 lej és 20 bani, mig a régi béke esztendőben 7 és 8 fillér volt. A régi béke években egy métermázsa szén ára 2 korona 50 fillér volt ma 140 lej. Pontosan a hatvanszorosa a régi árának. Köztudomásu hogy a villamos áram előállitásának egyik legfőbb kelléke a szén! Eltekintve attól, hogy a szén ára mérhetetlenül megdrágult, a beszerzése is igen nagy nehézségekbe ütközik. Az Aradi Villamossági Részvénytársaság vezetősége sok utánjárással és nagy anyagi áldozatok árán 160 vagon szenet tartalékolt, ugy hogy most Arad villamos árammal való ellátása biztositottnak tekinthető. Hogy ez mit jelent, azt éppen a mult évi tapasztalatok alapján tudja a közönség értékelni, amikor is a villamos telep február első felében szénhiány miatt nem volt képes az áramszolgáltatás folytonosságát biztositani. A villamos áram aradi olcsóságára jellemző, hogy például a szomszédságunkban levő Nagyváradon 1 lej 25 banitól 1 lej 40 bani-ig fizetnek egy-egy hektowattórárért, Csernovitzban pedig 1 lej 20 bani 2 lej 80 bani-ig számitják a hektowattórák egységárát. Az aradi villanygyár vezetősége minden intézkedést megtett, hogy a város világitása és ipari üzemei tökéletesen el legyenek látva villamos árammal, melyet mindig a lehető legolcsóbb áron bocsájt a fogyasztóközönség rendelkezésére.

= **Pénzvilág - Rumänische Finanzwelt** a bel- és külföldi kereskedelmi és ipari élet szaklapja. Szerkesztőség Oradea-mare, Strada Jókai Mór 17.

= A **„Nationala“ általános biztositó társaság** aradi főügynökségét saját rezsibe vévén át, vezérügynökséggé alakitotta. Vezérügynök Szücs Pál terménynagykereskedő, mig a vezetéssel a bucuresti igazgatóság Prokopp Endrét bizta meg. A „Nationala“ egyike Románia legnagyobb és legrégibb biztositó intézetének, amennyiben alaptőkéje 10 millió, tartaléktőkéi a 70 millió leit meghaladják. Az intézet 42 éves fennállása óta 284 millió károsszeget fizetett ki, mi bizonyitéka az intézet megbizhatóságának. A vezérügynökség irodahelyisége Str Muresului (Maros-u.) No 3. alatt van.

Hogy áll a lej?

1923. dec. 24-én 100 lejért adtak:

Nálunk:

2.85 svájci frankot,
9.52 francia frankot,
9.500 külföldi magyar koronát,
16.000 tényleges magyar koronát,
16.500 belföldi magyar koronát,
36.000 osztrák koronát.

Zürichben 2.95 frankot
Párisban 10.05 frankot
Budapesten 11.200—12.500 K-t

Valutapiac.

Aradi valutaárak. (December 24.) Francia frank 10.60, svájci frank 35, dollár 197, dinár 2.20, szokol 5.60, lira 8.80, angol font 8.80, magyar korona 0.0065, osztrák korona 0.0028. — *Kifizetések:* Budapest külföldi 95, belföldi 165, Bécs 360, Prága 5.75, Zürich 34.20 Milano 860, London 860, Páris 10.15, Newyork 196, Belgrád 2.30

Temesvári valutaárak. (Dec 24.) Newyork 196, dollár 197, London 855, angol font 850, Páris 10, francia frank 10.50, Milano 8.52, lira 8.40, Belgrád 228—217—215, Prága 5.73, szokol 5.60, Zürich 34.20, svájci frank 34.50, Budapest külföldi 93, belföldi 163, magyar korona 160, Bécs 363, osztrák korona 350.

Bucuresti tőzsdezárlat. (Dec. 24.) *Kifizetések:* Páris 995, London 885, Newyork 196, Milano 850 Zürich 34.30, Bécs 0.0028 Prága 5.72, Budapest 0.0110. *Valuták:* Napoleon 750, léva 1.32, török lira 10.7, angol font 855, francia frank 10.60, svájci frank 34.50, lira 8.90, drachma 3.60, dinár 2.15, dollár 197, lengyel márka 0.00050, osztrák korona 0.0028, magyar korona 0.0065, szokol 5.50.

Zürichi nyitás. (December 24.) Amsterdam 217.25, Newyork 573.75, London 249150, Páris 28.92.50, Milano 24.75, Prága 16.75 Budapest 0.03.01.50, Belgrád 6.47.50, Bucuresti 295, Bécs 0.008080.

Budapesti Devizaközpont jegyzései. (December 24.) Napoleon 68800, Belgrád 241—255, *Bucuresti 112—125,* London 92700—97100, angol font 93000—97400, Milano 920—975, lira 930—985, Pásis 10.80—11.46, francia frank 10.95—11.61, Prága 625—669, Varsó 0.30—0.40, Bécs 0.30.10—32.30—0.40, Newyork 21.400—22.500.

Budapesti értéktőzsdezárlat. (December 24.) Magyar Hitel 576 ezer, Osztrák Hitel 170.000, Salgó 616.000, Rima 110.000, Ganz Danubius 4,825.000, Kőszén 2,480.000, Szlavonia 77.000, Kereskedelmi Bank 1.245.000, Schlick 97.000, Cukor 2,975.000, Olasz Bank 30.000, Angol Magyar Bank 92.600, Leszámitoló 99.000, Csáky 26.500.

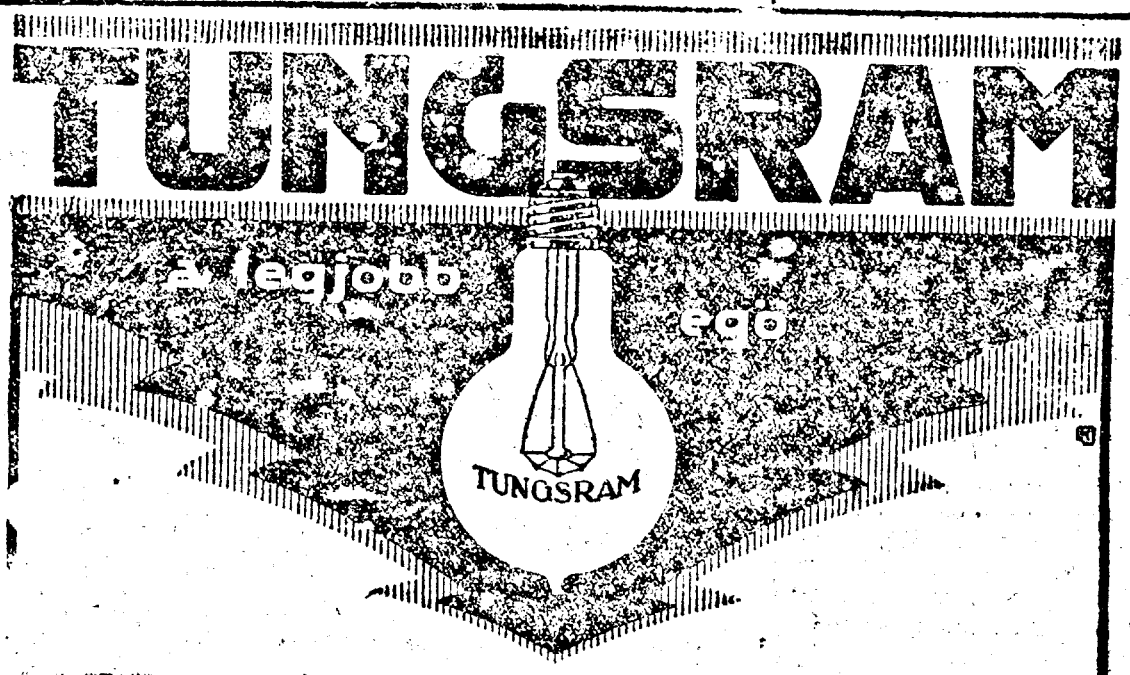

13758

Mikor az álarc leesik... Szenzációs kalandorfim. BRUNNÓ KASTNER a főszerepben. Karácsony másodnapján szerdán az **Urániában.**

Nagy maradék-vásár Vándornál, Arad, Strada Metianu (Ferray-ucca), 1000 mtr. különféle maradék, u. m. csikos és sima alj és ruha-szövetek, barchetek, flanelek, kartonok, zefirek, vásznak, stb. Mélyen a napi áron alul beszerezhetők, mig a készlet tart

Mulatságok

— Szilveszter este a Fehér Keresztben az ATE. rendezésében. A rendezőség ezuton kéri fel t. tagjait, hogy akik ezideig netalán nem kapták volna meg meghivójukat és arra igényt tartanak, sziveskedjenek a meghivóra való igényüket Bauer Gyula urnak bejelenteni.

— Az AMTE. müsoros szilveszteri táncestélye a városliget összes termeiben.

— Meteor-bál február 9-én.

— „Az Aradi Hajós-Egylet január hó 19-én tartja jelmez-estélyét."

Aradi mozihirek.

* **Karácsony az Apollóban.** Karácsony első napján, kedden mutatja be az Apolló azt a hallatlanul mulatságos burleszk-bohózatot, Harrison és Barrison cimmel. A pompás bohózat főszerepeit Rátkay Márton, Gyárfás Dezső és Somogyi Nusi játszák. — Karácsony másodnapján, szerdán s azt követőleg csütörtökön és pénteken nagykoncepciójú kalandordráma kerül szinre az Apollóban: Santa Mária, vagy egy kalózhajó története cimmel. Az ünnepi előadások az Apollóban mindkét napon délután 3 órakor kezdődnek.

* **Az Uránia karácsonyi előadásai** során kedden, az első ünnepen még Dr. Gaudeamus ajtó- és ablaknélküli háza cimü fantasztikusan érdekes filmet játsza, az a tény, hogy a titokzatos miliőben játszó dráma főszerepét Matiyasovszky Ilona és Götz Károly játszák, nagyban emelik értékét. — Szerdán, karácsony másodnapján Le az álarccal cimmel igen érdekes bünügyi regény kerül bemutatóra, a főszerepben Kasiner Bruno, az Ezüstsirály főhőse. Az izgalmas bünügyi dráma szerdán, csütörtökön és pénteken látható az Urániában.

— Csak „Maharadsa" védjegyvel ellátott Indiai teakeveréket kérjünk, iz, zamat és szint ad, minősége elsőrendü. Már 1, 2, 3, 4, 5 leijes csomagolásban kapható, mindenütt kérje. Főraktár: „Coloniale tápszermüvek Arad." (Kizárólag a „Maharadsa" védjeggyel ellátott csomagolt füszerekért vállalunk felelősséget.)

Mindenkinek saját érdeke, mielőtt **Házat,** birtokot, szőlőt, vendéglőt, kávéházat, füszerüzletet, vagy bármily célra megfelelő üzletet, műhelyt, gyáralapitásra alkalmas helyiséget, továbbá butort, zongorát **eladni, vagy venni** akar bizalommal felkeresi a régi jóhirnevü

Wallinger Irodát

Str. Unirei 13. (Fábián Gábor-utca) ahol minden vétel kényszer nélkül **dijtalan felvilágositás nyerhető.** Eladó ingatlanok előjegyzése állandóan elfogadtatik.

Uj tolósulyos és fizedes mérlegek készitését.

Hidmérlegek, valamint az összes mérlegeket és sulyok javitását felelősség mellett vállalom. Villamos berendezések javitását és ujjonani szerelését pontosan eszközlöm.

Adalbert Tóth

ARAD, Bul. Reg. Ferdinand 45. 7459

A Hamburg-Amerika-Linie

közös szolgálatában az

United-American-Linien Inc.-al.

Vezérképviselősége:

LAZAR H LAZAROVITZ,

dijmentes felvilágositással szolgál:

Északamerikai Egyesült Államok, Dél-Amerika, Cuba, Mexico és Brasiliába utazóknak az aradi fiók.

Str. Eminescu (Deák F.-ucca) Fehérkereszt épület. 7453

Női harisnya legolcsóbb 23.— Női harisnya legfinom. L 145.— Férfi és gyermek harisnya 15.— L. **Bogyó A.** Női fekete sely. harisnya 150.— Női, férfi és gyerm. kesztyü 24.— Arad, Str. Eminescu 13. Gombok, cérnák, szabó-kellékek

14 napig tart még SOMLÓ Testvéreknél.

az

„Au Bon Goût"

ierakatának 14351

igen olcsó elárusitása

Tekintse meg a kirakatot.

Tremonia Tinta

Az összes létező tenták gyöngye

Gyártja: Westdeutsche Sprengstoffwerke A. G. Dortmund (Westfália)

Kapható: Minden jobb papirkereskedésben.

257

Alkalmi olcsó vétel!

Str. Ioan Russu Sirianu (Aulich Lajos-u.) 7f. és Str. Blanduslei (Közép-u.) 9. számu házak együttesen, **sürgösen, olcsón eladók.** Árajánlattal kérem a kizárólagos megbizotthoz fordulni: **HAÁSZ irodájához Arad, Str. Românului 5.** (Zrinyi-u.)

Kifutó fiu

jó fizetéssel felvétetik. Cim a kiadóhivatalban.

Kelengye vásznakat legolcsóbban csak

STRASSER

divatáruházában vásárolhat.

Arad, szemben a lutheranus templommal. 7401

STIASZNY Arad kaptafagyár

Gyártja a legjobb mintáju kaptafákat.

Több éremmel kitüntetve 14207 **Alapitva 1889-ben.**

Saját divatujdonságai.

Legmodernebb gépekkel felszerelve.

Pyram

NEMES ANYAGOKBÓL KÉSZÜLT LEGJOBB CIPŐTISZTITÓSZER

13766

Női kabát, pongyola, binz, ing, kötő, kelme és vásznak legolcsóbb bevásárlási forrása: **Lissem Sándor** divatszalon, Arad, Piata A. Ianou (Szabadság-tér) 2. Karácsonyig mélyen leszállitott árak. Alkalmazottaknak 10% engedmény.

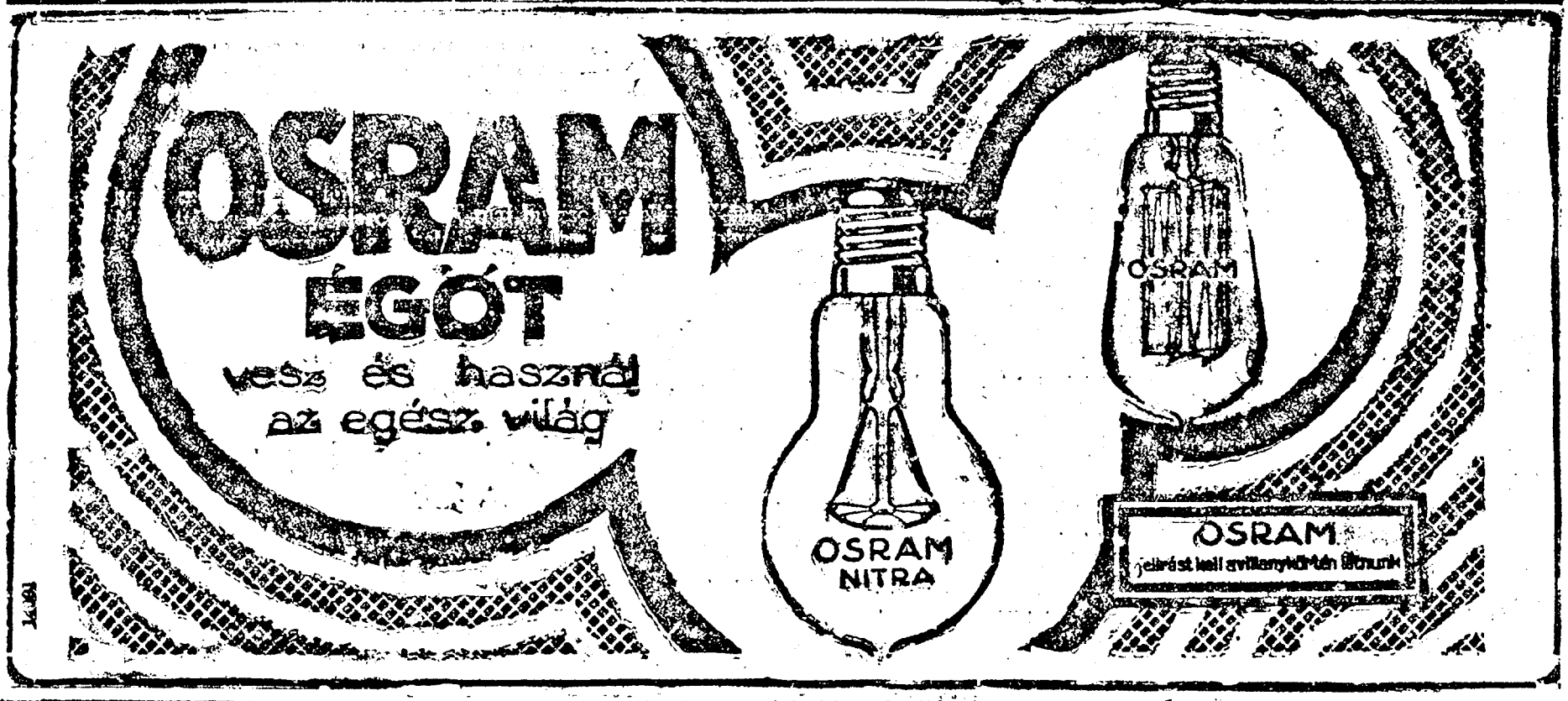

Két aradi urigyermek Robinson-kalandja a Maros egy lakatlan szigetén.

(Öt napi nomád élet. — Szüleitől megszökött kisfiu és kisleány. — A revolveres Robinson rálőtt a csendőrökre.)

A napilapok hirrovatában szerénykednek néha a legérdekesebb szenzációk. Milyen érdekes, romantikus históriát irhatnánk arról, hogy például Dézsa Juliánna miért türitette ki a marólugtól habzó kejhet. Vagy, micsoda érdekes tragikomédia rejtőzhet az a hir mögött, hogy Kocsis Pétert közcsenháborításért letartóztatták, mert az ablakon kidobta a feleségét. A házastársak kibékültek ugyan, de az eljárás megindult. Az ilyen apró tragédiák mélyére bepillantani, isteni élvezet lenet, ugy a riporternek, mint az ujságolvasónak. De az ilyesmire csak nagy ünnepek előtt van hely és idő. Itt az alkalom. Közeledik a karácsony, a lapunk terjedelme megengedi, hogy egy ötletszerüleg kiragadott hirecske mögött meghuzódó nem mindennapi szenzációt a közönséggel megismertessünk. A hirecske igy szólt:

> **Eltünt gyermekek.** F. G. aradi állami hivatalnok ma jelentést tett a rendőrségen, hogy 14 éves Gyula nevü fia és 12 éves Jolán leánya a Str. Metianu (Forray) uccai lakásáról eltüntek. A kétségbeesett apának sejtelme sincsen, hogy gyermekei hová lettek. A rendőrség a titokzatos ügyben meginditotta a nyomozást.

Az a hir néhány héttel ezelőtt látott napvilágot. Vajjon mi történt azóta? megkerültek-e a kétségbesett apa gyermekei? Ha igen, hol voltak? Ha nem, mi történhetett velük? Leánykereskedők, cigányok, rossz társaság... Borzalom még gondolni is rájuk. Ilyen gondolatok kavarogtak agyamban amikor elindultam F. G. állami hivatalnokhoz a Forray-uccába. Piros, pozsgás képü 14 évesnek látszó fiu fogadott. Ez biztosan a Gyula lesz, gondoltam boldog meg nyugvással.

— Papa hivatalban van — mondotta merészen a szemem közé nézve — tessék délután jönni.

Beszélgetni kezdtem a fiuval és megtudtam, hogy tényleg ő a Gyula. Megemliteltem az eltünésről szóló hirt és kértem, hogy beszélje el a történetét. A fiu előbb nem akart beszélni, de amikor megigértem, hogy nem irom ki az ujságba a nevét, behivta hugát a tizenkét esztendős Jolánt, egy rövid haju, bájos szőke leánykát és együtt és egyszerre mondották el kalandos történetüket, amelyből az alábbiakat sikerült megtudnom:

Gyula és Jolán „utnak indulnak."

F. Gyula a középiskola negyedik osztályát végzi. Komoly gyermek, aki az iskolában szerzett tanulmányokon kivül sok gondot fordit tudományos müvek olvasására. Kisujjában vannak Mav. Károly, Verne Gyula és Jókai Mór összes müvei. De legnagyobb és legmélyrehatóbb nyomot hagyott lelkében Robinson Crusoe története. Nem egyszer olvasta el ezt a könyvet. Már majdnem kivülről tudta minden fejezetét és a kis Jolánkának gyakran tartott előadást erről a bátor emberről, aki önmaga tartotta fenn magát egy elhagyott szigeten, kitéve a legnagyobb életveszedelmeknek. Gyula, habár jó tanuló volt, nem szerette az iskola egyhangusságát és dacára a kalandok ra vágyó lelkének játszótársaival nagyon ritkán lehetett látni, mert azok a vágyott kalandok, amelyek buksi fejében motoszkáltak, kis társaiban nem találtak megértésre. November végén történt, hogy egy estén a két gyermek egyedül maradt otthonaza. Gyula beszélt nagy terveiről, világkörüli utazásairól, amelyeket a szőke Jolánka csodálattal és tágranyitott szemekkel hallgatott.

— Megmutatnám, — mondotta Gyula, hogy én is tudok ugy élni, mint Robinson. Csak az a baj, hogy nincs pénzem ahhoz, hogy a tengerre menjek, itt pedig nincs elhagyott sziget és nincsenek vademberek.

— Keritsünk pénzt, — felelte Jolánka — és utazzunk el. Majd csak találunk egy elhagyott szigetet.

A terv nagyon tetszett és elhatározták, hogy másnap reggel, ha törik, ha szakad, pénzt keritenek és megszöknek. Az éléskamarában egy sonkát és kétszáz tojást magukhoz vettek és másnap reggel kimentek a piacra, eladták a kétszáz tojást és a szerzett pénzen elindultak, hogy kalandos tervüket végrehajtsák. Hosszu gyaloglás után Zádorlak községbe kerültek és az éjszakát a Marosparton egy erdőségben töltötték. Amikor megvirradt, egy szigetet pillantottak meg. Örömujjongva kiáltottak fel.

— Ott van Robinson szigete!

Robinson szigetén.

Végigjárták a Maros partját és a közelben egy csónakot találtak. Nagy nehezen átjutottak a szigetre és ott megkezdték Robinson Crusoe életét. Gyula elindulása előtt kellőleg felszerelte magát olyan dolgokkal melyek egy kalandos élet folytatásához szükségesek. Papájának éjjeli szekrényéből kivett egy hatlövetű forgópisztolyt megfelelő töltényekkel, 2 skatulya gyufát és az élelmiszerkamarából egy fél kenyeret. Ezeken kivül még náluk volt a sonka is és abban a biztos reményben kezdték meg életüket a szigetlakók, hogy a náluk levő élelmiszerek addig fognak tartani amig majd pótlásra sikerül nekik szert tenni.

Öt nappalt, öt éjszakát töltött Gyula és Jolánka az elhagyott szigeten, a harmadik nap már elfogyott a kenyér és a sonka hogy-hogynem elveszett. Gyula meg volt győződve, hogy indiánusok garázdálkodnak körülöttük és ezért ha a szél megzörrentette a galyakat, sietett revolverét elsütni. De aztán jött az éhség. Annyi kenyerük volt még, hogy a harmadik nap reggelén némileg csillapithatták éhségüket. Jött a dél, a megszokott ebédidő, egy falat étel nem állott rendelkezésükre.

Gyula vadászni megy.

Gyula elhatározta, hogy vadászni megy. Körüljárta a szigetet és a parton óriási örömére egy nagy dézsát talált, amelyben halak uszkáltak. Odahivta Jolánt és tudtára adta, hogy az isten megsegitette őket, itt van a hal, sak ki kell halászni. Nem volt hálójuk, nem volt horguk, végre Jolánnak az az ötlete támadt, hogy kötényét rákötöi egy faágra és azzal próbálják a dézsából kihalászni a halat. A halászat fényesen sikerült. Öt szépen kifejlődött potykát szedtek ki a dézsából. De most mit csinálja-nak. Az igaz, hogy Gyula két doboz gyufát hozott magával, de azok annyira átnedvesedtek, hogy nem lehetett meggyujtani. Pedig Jolán már az egyik potykát felbontotta, nyársra huzta és várta a rőzse meggyujtását. Eszébe jutott Gyulának, hogy mit tett ilyenkor Robinzon. Elővett két darab fát és kezdte azokat egymáshoz dörzsölni. Dörzsölte vagy két óra hosszat, de a fák nem akartak meggyulladni, azután átadta Jolánnak, aki tovább folytatta a fák dörzsölését hasonló eredménnyel. Az éhség mardosta őket és szerencsájükre estefelé hosszas próbálkozás után a két doboz gyufából egy szálat sikerült meggyujtani. Vigan lobogott a rőzse lángja, kellemes illatokat terjesztett a perzselődő potyka és estére készen lett a jóizü vacsora. Nem ették meg az egészet, másnapra is kellett gondolni.

Elfogták a szökevényeket.

Eközben Zádorlakon a következők történtek. A zádorlaki halászok eredményes halászat után a halak egy részét egy dézsába rakták, átvitték a szigetre, letették a partra, arra gondolva, hogy a többi mennyiség eladása után ismét és gyorsan jussanak friss élő halhoz. A halászok eladták a halmennyiséget, átmentek a szigetre és megdöbbenve látták, hogy a legszebb öt potykájuk hiányzik. Itt lopás történt, gondolták. Valami konkurrens orvhalász akar ilyet módon halhoz jutni és az esetről jelentést tettek a zádorlaki csendőrségnek. A csendőrök teljes apparátussal indították meg a nyomozást és másnap délután sikerült elfogni az orvhalászokat Gyula és Jolánka szemelyében. Gyula, mikor a közeledő csendőröket meglátta, indiánoknak nézte őket és hihetetlen bátorsággal elébük sietett és ráluksütötte revolverét. A golyó szerencsére nem talált. A csendőrök kihallgatták a két gyermeket, akik elmondották, hogy ők csak Robinsont játszottak és hogy Aradról szöktek meg a Metianu (Forray) uccából. Egy csendőr kiséretében Aradra hozták Gyulát és Jolánt és a boldog apa szeretettel és megbocsájtva szorította keblére az elveszettnek hitt gyermekeit. (n. g.)

Női és leányka felöltö szükségletének beszerzése előtt keresse fel okvetlenül **Juliu PLESZ Gyula** céget, Arad, Str. Col. Pirici 3. (Vörösmarty-u.), a szinház háteó bejáratával szemben, ahol az összes raktáron levő készletek mélyen leszállitott árban lesznek kiárusitva.

Olcsó és szép karácsonyi ajándéktárgyakat, u. m. étkező fekete kávés és üvegszervizeket, aranyórákat, disztárgyakat, kézimunkákat, szinházi látcsöveket, antik salon fehérnemüt, utazó bundát bibor béléssel, perzsa szőnyeget szerezhet be Str. Consistorului 12. (Batthyány-u 23, I. em

Apró hirdetések.

Házasság.

INTELLIGENS 35 éves özvegy urinő házasság céljából szeretne megismerkedni jobb állásu uriemberrel, vagy földbirtokossal. Csak teljes cimü levelek vétetnek figyelembe. Levelet „50.000" jeligével az Aradi Közlöny kiadóhivatala továbbit. 7372

INTELLIGENS iparos 70—80.000 lei ingó és ingatlan vagyonnal feleségül venne 40—50 éves, független, gyermektelen hajadont, vagy özvegyet, ugyanennyi hozománnyal. Teljes cimü ajánlatokat „Iparos 50" jeligére Wallinger hirdetője Arad továbbit. 14178

Alkalmazás.

MOZDONYVEZETŐI állást keres azonnali belépésre jó bizonyitványnyal biró egyén. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7350

GÉPÉSZI ÁLLÁST keres, fürész, cementgyár, malom, vagy más vállalathoz azonnali belépésre. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7351

KEZIMUNKÁZÓ nők, azsur, toledó és magas hímzéshez külső és belső munkára felvétetnek Löw és Bakácsnál Arad, Str. Bratianu (Weltzer-ucca.) 14177

MED. UNIV. fogorvos, intelligens nőt keres kiképzésre. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7442

EIN Praktikantin, und ein Praktikant deutsch sprechend, sich vorzustellen Schenker & Co. Arad, Csanader Palais. 7443

A „NATIONALA" általános biztositó társaság aradi vezérügynöksége üzletszerzőket és vidéki képviselőket keres. 14202

FIATALEMBER, 4 éves terménypraxissal, állást keres. Megkereséseket „Agilis" jeligére az Aradi Közlöny kiadóhivatalába kéretnek. 7371

FŐZNI tudó mindenes, gyermektelen családhoz azonnal is felvétetik. Arad, Strada Zinelor 6. (Kis-ucca 5b) sz. 7469

PERZSASZŐNYEG csomőző leányok felvétetnek. Cim Németh, Szenes, Schvartz cégnél Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-ucca) 4. 7461

INTELLIGENS HÁZIKISASSZONY, vagy házvezetőné, ki már ily állásban volt, 2 tagu családhoz felvétetik. Jelentkezés délelőtt 11—12, délután 4—5-ig. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7465

NŐTLEN, volt uradalmi tiszt, erdészéti és gazdasági képzettséggel, 15 évi gyakorlattal, mielőbbi belépésre állást keres. Cim Perko, Sebis, Jud. Arad. 13740

ÜGYES, megbizható képviselő és eladási ügynököket „Singer" varrógépek részletfizetés mellett i eladására felvesz Bourne & Co. Arad, Bulev. Regele Ferdinand No. 9. 14178

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlkozik megbizható komoly nő, aki a háztartás összes ágaiban jártas. Cim Wallinger-irodában Arad. 14178

FEHÉRNEMŰ varrónő házakhoz ajánlkozik, Arad, Strada Ghica Vodă 2. (Vadászkürt-ucca 7.) szám. 7476

IRODISTANŐ gyakorlattal, német nyelv tudással alkalmazást nyer Kovács Soma Társánál Arad. 7476

Lakás.

IDŐSEBB hölgy 1. alcovehez szobát keres fürdőszoba s konyha használattal. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7467

Vétel és eladás.

EZÜST és disztárgyakat, szőnyegeket, antik dolgokat, háztartási cikkeket, fehérnemüeket, butorokat, bizományba veszek. Arad, Strada Consistorului 12. (Batthyány-ucca 23.) I. em. jobb. 1000

BŐRKALAP 160 lei, Pan-bársony és filc kalap olcsón Poschnál, Arad. 7421

VÁROSI BUNDA középtermetre sealnutria bélés és sealskin galléral olcsó áron kapható. Megtekinthető Schäffer és Christea uri szabó cégnél. 7423

KEVESET használt dynamógép eladó. Cim Mozgószinház Sebis (Borossebes.) 7412

EGY HÁZ uj hálószobabutorral együtt azonnal eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7481

FARKASBŐR utazóbunda eladó. Megtekinthető Joanovits szücsnél Arad. 7480

ZSIRSERTÉSEK (fiatal mangolica) egyenként is eladók. Arad, Strada Eminescu 5. (Deák Ferenc-ucca.) 7359

FAJTISZTA, legelsőrendű mangolica sertéskanokat ajánl köztenyésztésre Hámory gazdaság Arad, Str. Eminescu 5. 7359

KIHUZHATÓ ebédlőasztal eladó. Arad, Bulev. Regele Ferdinand 22. földszint. 7450

MOTORFŰRÉSZ, complett ELADÓ. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 1447

ELADÓ prima 7,1 száraz tölgy szőlőkaró. Ghioroci (Gyoroki) Fateleр. 7456

MENYASSZONYI fátyolok, koszoruk és ruhadiszek nagy választékban Ungárnénál Arad, Szinház-épület. 7473

NŐI ingek, kombinék, batiszt, klott mosókötények, gyermekruhák, flanell és klottalsók, pongyolák karácsonyra, gyári áron lesznek eladva Stern Testvéreknél Arad, Strada Metianu (Forray-ucca) 2. 14178

ELADÓ 300 különböző nagyságu teknő, 80 hólapát, 200 használt zsák, ajtók, ablakok, fenyőgerendák. Arad, Str. Moise Nicoara (Petőfi-ucca) 6. 7472

ELEGÁNS mahagoni üzlet berendezés tükrökkel eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7470

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kinai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyüjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Arad, Bulev. Regina Maria 20, (Fischer Eliz-palota.) 11895

MÉNESI hegyi borok kicsinyben Arad, Strada Tudor Vladimirescu 9. (Dobó-ucca.) 7194

ANTIK BUTOROK, modern és régi festmények, perzsaszőnyegek, műtárgyak, antik üveg és porcellán tárgyak állandó vétele és eladása. Vidéki meghivásra kiutazunk. Ajánlatok a tárgyak és árak megjelölésével Szépművészeti Szalon Arad Ortutay-palota cimre küldendők. 13573

EREDETI világos norvég csukamájolai Marke AArsaether, görvélykóros, tüdőbajos, fejetlen, sápadt, angolkóros, gyenge gyermekeknek és felnőtteknek. Dr. Földes gyógyszertár Arad. 14133

KÉZIMUNKÁHOZ legszebb előrajzolások Erneszt kézimunka üzletében Aradon, szinház mögött készithetők. 6929

MAI beszerzési áron alól vehet vásznat, schiffont, szövetet Poschnál Arad. 7420

EGY valódi hosszu perzsakabát eladó. Megtekinthető Arad. Strada General Bertnelot (Atzél Péter-ucca) 3. szám, I-ső emelet. 4737

Ingatlan.

HÁZTELKEK Aradon Calea Aurel Vlaicu (Neuman Samu-uton) vágány mentén eladók. Kovács Soma Társa Arad. 7475

ARAD, STR. MIRON COSTIN vasut mellett 7. szám alatti ház eladó. Érdeklődni ugyanott. 7479

UJ PARCELLÁZÁS. Államvasuti fűtőház mellett Aradváros belterületén nyilik három, villanyvilágitással ellátott uj ucca. Ujonnan parcellázott házhelyek eladók. Értekezni lehet délután 2—4-ig Arad, Str. Vasilie Pagubă 45. (Báthory-ucca) Soltz. 7411

FIGYELEM! Bérházak, magánházak, 3—6 szobás elfoglalható lakásokkal, eladásra állandóan előjegyezve Haász irodájában Arad, Str. Romanului 5. (Zrinyi-u.) 13548

ARADHATÁR közelében 16 hold föld rajta levő épülettel eladó. Cim Polónyi János, Arad-táj. 7386

HÁZHELY telkek szőlővel, gyümölcsössel Ségában, főutvonalon 26.000 lejért eladók. Megbizott „Argus" Arad, Strada Eminescu 1. 13424

Üzletek.

FŐTÉR közelében egy jóforgalmu cipészmühely berendezéssel eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7403

CURTICI községben régebben nagy vendéglőnek használt helyiségek üzleti, esetleg vendéglői célokra kiadók. Bővebbet: Hámory gazdaság, Arad, Str. Eminescu 5. szám. 7143

VASUTÁLLOMÁS mellett jóforgalmu füszerüzlet lakással együtt sürgősen eladó. Bővebbet Perényiné Arad, Calea Aurel Vlaicu (Hindenburg-ut) 27. I. 7415

Mezőgazdák Kereskedelmi R.-T., Arad
(Gazdasági Egyesület.)

Nemesitett vetőmag, mák, az összes gazdasági, konyhakerti és virágmagvak fajtiszta elite minőségben.

14311

Magas caloriláju lupényi kőszenet, kokszot, szilériai szalonszenet és **speciális mosott kovács-szenet,** valamint belföldi **közép caloriáju szeneket** azonnal szállit üzemek és szénnagykereskedők részére:

FERROCARBON
Szénkereskedelmi Társaság,
TIMIŞOARA
„Agrár" palota.
Telefon 9. 67
Szilériai és belföldi bányák kizárólagos képviselői.
Fiók: Cluj, Calea Regele Ferdinand 70.
Expeditura: Petroseni és Kattowitz.

SZÁLLODA vendéglővel, kávéházzal, 18 szobával, modern berendezéssel, dunamenti városban legelső üzlet, visszavonulás miatt házzal együtt eladó, vagy bérbe adó. Megbizott Argus-iroda Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-ucca) 1. 13424

Ellátás.

ELSŐRENDŰ HÁZIKOSZT kapható urházban, Calea Bihorului 2—4—6. (Nagyváradi-ut 10.) I. emelet, 30. olcsó áron. Naponta délben 3 tál étel. Leves, vastag étel hussal, vagy pecsenye és tészta Egy ebéd 20 lei. 500

NÉGY uriember intelligens háznál kosztot kaphat. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 7474

Különféle.

GYÖRFFY TESTVÉREK műbutor asztalos műhelye Timisoara (Temesvár) Gyár város, Rékási-ut 2. 96

TÁRS KERESTETIK 3 járatu gőzmalomhoz 40.000 lejel, havi 15.000 lej biztos jövedelemmel. Gépész előnyben. Megbizott „Argus"-iroda Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-ucca) 1. 13424

AJUROZÁST, damborirozást, gombáthuzást, plisié és gouvellirozást vállalunk. Stern Testvérek Arad, Str. Metianu (Forray-ucca) 2. 14178

BÉRBE adnám zongorámat. Tabakovits Emil épitész Arad. 14178

Boldog lesz, ha nálunk vesz! Házat, üzletet, ingatlant, lakásberendezést, zongorát, szőnyeget stb., kedvező feltételek mellett
„VICTORIA" IRODA,
Arad, Piata Avram Iancu 16. 7451

FIGYELEM!

Arad város központján emeletes ház, 4 modern, parkettás, fürdőszobás lakással, előnyös árban eladó. Megbizott: HAÁSZ ALBERT irodája Arad, Str. Romanului 5. (Zrinyi-u.) 13549

TEMESVÁRI BANK ÉS KERESKEDELMI R.-T.

ALAPITTATOTT: 1906. ALAPITTATOTT: 1906.

KÉPVISELET: Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A. Bucuresti.
SAJAT TOKE ÉS TARTALÉKOK: 53.000.000 Lej.

KÖZPONT: Belváros, Szent György-tér, Bánáti Ház.

Fiókok Temesváron:

Gyárvárosi Fiók: Strada Dacilor.
Belvárosi Fiók: Piata Libertatii 3a)
Józsefvárosi Fiók: Bulev. Berthelot 11.
ORSOVÁN: Orsovai Fiók.

Mindennemü bankmüveletek legelőnyösebb keresztülvitele a bel- és külföldön.

A bank érdekkörébe tartozó pénzintézetek és iparvállalatok:

Jelzáloghitelbank Részvénytársaság Timişoara,
Földbérleti és Parcellázó Bank R.-T. Timişoara,
Közgazdasági bank R.-T. Timişoara
Dettai Takarékpénztár, Detta,
Kereskedelmi Bank R.-T. Lugoj,
Első Karánsebesi Takarékpénztár, Karánsebes,
Perjámos-Hanlikfalvai Népbank R.-T Perjámos,
Nagykomlósi Népbank R.-T. Nagykomlós,
Első Temesvári Szeszégető és Finomító R.-T. Timişoara,
Erdélyi Szeszégető R.-T. Târgu-Mureş
Mezőgazdasági Ipar R.-T Timişoara
Friedmann Manó és Társai R.-T. Timişoara,
Kimmel I. & Co. R.-T. Timişoara,
Löwinger Testvérek Ecetszeszgyár R.-T. Timişoara,
Temesvári Sörfőzde R.-T. Timişoara
Szent-György Sörfőzde R.-T. Lipova,
Mendel Sörfőzde és Kereskedelmi R.-T. Turda,
„Kandia" R.-T. Cukorka, Csokoládé és Conzervmüvek, Timişoara,
Temesvári Bega-Gőzmalom R.-T. Timişoara,
Lamoth Sándor Gőzmalom és Gépgyár R.-T. Deta,
Temesvári Telekbank és Épitő R.-T. Timişoara,
„Hercules" Gőztéglagyár R.-T. Deta
Első Detai Gőztéglagyár R.-T. Deta,
Egyesült Olaj- és Szappanmüvek R.-T. Timişoara,
„Gea-Krayer" Egyesült Nagydrogueria és Gyógyipari R.-T. Timişoara,
Mechanikai Hordógyár és Famegmunkáló R.-T. Timişoara,
Renner Testvérek & Co. Bőrgyár R.-T. Cluj,
„Dura" Elektrotechnikai és Müszaki Vállalat, Timişoara,
Sámuel Dobos R.-T. Timişoara,
„Léda" Vegyi Cikkek Gyára, Timişoara,
Herz Armin Fiai Román Szalámi gyár Timişoara,
Kissling R. Romás Csillár és Bronzárugyár, Timişoara,
„Selfactor" Gyapjufonalgyár Timişoara,
Balkán Export-Import R.-T. Timişoara,
Reşiţai Kereskedelmi R.-T. Reşiţa,
„Industria" Kereskedelmi és Ipari R.-T. Timişoara,
„Helikon" Bánáti Nyomda R.-T. Timişoara,
„Adriatica" Biztositótársaság, Timişoara. 272

Birou de ziare KELET hirlapiroda és könyvkereskedés

TELEFON: 132. **ARAD.** TELEFON: 132.

Hirlap-osztály:

Az összes bel- és külföldi napilapok, hetilapok és folyóiratok terjesztése. Előfizetések felvétele az összes bel- és külföldi lapokra.

Könyv-osztály:

A bel- és külföldi irodalom válaszlékos raktára.

A román, német, magyar, francia és angol irodalom reprezentánsainak uj müveit állandóan meghozhatjuk. Divatlapok óriási választékban. Specialitások, mint: kesztyü-, szőrme-, cipő-divatlapokat promptra szállitjuk. Bármelyik tudományos, vagy szakmai lap, vagy folyóirat általunk megrendelhető.

Utlevél-osztály:

Utlevelek vizumozása. Naponta futár indités Cluj, Bucureşti és Timişoarara.

CFR. vasuti bérletjegyeknek azonnali kieszközlése.

Dijtalan felvilágositás külföldi vasuti menetrend és tarifa felől.

Hirdetési-osztály:

Rador Publicitate S. A. Bucuresti, aradi telepe.

Hirdetések felvétele az összes aradi, bel- és külföldi lapokra a lapok eredeti tarifái szerint a legkedvezőbb feltételek mellett.

Az Adeverul, Dimineaţa, Argus, Brassói Lapok, Ellenzék, Ujság, Uj Kelet, Patria, Temesvarer Volksblatt, Banater Tageblatt, Nadejdea kizárólagos joggal felruházott hirdetés felvételi helye.

A CFR. összes állomásaira reklámplakátok felvétele.

Elvállalunk az összes városokra plakátkiragasztásra megbizást.

Ötletes reklámajánlatok és minden reklámra vonatkozó felvilágositásokkal dijtalanul szolgálunk.

Forditó-iroda:

Forditások románról-magyarra, vagy magyarról-románra. 14204

Arad gazdasági élete.

Egy határváros kereskedelme és ipara.

Hatalmas léptekkel fejlődő nagy kereskedelmi és ipari város képét mutatjuk be alább az olvasónak. Arad a multban is tekintélyes gócpontja volt az anyagi gazdasági életének, de fejlődése akkor öltött igazi nagy méreteket, amikor határvárossá lett. Pénzintézetei, gyárai, ipari és kereskedelmi házai fővárosi arányokat értek el.

A **Közlöny** karácsonyi száma szétviszi az ország és a külföld távoli vidékeire és száz meg százezer ujságolvasó előtt ismerteti a következőkben Arad mai gazdasági életének képét.

Erdélyi Hitelbank részvénytársaság, Arad. — Banca de Credit din Transsylvania. — Ezelőtt Aradi Első Takarékpénztár. — Prima Cassa de Pastrare din Arad. — Arader Erste Sparkassa.

Alapittatott: 1840-ben. Távirati cime: Primus Arad. Fiók: Brasov. Üzletágai: a banküzlet minden ága. Érdekkörébe tartozó vállalatok: Arad-hegyaljai első borértékesitő rt., Ménes-magyarádi cognacgyár rt., Aradi első oxigén és ipari gáz rt. Alapitása: résztvett a Hungária pamutgyár rt. alapitásában. Alaptőke: Lej 20.000,000.— (40,000 darab Lej 500.— névértékü részvény.)

(1840-ben mint szövetkezett létezett, 1845-ben 400 db. 50 forintos részvény kibocsájtása által frt. 20,000.— alaptőkével részvénytársasággá alakult át. 1867-ben a 20,000.— frt-os részvénytőkének 120,000 frt-ra leendő felemelése lett elhatározva, a nyereség egy részének a részvénytőkéhez való évenkinti csatolása által, miáltal 1872-ben az alaptőke a 120,000.— frt-t elérte. 1893-ban 400 db. uj 300.— frt-os részvénnyel 480 000.— kor-ra, a részvények száma pedig 800 db-ra emelkedett. 1904-ben 400 db. uj részvénnyel 720.000.— kor-ra, 1905-ben 600 db. uj részvénnyel 1.080,000.— kor-ra, 1907-ben 700 db. uj 600 kor-ás részvénnyel 1.500,000.— kor-ra emelkedett. 1910-ben a részvények névértéke 600 kor-ról 1,000.— kor-ra emeltetett s a külön tartalék alap terhére 900 db. 1,000.— kor-ás uj részvény bocsáttatott ki 2100.— koronás árfolyamon, miáltal az alaptőke 3.400,000.—kor-ra emelkedett. 1911 márciusában 3,400 db. uj 1,000.— kor ás részvénnyel 1,200.— kor-ás árfolyamon az alaptőke 6.800,000.— kor ára, 1912. januárban 3,400 db. uj részvény 1,800.— kor. árfolyam melletti kibossájtásával 10.200,000.— kor-ra, 1916-ban 1,800 db. 1,000.— kor-ás uj részvénnyel 12.000,000.— kor-ára emelkedett. 1919-ben részvényeit Lej értékben Lej 500.— cimletekre megváltoztatva alaptőkéje Lej 6.000,000.— lett, 1922-ben pedig alaptőkéjét 28,000 db. uj részvény kibocsátásával Lej 20.000,000.—ra emelte. Cégének megváltoztatását az 1922. évi december 23-án tartott közgyülésén mondotta ki.) Vezérigazgató: Fejér Gábor. Igazgatósági tagok: Adler Andor, dr. Bogdán Virgil, Löwenbach Alfred, Fejér Gabor, Todeschi Viktor, Zima Tibor. Felügyelőbizottság: Braun Mór elnök, Jacques Achsenfeld, Beck Róbert, Bódy Bódog, Habereger György, Maresch Gyula, Popovici Virgil. Jogtanácsos: Dr. Kell József. Aligazgatók: Gaál József, Kiszely Gyula, Porzsolt Jenő, Steiner József. Cégvezetők: Fülöp Béla, Guld Emil, Herold Gyula, Laczay Gyula, Szmirnay Károly, Wortmann Sándor. Brassói fiók főnöke: Goldsmann Miksa.

Aradmegyei Takarékpénztár. — Cassa de Pastrare a Judetului, Arad.

Alapittatott: 1870. évben. Alap- és tartaléktőkéi: Tizenhárom és fél millió lej. Foglalkozik a bank és takarékpénztári üzlet minden ágával. Vesz és elad bármily külföldi valutát és devizát. Az igazgatóság tagjai: báró Neuman Adolf (elnök.) Fodor Gyula vezérigazgató, dr. Beles Jenő, Jellinek József, Leopold Zsigmond, Mairovitz Márton, Takácsy Miklós, Wadowsky Gusztáv. — Az intézet a jövő év nyarán, jelenlegi ideiglenes helyiségeiből, a tulajdonát képező Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 14—15. sz. bérpaloták udvarán most épülő modern székházába költözik át.

Victoria Institut de Credit si Economii S. A. — Victoria Takarék és Hitelintézet R. T. Arad.

Fiókok: Chisineu, Siria, Borosineu és Radna. Alapittatott 1887 évben. Alaptőkéi és tartalékalapjai: 20 millió Lej. Betétállománya: 80 millió Lej. Igazgatósági tagok: Roman R. Giorogariu, dr. A. Demian, A. Secula, dr. N. Ciscian, T. Vatian, dr. S. Ispravnic, dr. S. C. Popp, Pr. Givulescu, dr. C. Ardelean. Vezérigazgató: G. Adam. Aligazgatók: G. Popoviciu, V. Antonescu. Titkár: M. Popoviciu. Foglalkozik a bankszakma minden ágával. Elfogad betéteket a legelőnyösebb feltételek mellett. Eszközöl külföldi átutalásokat a legcoulánsabb módozatok mellett. Telefon: 177. Deviza osztály száma: 763.

Arad-Csanádi gazdasági takarékpénztár rtsg. Cassa agricola de pastrare Arad-Cianadana s. a.

Arad és Csanád vármegye földbirtokosai által az 1889. évben Aradon 200.000 forint részvénytőkével alapitott takarékpénztár, melynek főcélja a gazdaközönség és a polgárság betéteinek szolid keretek közti elhelyezése és hiteligényeiknek kielégitése volt. E célok hathatósabb elérhetése végett már az első évben Makón fiókintézetet létesitett s ugyanakkor szükségessé vált az alaptőkének 500.000 forintra való felemelése is, amelyet 1894-ben annak 1,000.000 forintra emelése követett. Ezután a fiókhálózat kiegészitése következett s előbb Magyar-Pécskán, majd a torontál megyei Nagyszentmiklóson létesitett fiókintézetet. A következő évek nagy gazdasági lendületébe igy most már teljes mértékben kapcsolódott be az intézet, a közönség pedig — ismerve az igazgatóság által mindenkor követett szolid elveket s a kihelyezések bonitását és mobilitását — betétjének tömeges elhelyezésével mutatta ki rendithetetlen bizalmát. A világháboru s az azt követő válságos idők sem változtatták közismert szolid elvein és ennek tudható be az, hogy ma körülbelül 5 millió Lej saját tőkével rendelkezik az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár, betétei pedig ez összeg négyszeresére emelkedhet, ugy, hogy abban a helyzetben van, hogy a kereskedő és iparos-világ hiteligényeit is a legelőnyösebben kielégitheti.

Cassa de Pastrare Civila din Arad. S. A. — Aradi Polgári Takarékpénztár R. T. — Arader Bürgerliche Sparcasse A. G.

Fiókintézetek: Almáskamarás, Aradszentmárton, Elek, Othalom, Gottlob, Lippa, Ujarad, Ujszentanna, Perjámos. Alaptőke és tartalékok 18.500.000. Foglalkozik az összes bank- és takarékpénztári üzletekkel. Deviza-átutalásokra és valuták adásvételére autorizált intézet. Telefon: 61. Devizaosztály telefonja: 627.

Banca Marmorosch, Blank si Co. S. A. Sucursala, Arad

Aradváros egyik legnagyobb és legelőkelőbb pénzintézete Str. Alexandri (Salacz-ucca.) Alaptőke és tartalékok: 305.000.000 lej. Bank és devizaosztály telefonszámai 201., 241. és 555. Foglalkozik a bankszakma minden ágával. Afiliatioi: „Avântul" Soc. Anon. Comercială şi Industrială pe Act. Arad. Societatea Anonimă Continentală pentru Exportul de Cereale, Arad. Fiókvezető igazgató: László Dezső. Igazgató: Haralamb Henrik. Cégvezetők: Brenner Zs., Grosz J., Örfi Rudolf. Osztályfőnökök: Herscovici D., Szende Arthur.

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank aradi fiókja:

Arad, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér.) Foglalkozik a bankszakma minden ágával. Telefon 500—607.

Aradi Ipar- és Népbank Banca Industriala si Populara din Arad.

Alapittatott 1869. évben. Részvénytőke és tartalékalapok Lei 14.000.000. Telefon 57. és 100. Elfogad betéteket legjobb kamatoztatással. Hitelmüveletek pontos lebonyolitása. — Pénzváltóüzlete vesz és elad külföldi pénznemeket napi árfolyamon.

Az Aradi Általános Takarékpénztár rt.,

tizenkét év óta áll fenn. Az intézet részvénytőkéjét az idei közgyülésen elhatározott tőkeemeléssel kilenc millió lejre emelte fel, ugyanekkor nyilt tartalékai mintegy három millióra emelkedtek. Az intézet főkép a kereskedőknek nyujtott rövid lejáratu hitelek folyósitásával foglalkozik. Az intézet a deviza és valuta kereskedelemre jogositva van és ezen osztálya élénk forgalmat bonyolit le. Az intézettel érdekközösségben van az *Aradi Kereskedők Takarék és Hitelszövetkezete*, a mely a kisebb tőkék gyüjtésével foglalkozik, s a melynek forgalmas pénzváltó üzlete van.

Aradi Központi Takarékpénztár R. T. Arad.

Részvénytőke: 3,000.000 Lej.

Igazgatóság: kisiolsvai Szabó Zoltán elnök, dr. Borsos Béla, Deutsch Károly vezérigazgató, Lőcs Rezső, Neumann Hermann, Szántay Lajos, Verbos Nándor. Felügyelő-bizottság: Tabakovits Emil elnök, Boros Iván, Dömötör Bertalan, Holländer Miksa.

Egyesült Bank Részvénytársaság. — Banca Asociata Societate, Anonima. — Vereinigte Bank Actiengesellschaft.

Alaptőke: Kétmillió lej. Főintézet: Aradon. Fiókintézetek: Cermein, Buteniban, Ineu, Gurahonton és Sebisben vannak. Telefon Aradon: 520—535. Foglalkozik a bankszakma összes ágazatával. Áruosztálya is van. Betéteket a legelőnyösebb feltételek mellett fogad el. Iparvállalati alapitásai: a Borossebesi és Brádi gőztégla és cserépgyár r.-t. A „Pruna" gyümölcsfeldolgozó és értékesitő r.-t. Igazgatóság: Dr. Éles Géza elnök, Földes Soma

alelnök, Bodea Gyula, dr. Dénes Jakab, Deutsch Márk, dr. Gróza János, dr. Grünfeld Ede, dr. Ikrich Arnold, Karton Aladár vezérigazgató, Mera Terentius, Oanea Aurel, Pollatsek Miksa, dr. Pascutiu Sylvius, Révész Károly, Suciu Traian, Suhajda Lajos, Weisz berger Lipót és Weiszberger Mór.

Neuman testvérek gőzmalom szesz és élesztőgyár ipari R.-T.

A kontinens legnagyobb hasonló ipartelepe. Igazgatóság: Igazg. elnök: Báró Neuman Dániel, alelnök: Báró Neuman Adolf, tagok: Báró Neuman Alfréd és báró Neuman Károly. Felügyelő-bizottság: Felügyelő bizottsági elnök: Zima Tibor. Felügyelő-bizottsági tagok: Dr. Rosenberg Miksa, Ing. Trimbitioni és Tenner József.

„ASTRA"

Prima Fabrica Romana de Vagoane si Motoare S. A. Sürgönycim: Vagonastra, Arad. — Vagonosztály: Mindennemü személy-, teher- és luxusvagonok, tartánykocsik, ipari, erdei és mezőgazdasági jármüvek és ezekhez tartozó mindennemü alkatrészek. Vasszerkezetek, szegecselt oszlopok és tartók, gőzkazánok, minden nagyságu szesz, viz, kőolaj és benzintartányok, kovácsolt gépalkatrészek, kendertörőgépek. — Motorosztály: Autobuszok, Teherautók, Extenterprések, Alkatrészek minden-Excentprések, Alkatrészek minden féle rendszerü személy- és teherkocsikhoz és benzinmotorokhoz.

Industria Textila Aradana Societate Anonima S. A. — Aradi Textilipar R. T.

Fonoda, szövőde, fehérítő, festőde, kartonnyomó. Távirati cim: Textil Arad. Telefon: 120., 758., 759. Románia legnagyobb textilgyára. Az igazgatóság tagjainak névsora: Elnök: báró Neuman Károly, Arad. Tagok: Ioan Boamba, Bucuresti, Edwin Czeczowiczka, Wien, Wilhelm Dinerman, Bucuresti, Fuchs Ignác, Arad, Kintzig János, Arad, Báró Neuman Alfréd, Arad, Ernst Pollack, Wien, Richard Soepkez, Bucuresti, Tömöry Jenő, Arad, Tolisz Rezső, Temesvár. Vezérigazgató: Loránt Emánuel. Ügyvezető igazgató: Herman Gyula. A felügyelőbizottság tagjainak névsora: Arsenovici Gyula, Hehs Béla, Arad, László Dezső Arad, Nasta Victor Arad, Weisz Bódog Arad.

Aradi Kötő és Kötőszövőgyár r. t. Arad.

Alaptőke: 15,000.000. — Gyárt: mindennemü kötött és kötszövött-árut, berlini kendőt, harisnyanemüeket és wattelint. Vigyázzunk a „Fita" védjegyre!

Lomnai Erdőipar Részvénytársaság

Központ: Arad, Bulev. Regele Ferdinand 4. Gőzfürészek: „Galocás, Satu-Mare, Homorod." Termel: Mindennemü kemény és puhafa szelvényárut, talpfát, váltótalpfát, távirdaoszlopot, tüzifát és mindennemü egyéb erdei terméket.

Hazai Fatermelő Részvénytársaság

Gőzfürészek: Arad, Gyertyósmás, Mármarossziget Jugoszláv érdekeltség: Domovinska Proizvodnja Drva D. D. Zagreb, Rackova-u. 8. Magyar érdekeltség: Hazai fatermelő R.-T. Budapest, IV., Hold u. 21. Kemény és puha gömbfa, fürészelt áru, tölgydonga, bányafa, szőlőkaró, talpfa, távirópózna és tüzifatermelés. Központ: Arad. — Telefónszám 6.

V. Missir Fii & Comp. Részvény Társaság.

96 éve áll fenn Ó-Romániában. A textilszakmában Románia legnagyobb részvénytársasága, mely 36 fiókkal rendelkezik. A cég minden városnak legolcsóbb bevásárlási forrása, ami annak tudható be, hogy csak direct a külföldi legnagyobb gyárakból szerzi be szükségletét vaggontételekben. Ez a hatalmas beszerzési előny teszi versenyképtelenné konkurrenseit. Az aradi fióküzletet Glaucz Sándor és Allaci Péter igazgatók vezetik.

Weisz Mór és Fiai

cukorka, likőr, pálinka, rum és ecetgyár, Arad. Alapitotta Weisz Mór 1878-ban. Az állandóan fejlődő gyárat az elhunyt tulajdonosától fiai: Weisz Márkus és Sándor örökölték. A kezükben a gyártelep még nagyobb virágzásnak indult, ugy, hogy havonta 40 wagon cukorkát gyártott. Jelenleg a gyár a harmadik generáció kezében van, Weisz Károly és Weisz Lajos tulajdonát képezi. Ugy cukorka, mint pálinka, likőr, rum és ecet gyártmányai kiváló minőségüek és országos hirüek.

Bing Ede cég

Arad, Bornagykereskedés. Szilva és törkölyégetők. Rum és liquer-gyár. Telefonszám 2. Alapittatott 1860-ban.

J. Grallert és fia, ékszerüzlete Arad,

Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér.) 1868-ban alapittatott. Mindennemü óra és ékszer áru kapható, legolcsóbb bevásárlási forrás. Régi arany, ezüst tárgyak legelőnyösebb eladási helye. Mindennemü, szakmába vágó javitást jutányosan vállal.

Domán Sándor

Arad, Bul. Reg. Ferdinand (József főhg. ut) 1—3. egyike azon régi cégeknek, amely szolidsága, előzékenysége, áruinak kiválósága és méltányos árai folytán jó hirnévre tett szert. Szőnyeg és paplangyártmányai nagyon keresettek. E két cikkben Románia legnagyobb gyáraként szerepel.

Deutsch Testvérek, Arad,

Bul. Regina Maria (Andrássy-tér.) Központi divatáruház, egyike azon kitünő cégeknek, hol a vásárló közönség elsőrendü, direkt importált női és férfi gyapjukelméket és egyéb divatárukat méltányosan beszerezhet. Az áruház a legjobb cégektől és csakis első kézből vásárol.

H. Rosenblüh & Comp.

Arad Piata Avram Iancu (Szabadság-tér), Arad egyik legrégibb üzlete, 1840-ben alapult. Női és fehérnemü divatüzlete. A legfinomabb férfi, női szövetkülönlegességeket, szőnyegeket és butorkelméket tart. Továbbá legizlésesebb csipkefüggönyöket árusit.

Szántó si Komlós,

férfiruha divat üzlete, Arad (Szinházépület, Bonus-palotával szemben.) 1891-ben alapult, Szántó Mór és Társa, névvel. Kitünő minőségü férfidivatruháit, mühelyeiben készíti s innen szállitja az aradi, satu-marei (szatmári) és cluji (kolozsvári üzleteibe. A nagyforgalmu konfektió üzletet az egyik cégtulajdonos Komlós József, vezeti, akinek agilitását és nagy szakismertetét az aradi közönség jól ismeri.

Vándor Bertalan

Arad, Str. Metianu (Forray-ucca) divatáru üzlete 1914-ben alapult. Leglátogatottabb divatáru kereskedések egyike. Női és férfi szövetek lerakata hatalmas választékkal. Téli duble flanelek, zetirek, barchettek, kartonok, kanavászok, vászon divatkretonok, textil, harisnya és kötöttáruk

Apponyi Testvérek, Arad,

Bul. Reg. Ferdinand. (József főherceg-ut) nagyforgalmu cipőüzlete, legkiválóbb gyártmányu cipőket árusitja. Az Echo és K. G. cipők eladója. Fehérnemüket minden nagyságban és minőségben tart raktáron és készit mérték után. Közismert külföldi márkáju kalapok, ezen kivül mindennemü divatcikkek, gallérok, kézelők, nyakkendők stb. kaphatók.

Nagy Géza

fényképészeti müterme Arad, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér.) Az aradi uri közönség találkozó helye. Fényképészeti szalónja 1902-ben alapult. Képei izléses és müvészi kivitelben készülnek. Speciálitásai: gyermek portraik, aquarell festmények, pastellek és brohm olajlenyomatok. Nagy Géza elismert kiváló szaktudása garantálja, hogy a megrendelt munka a legfinyásabb igényeket is kielégiti.

„Adriai Biztositó Társulat" „Societatii Adriatice de Asigurare"

Alaptőke: 20.000 Lira. Tartaléktőke: 202,332.265 Lira. Foglalkozik a biztositások minden ágával.

Dacia Romania

az ország legrégibb és legnagyobb biztositó intézete. Alapittatott: 1871-ben. Foglalkozik az összes biztositási ágazatokkal. Alaptőke és biztositékok: 153 millió 122 ezer 368 lej.

Lloydul Roman — Általános Biztositó r. t.

Foglalkozik a biztositás összes ágazataival kartelen kivüli feltételek mellett. Temesvár (Jenő herceg-ucca, saját ház) Arad (uj Neuman-palota.)

Holland America Line S. A. R.

aradi fiókja, Bulevardul Regele Ferdinand No. 1. (Szemben a városházával.) Egyetlen Romániában is megalapitott és törvényszékileg bejegyzett hajózási részvénytársaság. Rotterdam-Newyork Rotterdam-Canada, Rotterdam-Cuba-Mexico. Központ: Bucuresti, Calea Grivitei 193. Vezérigazgató: M. Spiegler. Fiókok: Timisoara, Oradea-Mare, Sighetul-Marmatei, Cernauti.

„Fonciera" Általános Biztositó R. T.

aradi vezérképviselete Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) „Fonciera" Societate Anonima de Asigurare Generală. A legrégibb biztositó intézet. Előnyös dijtételek.

„Intercontinentale"

szállitmányozási és közlekedési r. t. Ezelőtt: Hoffmann S. & W. Áradon, Bulv. Regele Ferdinand No. 21. [József főherceg-ut] Telefon szám: 854. Nemzetközi szállitási vállalat. Gyüjtő-forgalom: Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Németországgal és viszont. Saját fuvarlevél-felülvizsgáló iroda. Szakszerü vámkezelés. — Minden nagyobb bel- és külföldi városban és fontosabb gócpontoknál saját fiókok, melyek által a szállitások pontos és gyors lebonyolitását biztositjuk. — Szállitást és elvámolást illető ügyekről szakszerü felvilágositással dijtalanul szolgálunk.

Schenker & Co. Arad.

Csanádi-palota. Telefon 514—667. Nemzetközi szállitási, elvámolási és beraktározási vállalat. Fiókok a világ minden nagyobb városában.

Hamburg-Amerika Linie.

Vezérképviselő Románia részére Lazar H. Lazarovitz. Fiókok: Arad, Temesvár. Utazási iroda. Hajójegyek az összes tengeri kikötőkbe.

Rubinstein Mór

nemzetközi szállitmányozási vállalat. Alapitva: 1891. Központ: Arad, Str. Bratianu 2. (Weitzer-ucca.) Fiók: Curtici. Foglalkozási ág: vámolás, tranzitálás, városközi fuvarozás teherautóval, helyi fuvarozás. Butorszállitás saját zárt modern butorkocsikkal, Beraktározás.

Seidner Bernát és Fia

fatermelés és mészgyár. Központi iroda: Arad. Telepek: Savarsin, Vata de jos, Barzava. Tüzifa, épületfa és minden keményfa anyag.

Kornis Testvérek

Arad, Bulev. Reg. Maria 5— Általános tak. pénztár épületében— Telefon: 501 és 623. Export — Import cég. Állandóan raktáron tart: Prima tordai portland cementet, prima tordai stukatur és alabástrom gypset, prima sortirozott darabos carbidot; sörös, boros és gyógyszerész dugót. Vásárol, elad tüzifát.

Parfumeria Baeder's S. A. Arad.

Alapitottatott 1923 február hó 1-én. Alaptőke: négy millió lej. Gyárt illatszereket és egyéb kozmetikai cikkeket. (A toilette szappan gyártását 1924 év elején kezdi meg a gyárvállalat.) A vállalatot a budapesti Baeder Illatszergyár r. t. közreműködése és irányitása mellett dr. Rácz Sándor és Hanzu Nestor aradi droguista vezetik. Az igazgatóság tagjai: Baeder Hermann és Steinfeld Sándor Budapest, dr. Beles Jenő, dr. Baross Lajos, dr. Marsieu Justin, dr. Rácz Sándor, Hanzu Nestor dr. Papp Tódor, Rácz Emil, dr. Iutai Cornel, dr. Miclea Sever, dr. Kardoss Géza. Mairovitz Márton Arad

Damcsó Károly lakatos és villanyszerelő. — Elvállal minden szakba vágó munkát és javitást **Timisoara**, Józsefváros, Str. General Fock, (Bem-ucca) 24. szám. 264

Cipőket olcsón vásárolhat Apponyi Testvéreknél.

és dr. Kovács Aladár gyógyszerész Timisoara. Felügyelő bizottság tagjai: Zima Tibor, Margineantiu Titus, Hermann Gyula Arad, és Kemény Elemér Budapest. A vállalat gyártmányait jelenleg Erdély, Bánát, Bukovina, részben a régi királyság és Besszarábia területein helyezi el.

„Alpha" vegyészeti gyár rt. Cluj.

Alapittatott 1920. évben. Gyár: Aradon Str. Vacarestii (Marosiái) 5—6. szám és Str. Grigorie Alex. (Beresényi-ucca) 32. szám alatt van és üzemeiben a következő cikkeket gyártja: I. osztály: mosószappanok, káliszappan, tovotta, pipere és gyógyszappanok a legfinomabb minőségig. II. osztály: firniszek, kátránypapir, carbolineum, naphtalin, tiszta benzol, antracen valamint az összes kátránydesztillációhoz tartozó terményeket. Telefon: Arad. 777.

Steinitzer Dezső,

művészi foto-szalonja, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 16. Etajul II. egész Románia területén a legnagyobb müterem. Foglalkozik gyermekfelvételekkel, speciális nőportraikkal, szépia, fotogravur és aquarelleket készit a saját müintézetében a legjutányosabban, a legmüvészieseb kivitelben. A müintézete 12 helyiségből áll. laboratoriumok, nagyiótermek és öltözők. Steinitzer Dezső szakavatottsága városszerte elismert.

M. Klein Jun. Aradon,

a legrégibb cég és mégis mindig uj! A modern haladás bélyegét viselik a szolidan olcsó árak! Papiráruk, irószerek, üzleti könyvek fénymásoló papirok. Hegedük és hangszerkellékek raktára. Zeneművek. Irodalmi és tudományos könyvtermékek.

Bodnár József

irógépvállalat Arad.

Állandóan raktáron tart különböző amerikai és német gyártmányu irógépeket és mindenféle üzemkellékeket legolcsóbb napi árakon. Javit és átszerel bármilyen irodagépet villamos erőre berendezett, szakszerü vezetés alatt levő műhelyében. Gyors- és gépirási tanfolyam román-, magyar- német nyelven. Kivánatra árajánlattal készséggel szolgál. A legrégibb iró gépvállalat helyiségei Aradon, a főpostával szemben vannak.

„Argus" szenzációja.

Aki az „Argus" által bármilyen ingatlant vesz vagy elad, annak élete biztositva van, mert az Argus minden üzletfelének egy 10 ezer lejig élethossziglan kifizetett baleset biztositást ad. — Ugyanesak aki az Argus őrzővállalattal üzletét vagy házát 3 évi megbizással őrzésre leköti 20 ezer lejes balesetbiztositási kötvényt kap. „Argus" ügynökség és vagyonőrző vállalat Arad, Strada Eminescu [Deák F.-u.] 1.

Hacker Testvérek,

Arad, Str. Muresului (Maros-utca) 1. szám. Telefon 956. Vizmentes ponyvák, kendertömlők, kenderhevederek, zsák, zsineg, kötéláruk. A cég agilis tulajdonosai rövid idő alatt ismertté tették nevüket a piacon.

Oláh Sándor és Társa,

könyv- és papirkereskedése Arad, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér.) 1907-ben alapult Weisz Leó névvel s a mai céggé 1917-ben alakult. Raktáron tartja a legujabban megjelenő magyar, német, román és francia irodalmi termékeket, ezenkivül nionnan megjelent hangjegyeket. Egyedárusitója az olasz, angol és francia napi- és hetilapoknak, ezenkivül a Schaubeck-féle nagy bélyegalbumok kizárólagos raktára.

Wild Ferenc

cukrászdája. Bul. Reg. Ferdinand (József főherceg-ut.) Az üzletet Wild Ferenc alapitotta 1897-ben. Cukrászdájában a legfinomabb saját készitményü sütemények, bonbonok kaphatók. Ezenkivül a legjobb minőségü liqueröket tartja. Széleskörben elismert készitményeiből nagy mennyiségben szállit vidékre.

Assael Jakab és Fia

gépgyár, vas- és fémöntőde Arad, Calea Radnei (Radnai-ut) 35. Alapitotta Assael Jakab 1882-ben. Fia, Assael Károly 1897-ben vette át a vállalatot és csakhamar nagy gyá fejlesztette. A vállalat a háboru előtt csupán javitásokkal foglalkozott, a háboru alatt azonban áttért a gépalkatrészek gyártására is. Az állandóan fejlődő vállalat ma már 38 modern szerkezetü nyersolajjal fűthető géppel és számos munkással dolgozik. Tömegesen gyárt precizions mérőcsőközöket, vizszint-mérőket, tolómércéket és mindenféle gépalkatrészeket.

Kerpel Izsó

könyvkereskedése és kölcsönkönyvtára Arad, Bulev. Regina Maria (Andrásy-tér.) Egyike a legrégibb könyvkereskedő cégeknek. Állandó raktár képes könyvek, ifjusági iratok, diszmüvek, kifestő könyvek, művészi olajfestmények, rézmetszetek, disz levélpapirokban, stb.-ben.

Hotel Central (Központi szálloda) Arad.

Arad város legmodernebb kétemeletes szállodája 70 kényelmesen berendezett szobával. Elegáns lakosztályok, szalonok és duplaszobák elsőrendü kiszolgálással. A szálloda a város szivében fekszik és a tisztaság jellemzi minden helyiségét. Az épületében nagy parkettázott bálterem áll a közönség rendelkezésére, amely alkalmas bankettekre és társas összejövetelekre. A szálloda épületében van Arad legelegánsabb étterme. Telefonszám 596.

Kő János

textiláru nagykereskedő Arad, Bul. Reg. Ferdinand (József főherceg-ut).

Atlasz és Braun.

Fatelepe Arad, Ovártér, tüzifa nagyban és kicsinyben.

Szegfü M.

irógépvállalata. Uj és használt gépek raktára. Szakszerü javitómühely. Sokszorositó gépek és kellékek. Copying-office leiró és soksz. iroda. Arad, Luther-tér 8. Telefon: 111.

Czirkál Gyula

konyha, előszoba, leányszoba, orvosi rendelő, kórházberendezések és mindennemü butorok gyárvállalata Arad.

Lovas Károly,

Arad, Strada Oituz 111. Aki sulyt helyez arra, hogy lakása mindig tiszta és féregmentes legyen, az nem kerülheti el Lovas Károly cégét. Ahol ez a cég dolgozott, ott többé poloska nincs. Más, hasonló vállalkozóknál rövid idő mulva az a csalódás éri azt, aki lakását kitisztitani akarta, hogy egy bizonyos idő mulva ujra megjelennek a lakásban a poloskák. A férgek petéit csak Lovas Károly tudja egyszer és mindenkorra megtemmisiteni, amiért jótállást is vállal. Ezenkivül speciálitása a szőnyegporolás, melyet modern porszivó gépekkel végez a legtökéletesebben.

EL NE MULASSZA megvenni **a GYERMEKVEDELMI NAPTART,** mely nélkülözhetetlen minden család részére.

Ara 80.— lej, kapható **minden** könyvkereskedésben 14202

Megrendelhető a kiadóhivatalban ARADON, Strada Gheorghe Popa 7.

FIGYELEM!

A város összes részeiben kisebb és nagyobb emeletes és földszintes bér- és magánházak, gazdálkodásra alkalmas házak, kertes házak, üzletházak, mind elioglalható 3—6 szobás lakásokkal. — Iparvállalatnak, vagy gyáralapitásra alkalmas telkek, épületekkel. — Szántóföldek Arad környékén. Földbirtokok. — Mü- és gőzmalmok. — Szöllők a Hegyalján kolnával, felszereléssel. — Füszerüzletek, vendéglők. Bármilyen üzletnek alkalmas helyiségek a város központján eladók. — Dijtalan felvilágositással szolgál **HAÁSZ ALBERT ingatlanforgalmi irodája Arad, Str. Romanului 5,** (Zrinyi-u.) — Az eladó ingatlanok előjegyzése dijtalan. 13549

Timisiana Takarék és Hitelintézet R.-T.

devisa osztálya

I. Bulev. Regina Maria 2., I. em.

A legelőnyösebb árfolyamon vesz és elad devizákat. :: A legpontosabban teljesit bel- és külföldi átutalásokat

Telefon: 1836, 1837, 1838, 1849.

Az ujévi ünnepekre való tekintettel **FORTUNA** női divat és confectió áruházában (a szinház hátsó bejáratával szemben.) Dus választáku kabátok izléses szövetruhák és bluzok leszállitott áron kapható. 7468

Czérnagyári lerakatát **Soltész Tibor** Arad, str. Matei Corvin 1. sz. a. Allandó nagy raktár mindennemü cérna és fanalakból

Grallert J. és Fia
óra és ékszerüzletében
Arad, Bulevard Regina Maria 8. (22.)
karácsonyi és ujévi ajándékok
ezüsttárgyak 18.—, aranytárgyak 130.— lejtől feljebb. 7030
Arany és ezüsttárgyak és mindenféle drágakö legjobb beszerzési és eladási forrása.

ROTH MÓR és TÁRSA
BORNAGYKERESKEDŐK
ARAD, 7399
STR. MURESIANU NO. 4.

Tisztit, frissit, felüdit
Szeplőt tüntet, bőrt puhit
Az arcbőrt megfehériti
Kaiser-Borax
A valódi.
III—13675

„AURORA"
Mechanicai Szövőde és Cérnagyár, Arad
Gyártmányai:
Iskolafonal
Selyemfényü kötőpamut
Gépcérna
Alsószálcérna
Csillagcérna
minden számban és szinben.
Vezérképviselet és gyári lerakat:
Maxim SCHAUER Miksa
norinbergi és rövidáru nagykereskedő cégnél, Arad, Bul. Regele Maria No. 9. Uj Neuman-ház. 14205

Ha szép akar lenni használjon KULKA-féle Liliom tejkrémet, szappant, pudort 3 szinben Kulka Emil, városi gyógyszertér Timişoara. 106

Fabrica de Celuloza
(Papirg yár) 7379
Gyártmánya fehéritett celuloze

Merle Géza
okl. mérnök és vállalkozó
Arad, Str. Eminescu 8. (Deák Ferenc-ucca 40.) Végez földméréseket, parcellázásokat előnyös árban, traciroz és épit iparvasutakat, ellenőriz épitkezéseket. Mindennemü vasbeton vállalkozás. — Üveggel bélelt vasbeton hordók speciális készitése. — A mérnöki irodával kapcsolatos INGATLAN ÉS ÁRUFORGALMI SZAKIRODA. 7462

Régi fogakat és törött arany **fogakat** a legmagasabb árban **veszek**
Fromet Gancz D'Moudjalled vizsgázott fogász ARAD, 14115 Bul. Reg. Ferd. 17., József főherceg-u 17.

MALMOT keresők figyelmébe!
Hengermalom 35 HP. szivógáz motorral, teljesen jókarban levő malomépülettel, 3 szobás lakóházzal, nagy telekkel, óriási forgalommal, a községben egyedül álló malom, évi 300 ezer lej jövedelemmel, 550 ezer lejért kedvező fizetési feltételekkel. — Mümalom legjobb buzatermő vidéken, konkurencia nélküli, kereskedelmi és vámőrlésre bevezetve, vasuti állomás közelében. Ezeken kivül több mü- és gőzmalom eladó. HAÁSZ iroda Arad, Str. Romanului 5. (Zrinyi-u.)

Konyhaberendezések
szép kivitelben.
Leányszoba, Előszoba, Hálószoba, dus választékban raktáron.
CZIRKÁL Arad, Bul. Reg. Ferdinand 37. (Boros B.-tér 7.) Telefon 534. 7292

SAMUIL WEISZBERGER SUCCESOR
Arad, Bul. Reg. Maria (Andrássy-tér) 5.
Ajánlja legfinomabb **liqueur-, cognac- és rum-különlegességét,** valamint **gyümölcspálinkáit.** :-: Eladás nagyban és kicsinyben. 7286
Legszebb karácsonyi ajándék!

„GRACIA" Laboratorium
ARAD, Piața Peștelor (Hal-tér) 18.
A Csillag Anna és Lorison
készitmények romániai főlerakata.
Ajánlja a szép hasznot hajtó kozmetikai készitményeit, mint brillantinok, hajviaszok, bajuszpedrők, hajolajok, hajszeszek, Bay-rumok, arckrémek, kézfinomitók, arcfehéritők, puderek, pirositók, fogporok, szájvizek, sósborszeszek, fenyőillatok, kölnivizek, parfümök csinosan adiusztálva és kimérve, stb. stb. **elsőrangu minőségben** és olcsóbban, mint bárhol. — Szivesked jék árjegyzéket kérni s egy próbarendelés meg fogja győzni áruink s áraink előnyéről. 13775

Karácsonyi vásár megkezdődött
az összes cikkek **10% engedmény mellett árusitatnak,** maradékok félárban, egy Bibret szörme női kabát szivességből igen jutányosan eladó 7156
Hoffmann Sándornál, Arad

J. POPPER Str. Metianu, Hunyadi-palota. Óriási választék zsemper-pamutok és selymekben. Harisnyák, fityor 113, selyem muszlin 96, muszlin 59, 65, 75, 85 lej. Férfi zoknl 18 lejtől. Férfi ing, rövidáru-cikkek, szabókellékekben legolcsóbb bevásárlási forrás.

Malomgépeket, hegyező és hámozó gép, kefegép, tarái, radial és sikszita kőjáratokat, felvonó serleg stb.
gyárt és szállit
KLUG ISTVÁN gép és malomépitészet Timişoara II. háromkirály-u. 26.
Telefon 172. 120

TELEFON: 2008. TELEFON: 2008.
KARLSBADI PORCELLAN.
Étkező- és kávé-szervizek üveg-szervizek s vendéglői cikkek nagy választékban, olcsón kaphatók:
KOVACS IZIDOR üveg- és porcellán kereskedésében
Timisoara, Bulev. Berthelot (Kossuth Lajos-ucca) No. 31. 207

Eladó ház
és üzlet Gura-Dobrán
(jud. Hunedoara), mely áll 1 üzlethelyiség, 3 szobás lakás, 1 konyha, egy külön üzlet, 1 magraktár, pince, kamra, nagy udvar és kert közel 1 hold, disznóól, kőből épitett istálló, 2 csür és jégverem. Ára 180.000 Lej. Cim Maria Lungu

Uj ingatlan és áruforgalmi szakiroda.
MERLE GÉZA okl. mérnök irodájával kapcsolatosan ingatlan- és áruforgalom lebonyolitására is berendezkedett. Közvetit különösen házakat, telkeket, birtokat, melyeket egyidejüleg szakszerüen és dijmentesen felbecsül. Elad és vesz vasuti anyagokat, (sinek, váltók, talpfák), motorokat. **Képviseli a „Trassia" Erdélyi Traszmüvek R.-T.-ot,** forgalomba hozza cementpótló gyártmányait. — **A „Bacuia" menyezet kizárólagos lerakata.** — Magán- és bérházakat megvételre keres. — 24 HP. négyhengeres üzemképes Magnet-motort megvételre ajánl. — Épitész urak figyelmébe ajánlja eladó zsinórüvegét mélyen a napi áron alul. **Dijmentes müszaki vélemény.** Iroda: Arad, Strada Eminescu 8. (Deák Ferenc-ucca 40.) I. emelet.

Keilner Béla szállitó
ARAD, Bul. Reg. Ferdinand 56. (Boros Béni-tér 18. Telefon 633.
Elvállal mindennemü szállitást pontos és gyors lebonyolitással. 7289

Részletfizetésre is
hitelképes egyének napi árban
előnyös heti és havi részletfizetésre
vásárolhatnak férfi és női posztót, szöveteket, kész raglánokat, női és férfi kabátkelméket. Párisi szabászunk a legdivatosabb öltönyöket készíti:
VARGA & ZEINER
Concurrencia posztó, szövet raktár,
Párisi szabósága, Arad Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) 21. Hoffmann Ottó mellett. 14203

Régi nagy
általános biztositó társaság aradi főügynökségét
banknál, vállalatnál, vagy nagy összeköttetésü cégnél óhajtaná elhelyezni.
Ajánlatot csütörtökig Kelet hirlapirodába „Főügynökség" jeligére kérünk. 14202

Férfi, női hairsnyák Mindennemü kötött és szövött áruk gyapjupamutok és rövidáruk legolcsóbb bevásárlási forrása **Duschnitz** áruház, Timisoara Gyárváros, Telefon: 9—17.

„Csokoládé Király", ARAD, Str. Metianu (Forray-utca 2.) Telefon interurban 309. :: Erdély és Bánát legdusabban felszerelt cukorka és csokoládé különlegességek áruháza. Elárusitás nagyban és kicsinyben: Stollwerk, Suchard, Zamfirescu, Melissa bonbon különlegességekből gazdag választék. 6048

Ne mulassza el vásárlása előtt megtekinteni a „PARIS“ Modellház, ARAD, (városházával szemben). Női kabát, szörme és bundaraktárát.

Az orvos tudomány legujabb
ANTISIPHILITICUMA
a Tosse-gyár Bismogenolja Bismoluol Richter, Neosalvarsan, Silbersalvarsan, Neisilbersalvarsan, Trepol, Mercure colloidal Electrique Clin, Cyanmercurio salycilate, Cyarsal, Intrasol, Huile grise Vigier, Hydrarg cianat, Solarson.
Dr. Földes & Hehs, Arad.

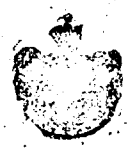

Dürr Gusztáv
kir. udv. száll.
füszer, csemege és bornagykereskedés
Arad
a városházával szemben. 7422

Romanovsky Ernő
ablakredőnykereskedés és szerelés
198
Timişoara, IV., Fröbl-ucca 12. sz.

Vonós és fuvós hangszerek
és azok javitásai vállalja 172
Brada Jaroslav,
hangszerraktára, Timişoara, Gyárváros II 8 Crai 1 az udvarban. Ocarinak, szájharmonikák, hurok és alkatrészek raktára.

KREBS ŞI MOSKOVITZ
volt **VAKOK BOLTJA**
ARAD, Str. Gen. Grigorescu (Tabaldy Károly-u.) — Ujra épitett Neuman-ház. Kefe- és kosáráruk. Cirokseprük, Nád- és Tollporolók, — Női-, Ferfi- és Gyermekharisnyák, Gummis ivacsok, Celluloid-áruk. Nádszékfonás. 6381

MINDENFÉLE olcsón
HANGSZEREK beszerezhetők
Hubert György
hangszerkészitőnél, Timişoara, Str. Bratianu (Uri-ucca) 16. 170

5% ellenében bizományba
átveszek modern és antik bútorokat, porcellánokat, vitrineket, képeket, szőnyegeket, asztal és ágynemüt, függönyöket, varrógépeket, könyveket, mosdókészleteket stb. **Blidariu,** Timişoara (Küti-tér) Piata Axente Sever No. 3. 179

Kuávas Kg.-ként 9.50.
lapos, gömbölyü és négyzet. Vasgerendák minden mérteben. Ólom minden mennyiségben kapható: **Daubsch Jacab**
Timişoara gyárv. Str. Dacilor 56. Telef. 601

Eladó
egy 8 HP. Magyar Állami cépő garnitura, 12 éves, teljes felszerelléssel. 7407
Értekezni lehet: Arad, Str. Rémus 50. (Virág-u. 29.) Ugyanott egy 6 HP. benzinmotor darálóval együtt.

Fürdő-programm:
Fodrász, hölgyfodrász, manikür, buffet, ruhavasalás!
SIMAY-féle artézi fürdő.
I. GÖZFÜRDŐ. Férfiaknak: Keddet kivéve naponta délelött. — **Nőknek:** Kedden egész nap és péntek délután.
II. KÁDFÜRDŐ: Naponta, reggeltől estig. 3388
III. VIZGYÓGYINTÉZET. Szénsavas, kénes, sós fürdők. **Férfiaknak** naponta reggel ½7-től, d. u. ½2-ig. — **Nőknek:** naponta délután 2-től 5 óráig.

Lőwinger Testvérek r. t. eceteszencia gyár
A Bánát és Erdély legnagyoéb ecetszeszgyára.
Telefon 182. 220 **Alapitva 1888.**
Timişoara, Gyárváros, Gyárudvar-ucca 3.

„PRINZESS“
a legkiválóbb főzőcsokoládé,
minden háztartásban nélkülözhetetlen
Ügyeljünk a **KANDIA** felirásra mely a minőséget garantálja.
277

Magas caloriáju **lupényi kőszenet, kokszot, szilézia szalonszenet**
és speciális mosott kovács-szenet,
valamint belföldi **közép caloriáju szeneket**
azonnal szállit üzemek és szénnagykereskedők részére:
FERROCARBON Szénkereskedelmi Társaság **Timişoara**
„Agrár“-palota. **Telefon 9.** 275
Szilézial és belföldi bányák kizárólagos képviselöl.
Fiók: Cluj, Calea Regele Ferdinand 70. :: Expositura: Petrosani és Kattovitz.

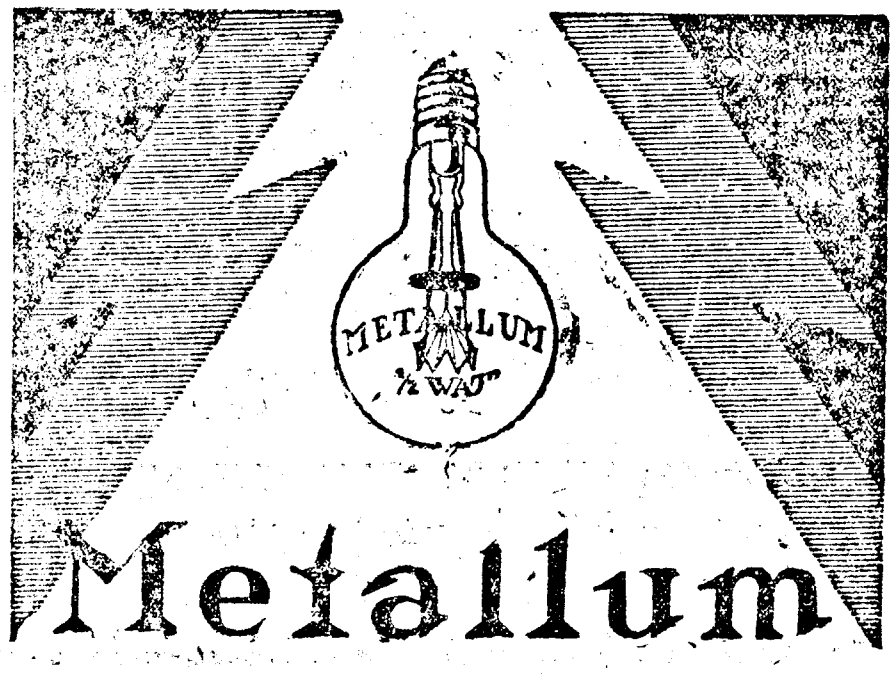

Legkedvesebb, legolcsóbb
karácsonyi ajándék egy doboz finom szappan.
Gyönyörüen adjustáltszappanok három egy dobozban. Pazarillatu Kölni vizek 7346
Dr. Földes és Hehs

TEA és RUM
legolcsóbb bevásárlási forrása
Vojtek şi Weisz
drogueria, **Arad.** 14199

La Renommée des Flandres
valódi
pótkávé érkezett
Damitru N. Anastasiu
céghez
ARAD Bul. Reg. Ferdinand I. No 25.
Minden háziasszony ma csak VALÓDI BELGA pótkávét használ a Frank-kávé és egyébb utánzatok helyett. 14191

Ujdonság! Ujdonság!
A kellemes viseletü
„FEMINA“ gyógyhaskötő,
mely elhárit sérveket, gyógyit vese és hólyag bajt, operáció után nélkülözhetetlen, orvosilag ajánlva, törvényileg védve. Egyedüli készitője: **Horváthné.** Ezenkivül készitek és átalakitok modern csipőfüzőket. Piata Catedralei (Thököly-tér) 6. szám. 7053

Házasulandók figyelmébe!
Számos 18—50 év közötti urinők 50.000—1,400.000 Lejig érő vagyonnal, valamint minden igényekhez képest biztos állásu és vagyonos urak, ismeretség hiányában házasságot óhajtanak kötni. — Diskrét gyors felvilágositással szolgál:
Fix általános kereskedelmi iroda
Timişoara, Fabrica, Strada Cogalniceanu (Indóház-ucca) 16. sz. 164

„Szép karácsonyi“
ajándék
TATAR sapka készitő Timişoara, Páva-ucca 6. sz. 254
SAPKÁI
minden fazonban. Engros és Detail.

Eladó malomberendezés
1 drb 14 HP. Máv. gyári gőzgép.
1 drb. 21 A. Hengerszék.
3 pár 42 colos kőjárat.
3 drb. 4 méteres szita.
1 drb. Nemzeti koptató Triőrrel.
6 drb. Felvonó komplet.
1 drb. Mérleg 300 kg-os.
1 készlet Olajprés berendezés 2-ös számu Princz-féle.
150 kg. Gépszij.
Részletenként is eladó.
Érdeklődni **Szabó Mátyásnál**
Ghioroc — Gyorok. 7235

Angol szövetek gyári lerakata: télikabát raglán ruhaszövetek **Székelynél,** Arad, Piata A. Iancu (Szabadság-tér) 20. **Női divatárukban gyönyörü őszi ujdonságok.**

Varrógépek, kerékpárok, csillárok, főzőedények és alkatrészek legolcsóbb beszerzési forrása. Villany és csengőszerelési vállalat szakszerü javitó műhely. **Schwartz** műszerész Arad, Str. Brancovici (Lázár Vilmos-ucca) 3. 14301

Igaz Sándor ékszerész, Minorita-palota. — Elsőrangu modern ékszer, arany, ezüstnemü, alpacca-ezüst és diszmü cikkek nagy raktára
Karácsonyi és ujévi ajándékok legszebb és olcsó beszerzési forrása. Vesz mindennemü ékszer- és aranyárut

FEDOL pipere szappan a legjobb
Fedol különlegességek:
Borax Medicinal
Borax American 14204
Sfântul-Gheorge
mindenütt kapható,

„Szerderit"
Első román parafadugó-gyár Arad, 7402
Str. Ioan Calvin 38—40. Ajánlja
parafadugó gyártmányait
és dusan felszerelt raktárát
pincegazdászati cikkekben

FLEISSIG és HIRSCHFELD
nagykereskedők.
ARAD,
Bulev. Regele Ferdinand
(Boros Benit-tér.)
FELEFON: 748. 7400

Legolcsóbb, legszebb, müvészi kivitelü
képkeretek
minden stilusban
Első Bánáti Képkeretgyár
erakata. Timişoara, Üzletvezetőséggel szemben. Erzsébetváros, József-tér. 261

MÜLLER és MAURER
üveg,
porcellán,
lámparaktár,
képkeretezés,
épület üvegezés.
14205
ARAD, Bul. Reg. Ferdinand 63—65. Dengl-ház.

Legszebb karácsonyi és ujévi ajándékok nagy választékban olcsón beszerezhetők óra és ékszerüzletében **Losonczy** Arad, Piața Avram Iancu (Szabadságtér) 1. 14174

Vertex
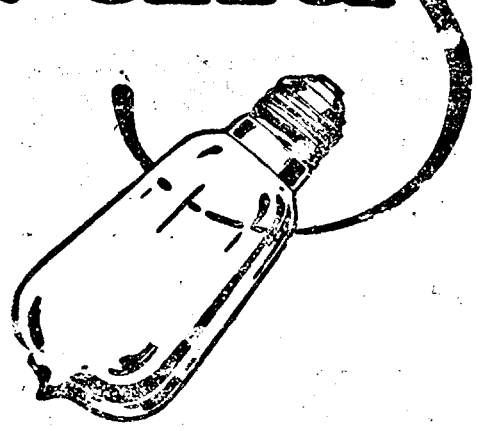
5462

Figyelem! Friss bőrök és talpak gyár áron alul kaphatók, ugy kicsinyben mint nagyban. Villanyos mellett. 7362
TAFROV SEBESTYEN bőrkereskedésében.

Karácsonyi és ujévi ajándék
u. m. arany, ezüst, kisaszüst és órák
olcsón 216
Friedmann Testvéreknél
Timişoara, Bolv. Mercy-utca 3.
Veszek aranyat, ezüstöt briliánskövet legmagasabb áron.

Minden rendszerü varrógépek, kerékpárok, gramofonok javitását felelősség mellett vállalom. Ezek alkatrészei, géptük, külső, belső gummik és felszerelési cikkek, uj és használt varrógépek, kerékpárok olcsó árban kaphatók.
KERÉKPÁR ZOMÁNCOZÁST, ESZTERGÁLÁST, AUTOGÉN HEGGESZTÉST ÉS VÁGÁST (—) (—) VÁLLAL (—) (—)
Burnácz Kornél
mehanikai műhelye
ARAD,
Str. Baritiu 21. (Rákóczi-u.) 11.

Kötéláruk
gyártása, géphajtó kötelek, malom-hevederek, zsinegek, zsákok, nyersvásznak, zsinórok, kendertömlők, fonott lószőr (—) kárpitos kellékek. (—)
ponyvák
CAROL B. REICH FIUL & Co.
ARAD, Interurban telephon 649. szám.
KÖZPONT: Bulev. Regele Maria No. 6.
GYÁRTELEP: Strada Vasilie Pagubă.
RAKTÁRAK: Bulev. Regele Ferdinand No. 11., saját házak. 7413

„INTERCONTINENTALE"
szállitmányozási és közlek. rt. Ezelőtt: HOFFMANN S. & V.
Aradon, Bulev. Reg. Ferdinand 6. (József főh.-u. 21.) TELEFON 854.
Nemzetközi szállitási vállalat
Gyüjtőforgalom: Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Németországgal és viszont.
Saját fuvarlevél-felülvizsgáló iroda. Szakszerü vámkezelés!
Minden nagyobb bel- és külföldi városban és fontosabb gócpontoknál saját fiókok, melyek által a szállitások pontos és gyors lebonyolitását biztositjuk. 14176
Szállitást és elvámolást illető ügyekről szakszerü felvilágositással dijtalanul szolgálunk

„UNIO" szállitási vállalat, Timişoara (Temesvár), Strada A. Treboniu Laurean (Posta-u.) 8-10. Telefon 651.
Mindennapi járat **Aradra, Oradea-mare (N.-Váradra)** és vissza **kocsi és autó.** Elvállal mindennemü szállitást helyben is gyorsan és pontosan a legelőnyösebb feltételek mellett. **Aradi gyüjtő állomás „IDET", Str. Bratianu Weitzer János-u. 3. Telefon 316.**

Szaloncukorka a legjobb minőségben **Fantasie figurák és Arabeszkek** csokoládéból és cukorkából nagy választékban: **Gábor** cukorka-üzlet, Arad, Str. Alexandri (Salacz-u.) l. sz. A legolcsóbb bevásárlási forrás!

Pichler Sándor

papír és írószerkereskedése,
üzleti könyvraktára,
ARAD, Bohus-palota. Telefon 308.

IOAN BŐSZÖRMÉNYI JÁNOS
épület- és műlakatos
ARAD, Str. Moisa Nicoara No. 8. (Petőfi-u.) 12.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat u. m. épület-vasalást, disz vasrácsokat, takaréktüzhelyeket, mindennemü vasszerkezeti munkálatokat jutányos árért. 7373

Butorasztalosok részére ajánlja saját készitésü enyvező-bakjait és szorító csavarjat.

Állandóan nagy raktár
porcellán, préselt-, csiszolt- és táblaüvegben
KOHN ÁRMIN és FIVÉRE
cégnél ARAD, Str. Bucur (Eötvös-u.) 11-16.

Aradi Első
Gőztégla és Cserépgyár
TELEPEK: Calea Radnei, Micalaca-Nou.
TELEFON: 762. 7389
Gyárt elsőrangu minőségben: 253. számu hornyolt és szalagcserepet, gép- és kézitéglát. Szállit prompt, valamint tavaszra is elfogad előjegyzéseket.

Fehér & Comp.
Bulevardul Regina Maria 14203

Illatszer, pipere és diszmü kereskedés.

Csak
„TURUL" cipőt
viseljen!
Olcsó, tartós és elegáns!

Fióküzletek:
Timisoara Belv. Piața Libertății. Gyárváros, Calea Buziașului 15. Józsefváros Bulev. Berth. 31.
Aradon
Minorita-palota. 274

Posch Károly 45 év óta fennálló vizgyógyintézete urak és hölgyek részére :—: Egész nap nyitva. :-: Meleg fürdők is kaphatók. Arad, Str. Romanului (Zrinyi-utca) 1—8.

Csudaszép csillogó **Karácsonyfa diszek** mesés választékban szerezhetők be **Mercedesnél,** Arad, Bulv. Reg. Ferdinand (József fhcg-ut) 6. Viszonteladóknak árengedmény.

Királyok és császárok Temesvárott.

(Amikor Temesvár királyi székhely volt. — II. József és Mária Terézia Temesvárott. — Királyi vendégek a vármegyei székházban. — I. Ferenc József eltünt temesvári emléktáblája)

Irta: Osztié Andor.

A hajdani Losonczy-téren, 1754-ben komoly barokkstilben épült temesvármegyei székház, a közel mult ban királyt látott vendégül. A Ferdinánd királyt Nagy-Románia uralkodóját, aki három napig Temesváron és a Bánságban időzött, hogy a Bánság nemzetiségi lakosságának hódolatát és alattvalói hüségét fogadja.

Temesvár, a mai Timişoara, a Bánság metropolisa, e ritka alkalomra, ünnepi köntöst öltött. Ősi magyar nevéhez méltó vendégszeretettel fogadta fejedelmi vendégét, aki ezen napokon a Hunyadiak és Losonczyak hajdan dicső városának, különös fényt és pompát kölcsönzött. A temesvári királynapok alkalmából néhány kaleidoskop szerü képet óhajtok bemutatni Temesvár és Temesmegye monografiáiból, azon fejedelmekről, királyok és császárokról, akik Temesvárott megfordultak, sőt hosszabb ideig, fényes udvartartásukkal itt tartózkodtak.

Temesvár városát legujabban tendenciózusan „Temesburg"-nak szeretnék elkeresztelni, pedig török sarjadzott magyar helynév. Temesvár várat jelent a Temes folyón. Fönnállásának kortörténeti jelzője maga a név, amely histórikusaink szerint arra mutat, hogy Temesvár első várát magyarok épitették, mikor a honfoglalás biztositására várak épitése szükséges volt. Római vármüvek, táborhelynek, feliratok, köveknek és műtárgyaknak, semmi nyoma Temesvárott.

Talán egy város sem szenvedett annyit ezer éves fennállása óta, mint éppen Temesvár, amely annyi sok változaton ment keresztül, mig végre mai képét a török hódoltság megszünése után, mintegy kétszáz év előtt, magára öltötte. Temesvár monografikusainak feljegyzése szerint, a tizenharmadik század végén fordult meg először királyi vendég városunkban: II. Géza személyében, aki Temesváron keresztül vezette seregét Komnen Manuel ellen. Százhusz év után megjelenik Temesvárott Kun László hadsereget gyüjteni és innen fényes kiséretével Erzsébet hercegnő társaságában Csanádra vonul.

Az Árpád-ház kihaltával trónra jutott első magyar Anjou, Károly Róbertnek megbuktatására törekvő pártmozgalmak egész váratlanul előtérbe állitották a már-már elhanyagolt Temesvárt. A király elhagyva az ország fővárosát, Temesvárra tette át királyi székhelyét, a kunok közé. Uj, pompás kővárral vették körül az ujonnan épült diszes várost, amelynek királyi palotája a mai Belvárosban, a hadtestparancsnoksági épület helyén állott és kiterjedt egészen a Hunyadi-kaszárnyáig. Temesvár, a krónikások följegyzései szerint, akkor nap-nap után tele volt a külföld és az ország különböző irányaiból érkező vendégnéppel. Dusan pompázó, szines képek, változatos, eleven jelenetek ismétlődtek a királyi várlak csarnokaiban. Innen hóditotta meg Erdélyt és Horvátországot és itt alapitotta meg Károly király az ország uj arisztokráciáját, akik közül többen udvari emberek és bánsági birtokosok voltak. Nyolc évig: 1315-től 1323-ig volt Temesvár az ország fővárosa, amig azután a király udvarával Visegrádra költözött.

Amikor Károly krály első nejével, Máriával Temesvárra jött, bár még csak 27 éves fiatal ember, de már kilenc éves házas volt. Neje nemsokáig birta el a temesvári éghajlatot. Harmadfél év mulva meghalt a temesvári várkastélyban. A franciába oltott forró vérü fiatal olasz király, Temesvárt beleszeretett egy volt zászlótartójának, a Csák nembeli Györkének bájos leányába, Erzsébetbe, aki korán árvaságra jutott és Mária királyné udvarhölgye volt. A királylyal folytatott szerelmi viszonyából fiu gyermek született: Kálmán herceg. Keresztvizre Ivánka váradi püspök, a király „Komája" tartotta, aki a fiut felnevelte, később hercegi cimet nyert és már 21 éves korában győri püspök lett. A temesvári királyi palotában még egy második természetes gyermeke született a szépséges Erzsébetnek: Katalin hercegnő, aki II. Henrik schweidnitzi herceghez ment feleségül és anyja lett IV. Károly császár harmadik nejének. A temesvári idilikus szerelmi életnek véget vetett a magyar püspöki kar felszólalásával a pápa és a fiatal király erre nemsokára másodszor, majd második nejének halálával harmadszor is megnősült királyi rangjához méltóan. Halála után Temesvár a várral és a királyi várlakkal együtt, mint koronatulajdon, utódaira szállott át. Itt laktak ezentul is a magyar királyok és más fejedelmi személyek, mikor Temesvárra jöttek. Igy Károly Róbert fia, Nagy Lajos király kétszer tartózkodott a temesvári várpalotában.

Zsigmond király 1389-ben, a szelid lelkü fiatal feleségével Máriával két esztendeig tartózkodott Temesvárott, ahol az akkori hires országgyülés tárgyalásait is vezette. Amikor 1437-ben, ötvenegy évi uralkodása után meghalt, a temesvári királyi palota gondozatlan állapotban, lakatlanul maradt. Igy érte a várlakot 1443-ban az a nagy földrengés, amely az egész Európai kontinenst végig remegtette s különösen Magyarországon óriási pusztitást vitt véghez. A följegyzések szerint évszázadok óta nem volt ehhez hasonló elemi csapás, amelynél borzasztóbb csak a nemrég Japánban pusztitott földrengés lehetett.

A temesvári várpalotában a Hunyadiak és Kinizsiek korában, megfordult még V. László király is, aki a Szent Katalin templomban megesküdött, hogy a két Hunyadit bántani nem fogja. Mátyás király már megválasztatása első évében, 1458. november havában ellátogatott anyjához, Szilágyi Erzsébethez Temesvárra. Két heti temesvári tartózkodása alatt családi palotájából hirdette ki a szegedi országgyülést. Mátyás király halála után Temesvár török kézre került. A trónra lépett II. Ulászló 1494-ben személyesen akart meggyőződni Temesvár helyzetéről és szemlét tartott itt Kinizsi seregei fölött.

Temesvár, a százhatvan éves török uralom kezdetével a Ruméliába beolvasztott bánsági „éjálét", vagyis a török helytartóság fővárosa lett. Királyok és fejedelmek nem jártak ez idő alatt Temesvárott, csak szultánok és fővezérek, ahol mindenben tespedés és romlás uralkodott. Temesvár a szó szoros értelmében átváltozott török várossá. A körülsáncolt városnak öt kapuja volt. Mindegyiken török felirás. A Kakaskapu tarikhja igy szólt:

Tiz év.

Irta: ***Stella Adorján.***

I.

(Nyár van. A fiu és az asszony kettesben ülnek egy kerti padon. Az asszony harmincéves, de huszonkilencnek néz ki, a fiu inkább huszonkilenc, de jelen pillanatban öregnek és bölcsnek, — harminckét évesnek — szeretné magát megjátszani. Egy hete minden alkonyatkor itt ülnek ezen a padon. A fiu már kifogyott az érvekből, viszont az asszony csökönyösen ragaszkodik ahhoz, hogy ezuttal nem csalja meg az urát. A fiu már unja a játszadozást, remis-re szivesen feladna, az asszony most találja érdekesnek. Éppen folytatják a tegnap abbahagyott veszekedést.)

A fiu: Ne haragudjon, de én már cinikus vagyok. Voltam már érzelgős, lirai, gimnazista, szerelmes, de most már csak cinikus vagyok. (Észreveszi, hogy rosszat lépett, hirtelen kijavitja.) Illetve pardon, szerelmes még ma is vagyok.

Az asszony: (Igy tanulta a felső leányiskolában.) Ez az amit nem hiszek.

A fiu: Rémes, hogy maguk ezt sohse hiszik. Valamelyik ősünk udvarló korában nagyon kompromittálhatta a férfiui igazmondást, mert jó egy nehány ezer éve, hogy nem hisznek nekünk az asszonyok.

Az asszony: Csodálkozik? Miért higyjünk maguknak. Maga talán azt hiszi, hogy szeret engem? Tévedés! Csak akar engem.

A fiu: És ha ugy volna? Akkor is jogom van magához. (Mi történhetik? — gondolja magában.) A vágy sokkal erősebb és magasztosabb érzés mint a szerelem.

Az asszony: Sokért nem adja, hogy a fiu ilyen butaságot mondott!) Ugy?! Talán maguknál férfiaknál! Most leleplezte magát. Vegye tudomásul, hogy én szerelem nélkül egyáltalán nem vagyok kapható.

A fiu: Még szerelemmel se kapható.

Az asszony: Honnan tudja?

A fiu: Három hete szerelmes vagyok magába. (Észreveszi, hogy három hónapot kellett volna mondani.)

A asszony (igyekszik maliciózus lenni. Sikerül is neki): Ugy? Teljes három hétig? És hogy birta ki?

A fiu taktikát változtat: Asszonyom ön nem folytatom tovább a párviadalt. A mit most mondok, azt jegyezze meg magának. (Komolyan azt hiszi, hogy nagyon bölcs dolgot mond.) Ön még valaha nagyon meg fogja bánni, hogy ezen a csodaszép nyáron nem lett az enyém. (Emelt hangon.) Az idő elszalad és ön észre fogja venni, hogy elfelejtett élni...

Az asszony: Kikérem magamnak. Én még nagyon fiatal vagyok... éppen elég időm akad az életben arra is, amire maga gondol...

A fiu: Azt hiszi? Tévedés. A má-t ön se tudja visszavarázsolni, mint a hogy a kozmetikus se tudja visszavarázsolni az arc üdeségét, ha az idő otthagyta a névjegyét... az ön vonatja is rövidesen elindul asszonyom...

Az asszony: Miféle vonatról beszél?

A fiu: Bármilyen csodálatosnak is tünik fel, egyszer találkoztam egy asszonnyal, akinek az ajkán kiszaladt egy bölcsesség. Ő maga is csak később vette észre és akkor már nem lehetett rajta segiteni. Ha megengedi elmondom a történetet. Rövid.

Az asszony: (Nem szivesen egyezik bele, hogy egy másik asszonyról jót mondjanak, mégis kénytelen bólintani a fejével.)

A fiu: Egy barátságos februári délelőttön megismerkedtem két asszonynyal. Az egyiknek — kedves jelentéktelen szőkeség volt — udvarolni kezdtem és délután meglátogattam őket a hoteljükben. Vendégek voltak ebben a mi nagy vonzó városunkban. Mindaketten vártak a szobában. A jelentéktelen szőkével a szalonon foglaltunk helyet, a másik egy fotöljben erotikus regényt olvasott. Tudja aféle szemetet, amilyet maga is mohón szokott olvasni.

Az asszony: (Szólni akar valamit.)

A fiu: Egyszer kivételesen hadd fejezzem be a mondanivalómat. A szalónon mi — bocsánatot kérek — öt perc mulva csókolóztunk a jelentéktelen szőkével. A barátnő egy darabig csak türte a fotöljben; de amikor a csókok kezdték jobban izgatni, mint az erotikus könyv, gyilkosan megszólalt: „Ugyan kérlek, hogy tehetsz ilyet! Három órával ezelőtt ismerkedtél meg

Legnagyobb választék solid árak mellett női costume és kabátszövetekben továbbá férfiöltöny luster és télikabát szövetekben
Deutsch Testvérek cégnél Timisoara, Piata Unirei (Domtér) No. 1.
293

Alexandru Gyüjtő bőrkereskedésében ARADON, Bulevardul Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 7/9. szám alatt nagyobb mennyiségü külföldi bőráru érkezett eredeti gyári áron.
14199

„Allah! soše szünjél meg kegyességeddel
Az elbusult sziveket megörvendeztetni
és uj életre kelteni
Allah embereivel Hátif és Abidi mondtak
tarikhot:
Oh uram! őrizd meg e várat az ellenség
ravaszságától."

A Bánságnak a törököktől való visszafoglalása után, 1767-ben váratlanul megjelent Temesvárott II. József Mária Terézia királyné megbizásából. Háromszáz esztendő óta ez volt az első eset, hogy Temesvár ismét keresztény fejedelmet üdvözölhetett falai közt. A Bánságban napirenden levő visszaélésekről jött személyesen meggyőződni. Kiséretében volt sógora: Albert szász herceg is. Szegedről indult és az alsó Duna és Tisza vidékein végezte körutját. Összesen 249 órát töltött lóháton. Mindenütt behatóan szemügyre vette az embereket és a kormányzás rendszerét. Utazása tanulságaiból kifolyólag életbe léptették a telekkönyveket, rendezték a hitelviszonyokat és gazdasági ügyeket, az adózást, a községi és kerületi közigazgatást. Csodálatos előrehaladottság: 150 év előtt már volt a Bánságban telekkönyv. A Balkánon még ma sem ismerik.

A német magistratus 1767. március 26-iki ülésében kapta az adminisztráció értesitését a császár érkezéséről azzal a meglepő parancscsal, hogy Őfelsége szigoruan eltilt minden fogadási ünnepélyt és megtiltja az utak helyreállitását is. „Massen Se Majestät die Reysse um Banat meisten Theils zu Füss zu machen gedenke." 1773-ban másodszor látogatta meg II. József Temesvárt. Ez alkalommal arra kérte Temesvár polgársága a császárt: engedné meg hogy az 1744-ben alakult „Uj német Majorok" külváros az ő nevéről József városnak nevezteszék el. 150 esztendeje lesz tehát a jövő évben, hogy Temesvár egyik leginteligensebb külvárosa a Józsefváros nevet vette fel. A temesvári lakosság száma akkor 10.000 főre rugott és 65 magyar nemesi család lakott ez időben Temesvárott. II. József császár első izben a püspöki palota szomszédságában a Trombitás, később Hungária-szállóban szállott meg, ahol Lénau apja, aki Csatádon kincstári ispán volt, egy éjjelen egész vagyonát elkártyázta. A császár másodizben a vármegyeházán lakott két napig bánsági ügyutja alkalmával.

Állitólag Mária Terézia is járt volna Temesváron. A temesvári piarista főgimnáziumban őrzött „Protocollum Temesvariense Franciscanorum" följegyzése szerint, Mária Terézia 1768-ban május 14-én és 16-ikán Albrecht herceg, Lascy, Laudon és Dittrichstein tábornokok társaságában misét hallgatott a temesvári bosnyák Ferenc-rendiek templomában és áitatosságát ugyan e templomban 1770-ben május 13-án és 14-én megismételte. Ezt az esetet azonban egyetlen történetirónk sem ismeri és Szentkláray Jenő dr. csanádi nagyprépost, Temesvár és a Bánság kiváló historikusa, kétségbe vonja.

A Habsburg-királyok közül, még I. Ferenc király 1807-ben Károly főherceg kiséretében beutazta a Bánátot és Bácskát, amely alkalommal Temesvárt is meglátogatta. Utazásuk valódi célja most sincsen kiderítve. Valószinüleg összefüggésben volt azokkal a zajtalan hadikészületekkel, amelyek akkor birodalomszerte folytak Napoleon hatalmának megtörésére. A fejedelmi vendégek a Trombitás (Hungária) szállóban vettek lakást. Egész csöndben megtekintették a várost és eröditményeit s rövid tartózkodásuk alatt csak a katonaság vezető embereivel érintkeztek.

A vármegyei székházban megfordult I. Ferenc József király is, aki 1872. május 6-ikán és 7-ikén időzött Temesvárott nagy ünnepségek és szinházi diszelőadások kiséretében. Ferenc József a vármegyeháza II. emeletén, a mai prefekturai részen szállott meg. Ezt a fejedelmi látogatást a vármegye közönsége egy dombormü márvány emléktáblával örökitette meg, amely Temes vármegye székházának lépcső csarnokába volt évek hosszu során át befalazva. A mult évben azonban onnan eltávolitották és most talán valahol a muzeumban hirdeti Temesvár volt királyi vendégeinek egyetlen köbevésett emlékét. Sic transit glória mundi...

Mit mond a jósnő?

(Mindenki jósoltat. — Szerelmi tanácsadó. — Ki mikor megy férjhez?)

A Calea Şaguna (Varjassy Lajos-ucca) egyik rozzant házában lakik a hires aradi jövendőmondó asszony. Beszélik, hogy csodálatos meglátásai vannak és hihetetlen pontossággal mondja meg a multat és jövendőt. Megvallom, hitetlenül mosolyogtam a babonás lelkek elragadtatásán és szkeptikus fölénnyel mentem meglátogatni a „mindenttudó" asszonyt. Sáros szük kis udvaron keresztül jutok az alacsony, kopott ajtaju lakás elé. Kopogtatásomra kinyilik az ajtó és benn homályos előszobában négy hölgy és két ur várakozik. Az egyik hölgy, aradi nagykereskedő fiatal leánya felém siet és idegesen kérdi:

— Maga is jósoltatni jött? — már az összes barátnőim itt voltak és mindegyiknek megmondta a jövőjét. Jaj istenem én is olyan ideges vagyok.

Bőbeszédüen mondotta el, miket jósolt barátnőinek a jövendőmondó. Egyiknek nagyszerü tanácsot adott, hogy miképen kezelje ideálját a biztos siker érdekében. A másiknak megmondotta, hogy mikor megy férjhez. A harmadiknak multjából szedett elő eltemetett dolgokat. És mind egyik megelégedetten, azzal a csodálatos tudattal távozott, hogy fellebbent előtte a jövő titokzatos fátyola.

A többi várakozók is feszült figyelemmel hallgatják a fiatal leány elbeszélését. Aggódva és reménykedve néznek az ajtóra, amely mögött fogadja a rejtélyes asszony a kiváncsi halandókat. Uj látogató érkezik. Egy aradi ügyvéd felesége. Izgatottan veszi szemügyre a várakozókat, majd az arcát sürün eltakaró fátyolt fellebbenti. Látszik, hogy nagyon türelmetlen. A társaság tagjai spiritizmusról kezdenek beszélni. Egyik közülök hihetetlen dolgokat mond a spiritizmus csodáiról, amelyekről állitólag személyesen meggyőződött.

Az ajtó kinyilik. Elegánsan öltözött uriember jön ki és gyorsan távozik az előszobából. Mindenki elhallgat és az ajtóra néz.

— Tessék szerkesztő ur — szólt egy bágyadt hang. Sápadt arcu, idősebb nő nézett rám a félig nyitott ajtóból. Egy pillanatra megdöbbentem. Honnan ismer? Hisz ott tartózkodásom alatt senki sem ment be hozzá, aki tudtára adhatta volna, hogy én is várom. De a belém idegződött hitetlenség csakhamar megnyugtatott. Ismer, másképen nem tudhatta, hogy ki vagyok.

Szük, butorokkal tultömött szobába jutottam. Már az ablak mellett ül a mindenttudó asszony. Sovány, ugynevezett csupa idegnő. Egyszerü fekete ruha van rajta és amikor fátyolos, szinte tulvilági hangon beszélni kezd, minden idegszála vibrál beesett arcán. Tenyeremet nézi és idézi a multamat. Nem mond konkrét tényeket, de csodálatos meglátással tapogatózik a régmult események között. Arcát nézem, szemeit mintha hunyva tartaná és pillái so-

---

ezzel a fiuval és már csókolódzol vele! Igazán ráértél volna!" A jelentéktelen szőke egy mozdulattal megigazitotta az arcába tolakodó szőke fürtöket és szinte kiáltva vágott vissza. Igy szólott:

„Én nem érek rá! Én holnap elutazom, nekem holnap 11 óra 50 perekor indul a vonatom! Értod? Én nem érek rá!" Ez az asszony talán észre se vette, hogy a legszebb szimbolumot rakta ki a haragos szavakból. Mert minden vonat elmegy holnap asszonyom, vagy holnapután és maguk, kényesek és rátartósak, lekésnek a csókokról. Az ön vonatja is elindul egy fakó holnapi napon. Még nem látjuk a mozdonyt, pedig már füti valahol az ön számára a fekete mozdonyvezető. A ön óráján is el fog kondulni a 11 óra 50... (Hallgat és élvezi a hatást.)

Az asszony: (Egy kicsit valóban megfogta a történet, de nem akarja bevallani, tehát mosolyogva mondja.) Szép história volt. Csakhogy én nem vagyok egy jelentéktelen szőke. Inkább fekete vagyok és jelentékeny. (Egy kis szünet.) Szeret maga engem?

A fiu: (Olyan mozdulatot tesz, ami azt jelenti, hogy „magától értetődik.")

Az asszony: Én is szeretem magát. Nem akarom becsapni. Értse meg: én nem leszek a magáé se ma, se holnap, se holnapután. Én pont tiz év mulva a magáé leszek. Kell? Eljöhet értem, bárhol talál, beváltom az igéretemet.

A fiu: Komolyan beszél?

Az asszony: Nagyon komolyan. Választ kérek.

A fiu: (Kezet csókol.) Tiz év mulva jelentkezni fogok.

Az asszony: (Kacérkodik.) Én még akkor is szép asszony leszek...

A fiu: Ez a legkevesebb, amit megtehet az érdekemben.

Az asszony: De most tiz évig nem beszélünk szerelemről. Ha be akarja bizonyitani, hogy valóban szeret, akkor türelmesen vár. (Szünet.) Mit szól hozzá az Operaház tegnapi diszelőadásához.

II.

(Nyár van. A fiu és asszony kettesben ülnek a terasszon. Azóta tiz év pergett le. Az asszony még mindig harminc éves, de már nem néz ki huszonkilencnek, a fiu már férfi.)

A férfi: (Kiveszi az óráját, felállt)

Az asszony: Csak nem megy már?

A férfi: Dehogy, csak felállitam, hogy ünnepélyesebb legyek. Maga ezelőtt tiz évvel azt igérte, hogy pont tiz év mulva az enyém lesz. Itt az órám: az idő letelt. (Invitáló mozdulatot tesz.)

Az asszony: Megőrült? A férjem legjobb barátja ilyen ajánlatokkal sérteget? Tiz éve jár a házunkhoz és ilyet mer nekem mondani, akiről maga is tudja, hogy sohse csaltam meg az uramat!

A férfi: (éppen az ellenkezőjét tudja és külömben se ugrik be ennek a hangnak.) Kérem, én türelemmel vártam magára tiz esztendőt. Megérdemlem magát...

Az asszony: És mit gondol, engem szerelem nélkül csak ugy birtokba lehet venni?!

A férfi: Szeretem magát. Bebizonyitottam azzal, hogy a kivánsága szerint tisz évig hallgattam és vártam. Most itt vagyok.

Az asszony: Elég szomoru, hogy itt van. Hát mit gondol én hiszek azokban a szerelmekben, amelyek tiz évig szunnyadoznak? Ha maga valóban szeretett volna engem, akkor nem várt volna tiz évig, se ötig, se kettőig. Huszonnégy órát várt volna. Ha én buta voltam és kimondtam a tiz évet, magának meg kellett volna semisiteni ezt az egyezséget és másnap smét ráhiörni, uj erővel, uj energiával, uj fortéllyal...

A férfi: (nagyon bosszankodik): De a tiz év romantikája! Milyen szép lett volna. Erre vártam.

Az asszony: Ugyan hagyjon békében azzal a romantikával. Minden romantika hazugság. Az élet elszalad. Nem lehet tiz évig várni. Valamikor valahol olvastam egy példázatot, hogy sietnünk kell az élettel, mert a vonatunk elmegy 1 óra 50-kor. Tudja, ez egy olyan szimbolum. Ne haragudjon, de én mindig ezen példázat szerint rendeztem be az életemet.... (Leosztja a kaszinókártyát a férfinek, mert öt esztendő óta minden vasárnap délután kettesben szoktak kaszinózni.)

Székely hölgyfodrász és parfumeria ületében Bohus palota, kitünő kölni vizek és parfümök adjusztálva és kimérve, nagy választék pipere és toalett cikkekben.

Mübutorok minden stilben UNGOR Károly mübutorgyárában Timisoara, Gyárváros II. Névtelen-u. Városi üzem Kinizsi-u. 3.

JOSIF ROBITSEK Bulevardul Regele Ferdinand I. Nr. 5. (József főherceg-ut 3. szám.) Ajánlja dusan felszerelt füszer- és gyarmatáruit kicsinyben és nagyban

Legjobb és legolcsóbb rőfösáru „a Fehér Galamb"-hoz (Nic. Marx) cégnél, Timișoara, Gyárv., Str. 3 August (Andrássy-ut) 24., mely cég megnyilott 1923. december hó 1-én. Raktáron mindennemü férfi és női szövetek, cseh kanevasz, posztó, gyöng kendők, ágygarniturák, férfi és női divatszövetek, vásznak, zefirek, parketek stb. — Olcsó szolid árak. — Tisztelettel: Marx Miklós.

hasem rebbennek meg. Már nem birok figyelni. Magyarázatot keresek. Az asztalon apró kinai szobor fekszik. Balkezemmel ledobom a földre A zajra összerázkódik és mély sóhajtással kinyitja szemét. Különös csodálkozással néz rám és annyit mond:

— Befejeztem.

— Beszéljen tovább — kértem — még a jövőmről semmit se mondott.

Csak többszöri kérésemre fogja meg ismét elengedett jobb kezemet. És beszél ugy, mint az előbb, félig lehunyt szemekkel, siri hangon. Azt hiszem az önhipnózis egy nemével állok szemben, amikor a hipnotizőr egyben médium, eddig még megmagyarázhatatlan érzékekkel olyan dolgokat tud és lát meg, amelyek egy normális idegállapotban levő embernél kifürkészhetetlen rejtélyeknek látszanak. Beszél a terveimről, amelyek kivitele elé akadályokat gördítenek a legjobb barátaim. Családi életemről és életkoromról.

— Nem lesz hosszu életü — mondja változatlan hangon. A hitetlenségemben némileg megrendülve távozom.

Kint sáros, csunya idő van. Az égboltozat homályából keresztül tör egy-két csillag. Egyik villanylámpa sárgás fénye alatt egy nő és egy férfi beszélgetnek. Agyamban a miértek, a kérdések kaosza zug és nem lehet válaszolni az ezer nagy problémára. (si.)

SAKK.

Rovatvezető: Dr. Janny Géza.

A stilus a sakkban.

A sakk stilusa alatt a játszma megalapozásának és irányitásának azon módját értjük, melyet minden idők vezető mesterei a maguk számára elméletileg, vagy gyakorlatilag kidolgoztak s melyet a sakkintelligencia követett. Stilus csakis a mesteri játékban keresendő és található. A pancserek játéka évszázadok óta mindenütt egyforma: szellemtelen időpazarlás sulyosbitva kiirthatatlan visszaélésekkel. A poncák-játék a mesterihez igy viszonylik, mint egy fogát huzató ember üvöltése egy operaénekes müvészetéhez. Diderot is megmondotta, hogy a sakkban éppen ugy, mint a müvészetekben, csak a jónak, kiválónak, mesterinek van létjogosultsága. Irányadó mesterek pedig voltak, amióta csak a sakk elinduit világkörüli utjára.

Mielőtt a változó stilust egyes jellemző játszmákban bemutatnám, megemlékezem pár szóval a sakk keletkezéséről és elterjedéséről, persze csak a legrövidebben, mert azt hiszem, hogy a sakk története csak nagyon kevés embert érdekel. Ha mégis akadna ilyen dicséretes kivétel, ugy felhivnám szives figyelmét „A sakkjáték története" cimü müvemre, melyből elegendő tájékoztatást nyerhetne, feltéve, ha az emlitett mü már ki lenne adva. Fájdalom, azt a nagy harangot, mely a nyomdai költségeket fizette volna, még a háboruban beolvasztották és az utóda nem vállal semmiféle kötelezettséget.

A sakk feltalálójaként a monda egy Szissza nevü brahmint emlit, ki azt egy fiatal uralkodó mulattatására és okulására eszelte ki, jutalmul pedig annyi buzát kért, amennyi öszszegyül, ha a sakktábla első kockájára egyet, azután kettőt s igy tovább, mindig kétszer annyit helyeznek, egészen a 64-ik mezőig. A végén azután akkora szám jött ki, hogy azt csak márkában lehetett volna kifizetni: a bölcs Szissza azonban ragaszkodott a buzavalutához s igy a maharadzsa szégyenben maradt. Igy szól a mese, de a történeti kutatás már régen kimutatta, hogy a Szissza-legenda a XIII. századból származik, ellenben történelmi tény, hogy a sakk Perzsiában már a VI. században megvolt, ahová Indiából került, hol ismeretlen időben keletkezett. A perzsáktól a sakk az arabokhoz jutott, kik már alaposan müvelték, elterjesztették Afrika északi részén s az ő közvetitésükkel került Spanyolországba, maid gyorsan elterjedt egész Európában.

A régi sakk különbözött a mostanitól: a szabályok némileg eltérők voltak, a figurák közül pedig csak a huszár és bástya lépett ugy, mint manapság. A középkori kodexek csak játszma-befejezéseket és problémákat tartalmaznak, megnyitások helyett pedig 8—10 lépés után előálló hadállásokat mutatnak be, mig teljes játszmát eddig nem fedeztek fel.

A nagy átalakulások korában (Gutenberg, Columbus, Luther, Paracelsus) a sakk is változásokon ment keresztül, a XVI. század első felében pedig már hasonlóan játszották, mint most. Az első nyomtatott sakk-könyv Lucena müve 1497-ből. Vele körülbelül egy idős az első fennmaradt teljes játszma is. A XVI. században a sakk igy elméletileg, mint gyakorlatilag erősen fellendült. A legjobbat és leghasználhatóbbat, amit csak e jelentős korszak alkotott, G r e c o gyüjtötte össze 1619-ben megjelent müvében. Ez a hires könyv szabályokon és feladványokon kivül 150 teljes játszmát is tartalmaz, melyekkel a stilusnak évszázadokra irány van adva: támadás minden áron! Az első inkorrekt áldozatot gyakran jóvá teszi a második, korrekt. Mai megnyitásaink nagy részét már ismeri, de legjobban szereti a királycselt és a ginoco pianot, vagy olasz játékot.

28. Ginoco piano.

Greco játszmáiból, 1619.

Világos: Sötét:

1. e2—e4, e7—e5 2. Hg1—f3, Hb8—c6 3. Ff1—c4, Ff8—c5 4. c2—c3, Vd8—e7 5. 0—0, d7—d6 6. d2—d4, Fc5—b6 7. Fc1—g5, f7—f6 8. Fg5—h4, g7—g5 9. Hf3×g5, f6×g5 10. Vd1—h5+, Ke8—d7 11. Fh4×g5, Ve7—g7 12. Fc4—e6+, Kd7×e6 13. Vh5—e8+, Hg8—e7 14. d4—d5 matt.

Greco szellemes, de sokszor inkorrekt játékát először P h i l i d o r tette birálat tárgyává, ki a XVIII. század legerősebb, versenytárs nélküli sakkozója volt.

Egyuttal ő az első, ki 1749-ben megjelent könyvében általános szabályokat ad a játék vezetésére. Főelve, hogy a megnyitásban a figurák el ne állják a gyalogosok utját. Nagy gondot fordit az összekötött gyalog állásra és a centrum birására. Elsőrangu végjátékos. Kevés megnyitást használ; legszivesebben a királyfutójátékot. A királyhuszár megnyitásokat inkorrekteknek tartja.

29. Királyfutó játék.

Játszották Londonban a XVIII. század végén.

Világos: S m i t h. Sötét: P h i l i d o r. (a tábla megtekintése nélkül.)

1. e2—e4, e7—e5 2. Ff1—c4, c7—c6 3. Hg1—f3, d7—d5 4. e4×d5 c6×d5 5. Fc4—b3, Hb8—c6 6. d2—d4, e5—e4 7. Hf3—e5, Fc8—e6 8. 0—0, f7—f6 9. He5×c6, b7×c6 10. f2—f3, f6—f5 11. Fc1—e3, Hg8—f6 12. Hb1—d2, Ff8—d6 13. c2—c4, 0—0 14. Fb3—a4, Vd8—c7 15. f3—f4, Hf6—g4 16. Vd1—e2, Hg4×e3 17. Ve2×e3, c6—c5 18. Hd2—b3, d5×c4 19. Hb3×c5, Fd6×c5 20. d4×c5, Ba8—c8 21. c5—c6, Bf8—d8 22. Bf1—d1, Bd8—d3 23. Bd1×d3, c4×d3 24. Fa4—b3, Fe6×b3 25. a2×b3, Vc7—b6 26. Kg1—f2, Vb6×e3+ 27. Kf2×e3, Bc8×c6 28. Ba1×a7, Bc6—d6 29. Ke3—d2, e4—e3+ 30. Kd2×e3, d3—d2 31. Ba7—a1, d2—d1V 32. Ba1×d1, Bd6×d1 Világos feladja.

Philidorral szemben az olasz theoretikusok a figurális, kombinatio játék mellett foglaltak állást, sőt a francia mester müködési helyein, Párisban és Londonban is inkább bámulták, mint követték az elveit. Csupán Hollandiában és Oroszországban virágzott a Philidor-iskola a XIX. század közepéig. Ez időtájt Angol- és Németországban egészen Greco-modorban játszottak, az akkori első mester, La Bourdonnais azonban szolid kombinatio játékkal érte el jó eredményeit s nagyjából igy játszották Anderssen és Kieseritzki is, csak mélyebben és komplikáltabban kombinálták. Általános elveket azonban nem állitottak fel, sőt játszmáikból ilyenek le se vezethetők, ha csak annyit nem, hogy a cél az ellenfél tulkombinálása, mély csapdák állitása.

E nagy támadókkal szemben állnak, mint hires védő, mondjuk mai szóval, pozició-játékosok, mint Löwenthal, Paulsen, Staunton. Játékuk szintén egyéni; igy pl. Löwenthal lehetőleg mindjárt vezért cserélt, mert a végjáték volt igazi eleme, vagy Paulsen lehetőleg megtartotta a két futóját — mely eljárását a modern elmélet is magáévá tette.

A harmadik nagy stiliszta, kitől a klasszikus kombinativ játék származik, M o r p h y, az amerikai sakkóriás.

Miután husz éves korában az első amerikai sakkversenyen győzött, áthajózott Európába, hol minden mestert, ki vele szembe került, óriási fölénnyel tönkresilányitott s azután, mint ki jól végezte dolgát, hazament, ereje és dicsősége tetőpontján visszavonulva a sakkozástól. Irodalmilag nem müködött, de játszmái, melyek szépségben minden megelőzőt felülmulnak, korszakalkotóak. A játék mindhárom fázisát egyformán jól kezeli. Megnyitása mintaszerü, minden figura csak egyet lép, mig valamennyi ki nincs fejlesztve. A középjátékban nyilt vonalakra törekzik s e célját gyakran gyalogáldozatokkal éri el. Ha megvan a pozicio-előny, meginditja a döntő támadást, folyton temponveréssei dolgozva. Hihetetlenül sokat lát, mélyen és korrekten kombinál. Még gyenge ellenféllel szemben se figyelmetlen, sőt tábla nélküli játéknál is alig csinál hibát. Morphy jóformán mindig nyiltan játszik, de ha ellenfele zárt megnyitást választ, a pozició-játékban is otthon van és ezt is nyilt játék módjára kezeli. Kedves megnyitásai az Evansgambit, Skótgambit és királycselek, védelemben a Philidor-féle és a hollandi játszma.

30. Evansgambit.

Játszották New-Yorkban, 1857-ben.

Világos: M o r p h y (A tábla megtekintése nélkül.)

Sötét: A m a t e u r 1. e2—e4, e7—e5 2. Hg1—f3, Hb8—c6. 3. Ff1—c4, Ff8—c5 4. b2—b4, Fc5×b4 5. c2—c3, Fb4—a5 6. d2—d4, e5×d4 7. 0—0, d4×c3 8. Fc1—a3, d7—d6 9. Vd1—b3, Hg8—h6 10. Hb1×c3, Fa5×c3 11. Vb3×c3, 0—0 12. Ba1—d1, Hh6—g4 13. h2—h3, Hg4—e5 14. Hf3×e5, Hc6×e5 15. Fc4—e2, f7—f5 16. f2—f4, He5—c6 17. Fe2—c4+, Kg8—h8 18. Fa3—b2, Vd8—e7 19. Bd1—e1, Bf8—f6 20. e4×f5, Ve7—f8 21. Be1—e8, Vf8×e8 22. Vc3×f6, Ve8—e7 23.

Legujabb bécsi modellü vésett gombokat, csattokat, agraffokat galantéri cikkeket gyárt „VITAL" első temesvári gombgyár Timișoara, str. Mercy 4. sz. IRODA: Városház-ucca 8. Telefon: 28. Állandó raktár minden nagyságu, fazonu és szinü férfi ruha gombban. Eladás csak viszont eladóknak. 269

Róth Albert villanyerőre berendezett vegyipari gyára, Arad, Str. Dr. R. Vaida 7. (Lipót-u. 5.) Gyárt: kocsikenőcsöt, bőrzsirt, fénymázat stb. vegyicikkeket.

Ajánljuk saját készitményü **vasbutorainkat** rézágyak, összecsukható ágyak csinos kivitelü gyermekágyak mindenféle mosdók, ruhafogasok, sodronybetétek, fa-, vagy vasrámával, kórház és internátus berendezések jó és erős kivitelben, a legjutányosabb árakon. Képesárjegyzék kivánatra. **Fleischer Testvérek** vasbutorgyára, Arad, Strada Russu Sirianu (Aulich L. ucca) 14.

Györffy Testvérek mübutor asztalos mühelye. **Timisoara,** Temesvár Rékás-ut 2. sz. 21

Vf6×g7+, Ve7×g7. 24. f5—f6 és nyer.

Morphy megalkotta a kombinatio játék klasszikus stilusát s az ő nyomain haladtak, bár egyéniségüket megtartották: Kolisch, Zukertort, Blackburne, Tschigorin, Chasousek, sőt fiatal korában Steinitz is, a negyedik nagy stiliszta, kitől a modern pozició-játék alapelvei származnak. Steinitz tiz éves versenygyakorlat után azon eredményre jutott, hogy erős ellenféllel szemben, ki a megnyitást jól tudja s azután se hajlandó csapdákba esni s általában zárt jellegü játékoknál a direkt támadások nem vezetnek mindig eredményre, sőt az ellenfélnek, ha kivédte a támadást, anyagi előnye, vagy jobb gyalogállása révén, könnyen nyerési kilátásai lehetnek. Tehát elsősorban — mint Philidor is tanitotta — a gyalogokra kell vigyázni. Vigyázzunk minden gyalog lépésnél, mert visszafelé nem huzhatnak! Másodszor: kerüljük el a saját hadállásunkban a gyenge pontokat s igyekezzünk ellenfelünknél ilyeneket létrehozni. Ha azután e célunk sikerült, teljes erővel ássuk alá a gyenge pontot. Igy apró előnyök összeadódnak s az ellenfél játéka szépen összeomlik. Steinitz mint világos, legszivesebben szabálytalan megnyitásokat és spanyol játszmát választott, mint sötét pedig mindenbe belement. A gyenge pont elméletе megdönthetetlen igazság és bár újabban Tarrasch, Lasker, Capablanca és az ugynevezett ujromantikusok sok tekintetben másként vélekednek, mint az öreg Steinitz, azért mégis az egész modern pozicio játék az ő alapelvein épült fel. A XVII. XVIII. és XIX. század egy-egy jellemző játszmája után álljon itt végezetül egy modern versenyjátszma, mely a jelenkor egyik legnagyobb mesterétől származik:

31. Spanyol játszma.

Játszották Hastingsban, 1922-ben Világos: Thomas. Sötét: Rubinstein.

1. e2—e4, e7—e5 2. Hg1—f3, Hb8—c6, 3. Ff1—b5, a7—a6 4. Fb5—a4, Hg8—f6 5. Vd1—e2, b7—b5 6. Fa4—b3, Ff8—c5 7. c2—c3, 0—0 8. 0—0, d7—d6 9. d2—d3, Hc6—e7 10. Fc1—g5, He7—g6 11. Hf3—h4, Hf6×h4 12. Fg5×h4, h7—h6 13. Kg1—h1, g7—g5 14. Fh4—g3, Kg8—g7 15. Hb1—d2, Vd8—e7 16. Fb3—c2, Fc8—d7 17. Bf1—e1, Ba8—e8 18. a2—a4, Bf8—h8 19. a4×b5, a6×b5 20. Hd2—f1, h6—h5 21. f2—f3, h5—h4 22. Fg3—f2, Fc5×f2 23. Ve2—f2, g5—g4 24. f3×g4, Hf6×g4 25. Vf2—f3, h4—h3 26. g2—g3, Ve7—g5 27. Hf1—e3, Be8—a8 28. He3×g4, Fe7×g4 29. Vf3—f2, Ba8×a1 30. Be1×a1, Bh8—a8 31. Ba1—b1, b5—b4 32. Fc2—b3, f7—f6 33. c3—c4, f6—f5 34. Kh1—g1, f5×e4 35. Bb1—f1, e4—e3 36. Vf2—f7+, Kg7—h8 37. Vf7—d5, c7—c6 38. Vd5×c6, Ba8—c8 39. Vc6—e4, e3—e2 40. Bf1—e1, d6—d5 41. c4×d5, Bc8—c1. Világos feladja.

MOZI.

(Egy apróhirdetés bonyodalmai.)

A napilapok apróhirdetéseinek egyik legkedvencebb rovata: a „Levelezés". Egymáshoz teljesen idegen személyek találkoznak e rovat segitségével és igen gyakran a legérdekesebb ismeretségek jönnek létre. Azonban nem egyszer bohózatba illő jelenetek is játszódnak le. Ilyen az itt következő tragikómikus történet is, amelynek szereplője lapunk egyik külmunkatársa. Mindezek előrebocsájtása után áldjuk neki a szót.

I. kép.

A következő apróhirdetést tettem közzé:

FIATAL, csinos hölgyet, akinek állandó lakása van, anyagilag támogatnék. Leveleket a találkozási hely megjelölésével „Non plus ultra" jeligére a kiadóhivatalba kérek.

Hirdetésemre a lapban a következő választ kaptam:

„NON PLUS ULTRA" jeligére levél van a kiadóban, kérem átvenni. „Mimóza."

Erre ezt feleltem:

„MIMÓZA." Levelét megkaptam, a jelzett időben ott leszek. Ismertető jel kölcsönösen az ujság a kezünkben.

Mielött tovább mennék, érdemesnek tartom ide iktatni ‚Mimóza' partnerem levelét:

„*Tisztelt Uram!* Hirdetése becses személye iránt mélyen felkeltette érdeklődésemet. Arra kérem, hogy holnap este 9 órakor várjon reám a nyári szinház előtt. Ismertető jelről Ön gondoskodjon. Üdvözli: „*Mimóza.*"

„U. i. Szőke vagyok. Ha Önnek a barna tetszik, befestem a hajamat."

II. kép.

Tehát az ujsággal a kezemben megjelentem a nyári szinkör előtt, ahol nem sokára egy fekete ruhába öltözött, gyászfátyolt viselő, tul molet hölgy jelent meg és a kezében szintén az ujságot lobogtatta. Az már gyanus volt, hogy fátyolt borított nem annyira a multjára mint inkább a jelenjére: t. i. az arcára, a kezén pedig hosszu barna kesztyüt viselt. Elhatároztam, hogy minden áron megismerkedem vele. (Ne ijedjen meg Szerkesztő Ur, nem volt semmi kiadásom...) Közelebb mentem hozzá és megszólitottam:

— Jó estét Nagyságod! Ha szabad érdeklődnöm, kit tetszik gyászolni?

— Senkit — volt a válasz.

— Akkor miért viselt gyászfátyolt? — kérdeztem.

— Az érdekesség kedvéért.

— Hehe... Es ha nem vagyok indiszkrét, mi a foglalkozása?

— Azt nem mondhatom meg.

— Ez rosz jel — vélekedtem magamban, majd igy folytattam:

— No, de térjünk a tárgyra!

— En nagyon szégyenlős vagyok, ne tessék még kezdeni — felelte.

— Becsánatot kérek, de én azt hiszem azért találkoztunk, hogy arról beszéljünk, ami mindkettőnket ide hozott.

(Megprobáltam átkarolni, de terjedelmes voltánál fogva erre képtelen voltam...)

— Szó se róla — tiltakozott.

— Majd arra kértem, hogy vesse le a fátyolt, — elvégre nem vagyunk álarcos bálon!

— Majd odahaza — válaszolta.

E kijelentés szeget ütött a fejembe és meg is jegyeztem, hogy zsákba nem szokás macskát árulni. (Tudom Szerkesztő Ur, hogy e közmondás nem volt helytálló, de találó: igen...

— Látni akarom, hogy kivel állok szemben!? — fejeztem be mondani valómat most már erélyesebb hangon.

III. kép.

A nő e szavak hallatára felkacagott. Most már rosszat sejtettem és amennyire erőmből tellett a villany fényhez, vittem sulyos partneremet, ahol megsemmisülve állapitottam meg, hogy az illető a Zsuzsi néni, a szakácsnő abból a házból, ahol a menyasszonyom lakik.... Amig én bámulva néztem az öreg nőt, ő diadalmasan szavalta:

— Azt hitte az ur, hogy én azért jöttem ide, hogy az urral viszonyt kezdjek? Engem a Birike kisasszony küldött, ő a moziba ment. De az ur is mozizott velem. Csak az a kár, hogy minket nem vettek fel a lepedőn, hogy megmutattam volna a kisasszonynak...

(Ne tessék a konyha ag tündérét félre érteni, ő a lepedő alatt a mozi vásznat értette.)

Szerkesztő Ur, ezzel be is fejeztem a mozielőadást. Legyen máskor is szerencsém! A legközelebbi filmen a menyasszonyommal való kibékülésemet fogom bemutatni.

Tarján.

Pőhm János vaskereskedése Arad, P. Avram Iancu, Szabadság-tér 3 Ajánlja dusan felszerelt raktárát. Figyelmes kiszolgálás.

Lederhandlung Grossmann Sándor Timisoara Fabrica, Str. Anton Pann (Pfaugasse) 15. 236

Weisz és Benjámin kézimunka és rövidáru üzlet ARAD, Bulev. Regina Maria 8. (Andrássy-tér) 29

HAZAI FATERMELŐ RÉSZV.-TRG.
Központ: ARAD. Telefon: 6.
Gőzfűrészek: Arad, Gyergyósalamás, Máramarossziget.
Jugoszláv érdekeltség:
Domovinska Proizvodnja Drva D. D. Zagreb: Rackova-u. 8.
Magyar érdekeltség: 7287
Hazai Fatermelő R. T. Budapest, V. Hold-utca 21. sz.
Kemény és puhagömbfa, fűrészelt áru, tölgydonga, bányafa, szőlőkaró, talpfa, távirópózna és tüzifa termelés

Zsák, Zsineg, Kötél, Ponyva, Kenőer
len és jutagyártmányok, szalmazsákok és függőágyak készitése 14199
Schönberger és Grünstein cég
Aradon, Bulevardul Regele Ferdinand (József főherc.-u.) 11. sz.

Bőrt, talpat a legalsórendűbb gyártmányokban, a bőr feldolgozó ipar összes ágaztai részére a legolcsóbb árakon **Fratii Steine.nél vásárolhat!** Főüzlet: Arad, Calea Banatului 3. (Asztalos S.-u. 2—3.) Fióküzletek: Ujaradon, Ujszentannán és Kisjenőben. 2320

Állandó **Butor-raktár Háló-, ebédlők-, uriszobák,** konyha-berendezések, íróasztalok, függönytartók, zongoraülőkék matracok stb. jó, szép és olcsón kapható a 260
Butorkészitő iparosok szövetkezetében, Timisoara, IV. Scudier-liget.

Sparta szövőipar Németh si Bornstein. Készit len és pamutfonálból törülközőt, pohártörlőt, konyharuhát roletta és férfiruhavásznat. Ipartelep: Str. Dessianu és Unirei [Fábián és Révay-u.] sarok. Detail eladás: Str. Eminescu 8. 14201

Tarkaságok.

A fogadás. A leghiresebb két alföldi táblabiró és agarász s egyben legkiválóbb házigazda volt Recsky András uram Kakatpusztán, Borbély Miklós uram pedig Tiszaderzsen. Mindvégig a legjobb barátságban éltek.

Egyszer nagy ebéd volt Borbély Miklós uramnál Tiszaderzsen. Azon disputáltak össze, hogy a maga nemében a Recsky András uram agarai, vagy a Borbély Miklós uram disznai különbek-e? Mindegyik a maga igazát allegálta, de nem tudtak dülőre jutni sehogysem. Velük ebédelt ez alkalommal egy fiatal vizszabályozási mérnök is, a halasi származásu Péter Dénes. Amikor már mindketten kifogytak mindenféle argumentumból a fiatal mérnökre apelláltak, hogy döntse el, kinek van igaza? A mérnök erre a következőképpen felelt:

— Én azt hiszem, tekintetes uram, hogy a Borbély Miklós tekintetes uram disznai elhagyják a Recsky Andras tekintetes uram agarait.

Felkiáltott erre Borbély Miklós:

— Mondtam ugy-e, András!

Ám ugyanakkor ijedten vette észre, hogy mind a kettőjüket alaposan lefőzte a fiatal Péter Dénes. Mert micsoda sovány disznó lehet az, amelyik elszalad egy agár elől! De az az agár sem ér egy fakrajcárt, amelyet egy disznó elhagy.

Makara Lajos, a Cluji (kolozsvári) egyetem volt jeles sebésze, kissé hidegmodoru, de rendkivül melegérzésü ember volt. Nagyon tisztelték, mert — ahogy éppen egy előkelő páciense mondta — a szegényekkel még embersége sebben bánt, mint az urakkal.

— Ezeknek — szólt van pénzök; ha nem tetszünk nekik, másokhoz, tudósabbakhoz mehetnek; de ezek szegények kénytelenek itt maradni.

Jelentéktelen hiba.

Házasságközvetitőnél.

— Szóval mennyi hozománya van a kisasszonynak?

— Ötezer dollár.

— És nincs valami hibája?

— Ugyan kérem. A kisasszony a legjobb párti.

— Mégis kérem, én szeretném tudni...

— Kérem hát bevallom: egy egész jelentéktelen hibája van...

— Nos??

— A kisasszony nagyon nehezen szokott szülni...

A szerkesztésért ideiglenesen:
KÓCSY JENŐ
felel.

Cenzurat: Dr. ROMUL MAGER.

BANCA VITICOLA A ROMANIEI
SUCURSALA ARAD.

Ajánlja kitünő aradhegyaljai fehér és vörös borait,

ugy hordóban, mint palackban. Export-pincéi: Maderaton, Şirian, Covasinţon Központi pince és iroda: ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 15. sz. 7291

Cseley & Seitz
ARAD, Bulv. Regele Ferdinand 61.
Műszaki, fém, szerszám és vasárukereskedés
Raktáron:
Szivattyuk, armaturák, fittingek, gázcsövek, tömitőlemez, amerikai tömlők, tömitések, gépolajok, müszaki cikkek, szerszámok, csapágy, hajtó-gépszijak, fémek, gazdasági gépek és szerszámok, vasáruk, csavarok, graphit-tégelyek, csiszoló és fényesitő korongok, fenő-kövek, csiszoló por és asbest lemez, minden ipari célra. Emelő és felvonó gépek. Gatter, kör, kereszt és hasas-fürészek stb. állandóan raktáron. 7284
Legolcsóbb bevásárlási forrás!

nival s igy élénken emlékeztet a rokokó korszakra. *V. B. dr.*

Knapp Sándor
kelmefestő és vegytisztitó, Arad,
Strada Bratianu şi Strada Josif Vulcan (Weitzer János- és Kazinczy-ucca) sarok.
Gyár: Str. Episcopul Radu 10. (Magyar-u) 26. sz.
Elvállal minden e szakmába vágó kelmefestést, ruhatisztitást vegyileg, száraz uton. 7318

Román Jutakereskedelmi Részvénytársaság.
Timisoara Bul. Berthelot (Kossuth L. u) 21
Sürgönycim: Tarpasila. Telefon 20—20
Uj jutazsákok ma olcsóbbak és jobbak mint a használt öregócskazsákok. Előnyei: nem piszkos, nincsen benne féreg, nem kellemetlen szagu, a szállitás alkalmával nem lehet súlyhiány és a benne levő áru tetszetősebb és annak értékét lényegesen emeli. 214

„Pallas" Bank és Áruforgalmi
iroda ARAD, Minorita-templommal szemben. Pavilon.
ELFOGAD
tőzsdei megbizásokat az összes külföldi piacokra.
SORSJEGYEK
és nyereménykötvények vétele és eladása.
BETÉTEK
felmondás nélkül, a legmagasabb kamatozás mellett.
LOMBARD
kölcsönök folyósitása előnyös feltételekkel.
ÁRUOSZTÁLY: 7353
Mindennemü termények, liszt, tüzifa stb.
Interurban telefon 3—82. (I) (I) Sürgöny cim: „Pallas biron."

Blaha János és Fia
Kék festőde Timisoara, II. Str. Negruriei 10. [Mérleg-u.] Kapható: **habos mángolt kötény,**
molinok és **kálikok** az összes szélességekben és szinekben, **fehér, kék és piros virágu fejkendők.** 237

„HERMES"
Bank és kereskedelmi részvénytársaság.
Devizák vételére és eladására
Allamilag autorizált intézet
átutalásokat az összes bel- és külföldi piacra legelőnyösebben teljesittet. —
Timisoara, Belv. Reg. Ferdinand [Lloyd sor] 1. Telefon 316. és 528, 234

Nagyválasztek **Női, Férfi és Gyerek cipőkben**
Timisoara, József v. IV. Bonnaz-u 12/a.
Cseh cipő

Ugyszintén hó és sáreipőkben olcsó és szolid árakon. 290
Bata gyári lerakat.

Hacker Testvérek kötélárugyár, zsineg, zsák, ponyva, tömlő, malomhevederek nagykereskedés Iroda: Arad, Str. Muresului No. 1. (Maros-u.) Telefon: 956. Távirati cim: KENDER. 14201

Rozsin Károly portál-, épület és butorkészitő vállalata, **Arad. Str. Cogalniceanu 30.** [Mikes K.-ucca] — Készit **üzlet-, portál és lakberendezéseket** elsőrendü anyagból pontos és modern kivitelben. — Szolid árak! 14176

Maszni János

épitész és épitőmester, Arad, Str. Gozsdu (Szt. István-u.) 11/7

Elvállal: mindennemü uj épitkezést, átalakitást, renoválás tervezését és kiviteli munkálatokat, legjutányosabb árak mellett. 7288

Telefon 18—04. Telefon 23—04.

WARENKOMMERZ

Timisoara, Moroy-u. és Szt.-György-tér sarkán.

Osztályai: Textil, Festék, és vegyicikkek, Papir. Elsőrendü gyári képviseletek és dus lerakatok.

245

Temesvári Mümalom R.T.

252

Románia legnagyobb malma, napi 92 vagon örlőképességgel

Alosztályok:

Kenyérgyár: „M. M." Kenyér és luxussütemény
Tésztagyár: Maccaroni, Spagetti, levestészták stb.
Karţongyár: Dobozok minden kivitelben.
Waggongyár:
Faosztály:
Üvegosztály: Technikai és Vegyészeti üvegkellékek
Magazinele Generale: Mindennemü áruk beraktározása

Zamfirescu: Mindennemü bonbonok és csokoládé különlegességek

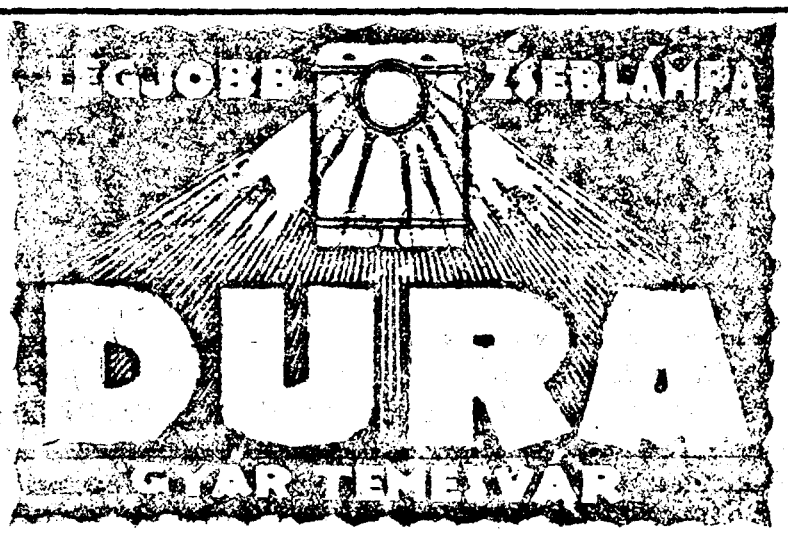

3 12

Temesi Agrár Takarékpénztár R. T.

Központ: **Timisoara,** Fiók: **Arad,**

Átutalásokat a bel és külföld összes piacaira.

Daviza vételek és eladások. 235

„ANCORA" Societate Romana de Asigurari General. Általános Román Biztosító R. T.

Erdélyi és Bánáti igazgatósága, **Timisoara,** I. Str. Vasilie Alex. (Hunyadi-ut.) 8. Telefon 22—06.

Kartelen kivül elfogad tüz, betöréses lopás, baleset, szavatossági, üveg, szállitmány [vizen és szárazföldön] és életbiztositásokat. 232

„CASINO" kávéház és vendéglő

(TISZTI KASZINO)

Kitünő konyha, elsőrangu italok, kitünő kiszolgálás. Vállal megrendeléseket esküvői lakomákra és bankettekre 500 személyig.

KÜLÖN BANKETTEREM.

A királylátogatás alkalmából legfelsőbb elismerésben részesült a konyha és kiszolgálásért.

„IRITZ-ERDÉLYI" a „CASINO" kávéház és vendéglő bérlői. 241

Szerszámgépek

lemezek és technikai cikkekben elsőrangu bel és külföldi képviseletek

Hubert Ferdinánd kereskedelmi és áruügynökség. 242

Timisoara, Str. Joffre (Török-u.) 2.

Banca Economică Soc. pe Acţ.
Közgazdasági Bank részv.-társ.
Volkswirtschaftliche Bank A. G.

Timisoara.

Telefon: **767, 2001, 2250.**

Devisa és valuta ügyletekre autorizalva.

240 Elfogad betéteket és eszközöl átutalásokat bel és külföldre.

Felhivás az Aradi Kereskedők Takarék- és Hitelszövetkezete. Huszonegyedik évtársulatába való belépésre.

Az Aradi Kereskedők Takarék- és Hitelszövetkezete huszonegyedik évtársulatát nyitja meg. Mindazokat, akik rendszeres takarékosság által tőkét óhajtanak gyüjteni, ezen tőkék rendszeres gyümölcsöztetéséről akarnak gondoskodni és maguknak szükség esetén előnyös hitelt akarnak biztositani: ez alkalommal is felhivjuk, lépjenek be a szövetkezet uj évtársulatába.

Az évtársulatba bárki beléphet. A belépés heti törzsbetétek jegyzésével történik. A legkisebb törzsbetét jegyzésénél öt éven át hetenként egy lei fizetendő be. Öt év elteltével a befizetett összeg (260 lei) az arra eső nyereség részesedéssel (amely a befizetett összeg 8%-ánál kevesebb nem lehet) együtt visszafizettetik. Mindenki tetszés szerinti összegü heti befizetés (Lei 5.—, 10.—, 20.—, 50.—, 100.— stb.) elvallalásával léphet be az öt évig tartó évtársulatba; aszerint, hogy ezalatt circa 1600.—, 3200.—, 6400.—, 16.000.—, 32.000.—, esetleg nagyobb összeget kiván magának megtakaritani.

A befizetésekre az évtársulat tagja bármikor előleget kap, amennyiben pedig a befizetéseket abbahagyni kényszerülne, azon kamatokkal együtt részére visszafizettetnek.

A szövetkezet az évtársulatokba belépett egyéneknek hiteleket folyósit, még pedig kezességi kölcsönöket és ingatlanokra bekebelezett kölcsönöket. A szövetkezet eddigi évtársulataiban közel ötvenezer heti egy lejes törzsbetét jegyeztetett, amelynek egy évi befizetései a két és fél milliót meghaladják.

A szövetkezet huszonegyedik évtársulatába már most be lehet lépni, a szövetkezet hivatalában, Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 17. szám, földszint. A befizetéseket a XXI. évtársulatban 1924. január 1-én kezdik meg. 7290

Az Aradi Kereskedők Takarék- és Hitelszövetkezete igazgatósága.

„AGRONOMUL"

S. A. de Asigurari Generale

„GAZDÁK" ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ R. T.

Vezérigazgatóság Arad, Str. Closca 15. Saját székházban Telefon 539. és 782.

Teljesen befizetett alaptőke 4,000,000·— Lei. — Viszontbiztositás révén Garantia tőke többmint 1,000,000,000·— Lei.

14199

Kerületi igazgatóság Bucurestiben. Vezérképviselőségek: Alba-J. (Gyulafehérvár,) Aiud (Nagyenyed), Arad, Brasov (Brassó), Cernauti (Czernowitz) Cluj (Kolozsvár), Deva, Dicio-Sanmartin (Diesőszentmárton), Oradea-Mare (Nagy-várad), Satmár, Targul-Mures (Marosvásárhely), Timisoara Temesvár

Egyedüli állatbiztositással foglalkozó intézet! A biztositás minden ágazatával foglalkozik. — Olcsó dijtételek! Előnyös kötvényfeltételek. — Felvilágositással bármely vezérképviselőség szolgál.

MAXIM KÖNIG & Co. KLEIN & LÁZÁR

nemzetközi szállitók ARAD, Str. Bucur 5. Telefon 63.

Speciális gyüjtőforgalom Csehszlovákiából az eddigi hosszabb és drágább wieni utvonal mellőzésével

BRÜNN Direkte ARAD TIMISOARA

és a többi cseh országi, valamint tőle északra fekvő németországi állomásokról egész *Erdély* és *Bánát* részére. Gyüjtőállomás: *B. Friess, Brünn* Palackystrasse 10. 14201

Olcsó dijtételek. Előnyös szállitmány biztositás.

„ASTRA"

Prima Fabrică Română de Vagoane şi Motoare S. A. Arad

Sürgönycim: Vagonastra Motorosztály. Telefon 694 és 900.

Autobuszok, Teherautok, Ciszternaautók, Stabil benzinmotorok, Benzinelektromos gépcsoportok, Esztergapadok, Exenterprések, Frictios prések, Csiszológépek, Alkatrészek mindenféle rendszerü személy- és teherautókhoz és benzimotorokhoz. Ezen gyártmányok eredeti gyári árakon beszerezhetők

ARADON:

Intreprindere de Maşini şi Automobile, Arad, Str. Alexandri No. 6. 14202

DOMÁN SÁNDOR

Arad.

Románia legnagyobb szőnyegháza és paplangyára

7381

Nyomatott az Aradi Közlöny rotációs gépén. Kiadótulajdonos: Aradi nyomdavállalat.